

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİMDALI**

**FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ MUHASEBE KALİTESİ
ÜZERİNE ETKİSİ VE BİR UYGULAMA**

DOKTORA TEZİ

EDA KÖSE

**DANIŞMAN
PROF. DR. İSMAİL BEKÇİ**

**NEVŞEHİR
OCAK, 2019**

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİMDALI**

**FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ MUHASEBE KALİTESİ
ÜZERİNE ETKİSİ VE BİR UYGULAMA**

DOKTORA TEZİ

EDA KÖSE

**DANIŞMAN
PROF. DR. İSMAİL BEKÇİ**

**NEVŞEHİR
OCAK, 2019**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Eda KÖSE

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“**Finansal Raporlama Standartlarının Muhasebe Kalitesi Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama**” adlı Doktora tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Eda KÖSE

Danışman

Prof. Dr. İsmail BEKÇİ

İşletme Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Şevki ÖZGENER

KABUL VE ONAY SAYFASI

Prof. Dr. İsmail BEKÇİ danışmanlığında Eda KÖSE tarafından hazırlanan “**Finansal Raporlama Standartlarının Muhasebe Kalitesi Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama**” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

04/01/2019

JÜRİ

Danışman	Prof. Dr. İsmail BEKÇİ
Üye	Prof. Dr. Şevki ÖZGENER
Üye	Prof. Dr. Zeki DOĞAN
Üye	Doç. Dr. Ersan ERSOY
Üye	Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 31.01.2019 tarih ve 2019.06.91 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

31.01.2019

Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Muhasebe ve finansman literatürüne katkı sağlamak amacıyla başladığım doktora sürecinin her aşamasında, sadece tez için değil akademik olarak en iyi şekilde yetişmem için beni destekleyen, tez konusunu seçmemde, tez yazım sürecinin her aşamasında akademik bilgisi ile bana destek olan ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum saygıdeğer tez danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. İsmail BEKÇİ'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Analizin her aşamasında bana yardım eden ve sürekli kapısını açındırdığım, kendi işlerinin yoğunluğuna rağmen bana değerli vaktini ayıran beraber çalışmaktan gurur duyduğum kıymetli hocam Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Lisans, yüksek lisans, doktora eğitim süresinde emeklerinden dolayı sonsuz şükranlarımı sunduğum ve tez izleme komitesinde yer alan katkıları ile çalışmanın zenginleşmesini sağlayan kıymetli hocam Prof. Dr. Zeki DOĞAN'a müteşekkirim. Ayrıca jüri üyesi olarak Prof. Dr. Şevki ÖZGENER ve Doç. Dr. Ersan ERSOY'a şükranlarımı sunarım.

Eğitim hayatım boyunca, akademik hayata geçişimde ve sonraki süreçte hiçbir desteğini esirgemeyen, fedakârlıktan kaçınmayan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ MUHASEBE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ VE BİR UYGULAMA

Eda KÖSE

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı, Doktora, Ocak, 2019

Danışman: Prof. Dr. İsmail BEKÇİ

ÖZET

Küreselleşme sonucunda birçok ülkede Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (UFRS/IFRS) finansal raporlamada kullanılması zorunlu hale gelmiştir. Bununla birlikte, tek bir muhasebe standartları setine doğru böyle bir geçişin muhasebe kalitesini olumlu ya da olumsuz olarak etkilediği ile ilgili ortak bir sonuç elde edilememiştir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de ve Dünya’da TFRS/IFRS’yi zorunlu ve gönüllü uygulayan işletmelerde TFRS/IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Araştırmada, TFRS/IFRS’nin uygulamaya başlamadan önce (2000-2004) ve sonra (2005-2014) Türkiye ve 25 farklı ülkede listelenmiş 5.435 işletmenin isteğe bağlı tahakkukları karşılaştırılmıştır. Araştırmada isteğe bağlı tahakkukların hesaplanmasında Düzeltilmiş Jones Modeli’nden faydalanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; TFRS’yi zorunlu olarak uygulayan Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin TFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilemiştir. AB ülkeleri kapsamında yapılan değerlendirmelerde ise zorunlu olarak uygulayan Fransa, İtalya, Polonya ve gönüllü olarak uygulayan İngiltere ve İsveç’te IFRS uygulamaları muhasebe kalitesi üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Öte yandan gelişmiş olan ülkeler açısından zorunlu olarak sadece Güney Kore’deki işletmeler açısından IFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilemiştir. IFRS’yi gönüllü olarak uygulayan gelişmekte olan ülkelere sadece Arjantin’deki işletmeler için IFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Son olarak bu çalışmanın bazı kısıtları olduğu belirtilmiş ve bu konu ile ilgili olarak gelecekte araştırma yapacaklara bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:, TFRS, IFRS, Muhasebe Kalitesi, İsteğe Bağlı Tahakkuklar.

A STUDY OF THE EFFECT OF FINANCIAL REPORTING STANDARDS ON THE ACCOUNTING QUALITY

Eda KÖSE

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences,

Department of Business, Ph.D., January, 2019

Supervisor: Prof. Dr. İsmail BEKÇİ

ABSTRACT

As the result of the globalization, the use of the International Financial Reporting Standards (IFRS) has become obligatory in many countries. However, a common consequence has not been concerning whether the transition to a single set of accounting standards has a positive or negative influence on the quality of accounting.

The objective of this study is to analyze the impacts of obligatory or voluntary TFRS/IFRS implementations on the accounting quality of businesses in Turkey and World. This dissertation, the arbitrary accruals of 5435 companies were compared, which were listed in Turkey and in 25 different countries before (2000-2004) and after (2005-2014) the implementation of the TFRS/IFRS. The Adjusted Jones Model was used in calculation of the arbitrary accruals. According to the research findings, implementation of TFRS influenced the quality of accounting positively in the businesses functioning in Turkey, where the implementation of TFRS is obligatory. It was also determined that the IFRS implementations had a positive impact on the accounting quality in France, Italy, and Poland, where the implementation is obligatory, and in Britain and Sweden, where the implementation is voluntary. On the other hand, implementation of IFRS influenced the quality of accounting in a positive manner in the businesses functioning in developed countries such as South Korea, with obligatory implementation. It was determined that the implementation of IFRS had a positive impact on the quality of accounting only in Argentina among the developing countries. Lastly, it is mentioned that this study has some limitations, and some recommendations are made for future studies in this field.

Key Words: TFRS, IFRS, Accounting Quality, Arbitrary Accruals.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar	xi
ŞEKİLLER.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FINANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ OLUŞUM VE GELİŞİM SÜRECİ

1.1. Finansal Raporlama Standartları ve Gelişimi.....	7
1.1.1. Muhasebe Standartlarına Duyulan İhtiyaç ve Standartlarının Oluşturulmasının Önemi	8
1.1.2. Küreselleşme ve Muhasebe Standartlarının Doğuşu	9
1.1.3. Finansal Raporlama Standartlarının Oluşumunda Yapılan Çalışmalar	12
1.1.3.1. IASC'nin Kuruluşu ve Gelişimi	12
1.1.3.2. IASB'nin Kuruluşu ve Gelişimi	14
1.2. Dünya da Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş.....	15
1.3. Avrupa Birliğinde Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi.....	15
1.4. ABD'de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi.....	17
1.5. Türkiye'de Finansal Raporlama Standartlarının Geliştirilmesinde Yapılan Çalışmalar.....	18

1.5.1. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu	20
1.5.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu	20
1.5.3. BDDK Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	22
1.5.4. SPK Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	23
1.5.5. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Standartları Kurumu.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE KALİTESİ VE MUHASEBE KALİTESİNİN

ÖLÇÜLMESİ

2.1. Muhasebe Kalitesi ve Finansal Raporlama Standartları İlişkisi	28
2.1.1. Finansal Raporlama Standartlarına Göre Finansal Tablolarda Sahip Olması Gereken Özellikler.....	30
2.1.2. Muhasebe Kalite Kavramı ve Muhasebe Kalitesinin Önemi.....	32
2.2. Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler.....	35
2.2.1. Muhasebe Uygulamalarının Etkileri	36
2.2.2. Yasal ve Politik Sistem	37
2.2.3. Vergi Sistemi	39
2.2.4. Kültür.....	40
2.2.5. Finansal Pazar	42
2.2.6. Sermaye Yapısı	43
2.2.7. Denetim İşletmeleri.....	44
2.2.8. Yabancı Menkul Kıymetlerde Kote Olması	45
2.2.9. İşletmelere Özgü Faktörler.....	45
2.3. Muhasebe Kalitesinin Unsurları.....	46
2.3.1. Toplam Tahakkukların Ölçülmesinde Kullanılan Modeller	46
2.3.1.1. Healy Modeli.....	49
2.3.1.2. DeAngelo Modeli.....	51
2.3.1.3. Jones Modeli.....	52
2.3.1.4. Düzeltilmiş Jones Modeli.....	54
2.3.1.5. Sektör Modeli.....	55
2.3.1.6. Performansa Dayalı Düzeltilmiş Jones Modeli.....	55

2.3.1.7. Tahakkuk Kalitesinin IFRS ile İlişisini İnceleyen Çalışmalar.....	55
2.3.2. Karın Uyumlaştırılması.....	60
2.3.2.1. Muhasebe Manipülasyonu.....	60
2.3.2.2. Kar Yönetimi.....	64
2.3.2.3. Karın Uyumlaştırılması ve Muhasebe Kalitesi.....	67
2.3.2.4. Karın Uyumlaştırılmasına İlişkin Literatür Araştırması.....	69
2.3.3. Karma Modeller.....	77
2.3.3.1. Beneish Modeli.....	78
2.3.3.2. Roychowdhury Modeli.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ MUHASEBE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

3.1. Araştırmanın Metodolojisi.....	84
3.1.1. Araştırmanın Amacı.....	84
3.1.2. Araştırmanın Yöntemi.....	85
3.1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Veriler.....	87
3.2. TFRS/IFRS'nin Uygulanmasının İsteğe Bağlı Tahakkuk Kalitesine Etkisi.....	90
SONUÇ.....	96
KAYNAKÇA.....	101
ÖZ GEÇMİŞ.....	127

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	The American Institute of Certified Public Accountants
AMEX	Amerikan Marketing of Exchange
APB	Accountants Principles Board
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BM	Birleşmiş Milletler
BMW	Bayerische Motoren Werke
EKK	En Küçük Kareler
FASB	Financial Accounting Standards Board
FEE	The European Federation of Accountants
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IASCF	International Accounting Standards Committee Foundation
IFRS	International Financial Reporting Standards
IFAC	International Federation of Accountants
IMF	International Monetary Fund
IOSCO	International Organization of Securities Commissions
ITC	International Treaty Commission
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KGK	Kamu Gözetimi Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ TFRS	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Türkiye Finansal Raporlama Standardı
md.	Madde
NASDAQ	National Association of Securities Dealers Automated Quotations
NYSE	New York Stock Exchange
SEC	The Securities and Exchange Commission
SPK	Sermaye Piyasası Kanunu
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standardı
TMS	Türkiye Muhasebe Standardı
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUD	Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TOBB	Türkiye Odalar Borsalar Birliği
TSE	Türkiye Standartları Enstitüsü
TTK	Türk Ticaret Kanunu
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
USGAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles-
vd.	ve diğerleri
VUK	Vergi Usul Kanunu

TABLULAR

Tablo 1.1. IASC Faaliyet Kronolojisi	13
Tablo 1.2. Türkiye’de IFRS ile İlgili Yapılan Düzenlemeler	19
Tablo 2.1. Toplam Tahakkukların Ölçülmesinde Kullanılan Modeller	49
Tablo 2.2. Tahakkuk Kalitesi Üzerine Yapılan Ampirik Çalışmalar	57
Tablo 2.3. Benesih Modeli ile İlgili Önemli Araştırmaların Özeti	80
Tablo 3.1. Ülke ve İşletme Sayısı	88
Tablo 3.2. Analize Dahil Edebilecek Ülke ve İşletme Sayıları.....	89
Tablo 3.3. Tüm Örneklem Analiz Sonucu	90
Tablo 3.4. Türkiye’de ki İşletmelerin Analiz Sonucu.....	90
Tablo 3.5. AB Ülkelerinin Analiz Sonucu	91
Tablo 3.6. Gelişmiş Ülkelerin Analiz Sonucu	93
Tablo 3.7. Gelişmekte Olan Ülkelerin Analiz Sonucu.....	94

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. IASC'nin Uyum Aşamaları	12
Şekil 2.1. Muhasebe Kalitesinin Belirleyicileri	36
Şekil 2.2. Muhasebe Manipülasyonu ve Refah Transferi	61
Şekil 2.3. Muhasebe Manipülasyonlarının Sınıflandırılması.....	63
Şekil 2.4. Kar Uyumlaştırılmasının Sınıflandırılması.....	68

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar hızlı bir şekilde gelişen iktisadi kurumlar ve işletmeler, ülkeler için önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle uluslararası alanlarda faaliyet gösteren iktisadi kurumların faaliyetleri değişmektedir. Bundan dolayı işletmeler bu değişime uyum sağlama açısından zorluk yaşamaktadır. İşletmelerin ekonomik kontrol aracı ve işletme ile ilgili gelecek planlamasına yardımcı olan muhasebe ise bu uyum sorununu azaltmak amacıyla kontrol etme ve denetim aracıdır. İşletmelerin faaliyetleri ile ilgili bilgilerin parasal olarak gösterilmesini sağlayan muhasebe bilimi, finansal nitelikteki olayları kayıt altına alarak ve raporlayarak işletmenin denetimine ve geleceğine yönelik planlama yapmasını sağlamaktadır. Muhasebe bilimi, geçmişten günümüze kadar sürekli değişim içindedir. Uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin sayısının artması muhasebeye duyulan ihtiyacı ön plana çıkarmıştır. Finansal tabloların şeffaf, anlaşılır ve güvenilir bir şekilde hazırlanması, işletme karlılığı, varlık ve kaynakların gösterilmesi için muhasebe bilimi sürekli bir değişim sürecine uğramaktadır.

Küreselleşme, rekabetin ve yolsuzluğun artması, işletme kontrolünde zorluklar, ülkelerin yaşadığı ekonomik krizler ve iflaslar muhasebenin önemini arttırmaktadır. Küreselleşme dalgasında çok uluslu işletmelerin ve uluslararası yatırımların sayısının artmasının sonucu olarak işletmelerin muhasebe uygulamalarında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Her ülkede muhasebe uygulamaları ekonomik, politik, kültürel ve sosyal özellikler, hukuk ve vergi yapılarına göre farklılık göstermektedir. Özellikle ülkeler arasında muhasebe uygulamalarındaki farklılıkların sebepleri; muhasebe uygulamalarının mevzuata ya da meslek kuruluşlarına göre belirlenmesi, tekdüzen ya da esnek muhasebe uygulamaları, ihtiyat ya da iyimserlik, bilginin sunulmasında şeffaflık ya da gizlilik olarak açıklanmaktadır.

Ülkeler arasında muhasebe alanında uyum ve evrensel anlayışı geliştirmek için tek bir muhasebe dilinin oluşması gerekmektedir. Street vd. (1999), tek küresel muhasebe sisteminin faydalarını; yatırımcıların daha verimli karar vermesi yatırım riskini azaltabilir, işletmelerin sermaye maliyetini azaltabilir ve uluslararası yatırım fırsatlarını teşvik etmek, etkili bir sınır ötesi sermaye tahsisi sağlayabilir. Muhasebe sisteminin uyumlaştırılması dünyada büyük bir motivasyon oluşturacaktır. Bu gerçek, “*Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS)*” ve “*Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (UFRS)*” ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Geçmişten günümüze kadar, International Accounting Standards (IAS) ve International Financial Reporting Standards (IFRS) iki kuruluş tarafından oluşturulmuştur. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) 1973-2000 yılları arasında 41 tane muhasebe standardı yayımlamıştır. Bu standartların temel amacı, Avrupa’da faaliyet gösteren işletmelerin finansal gereksinimlerini birleştirmektir. Sunulan standartlar alternatif muhasebe yöntemleri arasından daha fazla seçim yapmaya izin vermektedir. Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu (IOSCO), IASC’nin temel muhasebe planını kabul ederek, muhasebe uygulamaları ve artan dipnotların seçimine önemli derecede sınırlandırmıştır. 2000 yılında IOSCO’nun IASC tarafından hazırlanan karşılaştırılabilirlik projesini onaylamıştır. Bu durum, IASC’nin kredibilitésine önemli destek olarak küresel muhasebe yakınsamasının temel taşı olarak önem oluşturmuştur.

2001 Nisan ayından itibaren IASC’nin yerini Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) standart oluşturma görevini devralmıştır. IASB yönetim kurulu yeni bir inceleme sürecine başlayarak mevcut standartları kabul etmiştir. Bu süreçten sonra IASB tarafından oluşturulan standartlar, IFRS adında yayımlamaya başlamıştır. IFRS, dünya çapında halka açık işletmelerinin finansal raporlarına ortak uygulanacak muhasebe kuralları setidir. IASB’nin amacı, IFRS’nin yüksek kaliteli finansal tablolar sunmasını ve bu hedeflere ulaşmasını sağlamaktır. Aynı zamanda kurumların yatırımcı ve alacaklılarına, finansal tabloların hazırlanmasına ve sunumuna ilişkin muhasebe çerçevesine uygun, güvenilir ve zamanında bilgi sağlar. 2011 yılına kadar IASB 13 tane standart yayımlamıştır. Bu standartlar; yasal formdan ziyade maddeyi yansıtır, kazançları ve kayıpları zamanında sunar, daha kullanışlı bilançolar sunar ve yöneticilere takdir yetkisi sağlar.

Avrupa Birliği (AB) 'nin 2002 yılında kabul ettiği karara göre; Avrupa'da listelenen işletmelerin 01.01.2005 ve sonrasındaki finansal yıllara ait konsolide finansal tablolarını IFRS'ye göre hazırlaması gerekmektedir. Bu durum doğrudan doğruya Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin iki hedefi olan finansal raporların karşılaştırılabilirliği ve Őeffaflıđının sonucudur. Fransa, İtalya, Almanya ve bazı ülkeler 2005'ten önce IFRS uygulanmasına izin vermiştir. Zamanla gelişmiş ülkelerin çoğunluğu da IFRS'yi kullanmaya başlamıştır. IFRS'nin dünyada birçok ülke tarafından uygulanması muhasebe tarihinin en önemli düzenleyici değişikliği olarak kabul edilmektedir. Finansal raporlama ile ilgili yapılan bu önemli değişiklik daha iyi tahminler yapmaya ve geleceğe yönelik belirsizliği ortadan kaldırmaya odaklanmaktadır.

Standartları oluşturanlar, yöneticilerin işletmenin dış paydaşları ile iletişim kurmak için kullandıkları muhasebe dilini belirlemektedir. IFRS bağımsız denetçilere ve düzenleyicilere uygulamaya yönelik bir ereve oluşturarak, işletme yöneticilerinin performansları ile ilgili bilgileri nispeten düşük maliyetli ve güvenilir bir Şekilde rapor etme olanağı sunmaktadır. Bu nedenle, finansal raporlama ekonomide en iyi performans gösteren işletmelerin daha düşük performans gösteren işletmelerden ayırt edilmesine ve paydaşların kaynak ve yönetim kararlarının verimli bir Şekilde tahsis edilmesine yardımcı olmaktadır.

Standart düzenleyiciler, IFRS kabul edildikten sonra kurumsal Őeffaflıđın ve muhasebe kalitesinin artacağı fikrini savunmaktadır. Muhasebe kalitesi kavramı ile ilgili ortak bir tanım bulunmamakla birlikte, altta yatan ekonominin sadık gösterilmesi düzenleyiciler, standart belirleyiciler, uygulayıcılar ve akademisyenler tarafından muhasebe kalitesinin yüksek olmasının önemli bir özelliği olarak kabul edilmektedir.

Muhasebe kalitesi kavramı; finansal tabloların dört kilit unsuru olan uygunluk, güvenilirlik, anlaşılabilirlik ve karşılaştırılabilirlik olduğundan finansal tabloların daha yüksek kaliteye sahip olduğunu ifade etmektedir. İşletmelerin muhasebe uygulamalarında daha fazla kazanç yönetimini tercih etmeleri, altta yatan ekonominin sadık temsilini tehlikeye atmakta ve muhasebe kalitesini düşürmektedir. Yüksek muhasebe kalitesi ise, işletme yöneticilerinin kazanç yönetimi fırsatlarını

azaltma ve böylece finansal tablo bilgi kullanıcılarına yararlı bilgi sağlama, yatırım getirileri, sermaye tahsisinin etkinliği ve uluslararası sermaye hareketliliği sağlamaktadır. Bu nedenle IFRS'nin kabul edilmesinin artıları ve eksileri yönünde tartışma yapılmadan önce ekonomik sonuçları birçok çalışmaya konu olmuştur.

Almanya'da yapılan çalışmalarda ulusal standartlarla IAS arasında çok önemli bir farklılık bulunmamıştır. Van Tendelo ve Vanstraelen (2005), IAS'yi uygulayan işletmelerin finansal tablolarını incelediğinde, ulusal standartla arasında farklılık olmadığı sonucunu elde etmiştir. Daske vd. (2007), işletmelerin IFRS'yi uygulamaya başladıktan sonra sermaye maliyetlerini etkilemediği sonucunu elde etmiştir.

Eccher ve Healy (2000), IAS ve Çin standartlarını karşılaştırmış ve analiz sonucuna göre IAS'a göre hazırlanan finansal tabloların ulusal standartlara göre daha değerli olduğu sonucunu elde etmiştir. Zeghal vd. (2006), Fransız işletmelerinin zorunlu olarak IFRS'yi uygulamaları isteğe bağlı tahakkuklarda değişikliğin işletme yönetimi üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Analizlerde IFRS kabul edildikten sonra isteğe bağlı tahakkuklarda azalış olduğunu ve buna göre işletme yönetimi üzerinde bir azalış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Barth vd. (2006), çalışmalarında muhasebe kalitesi ile kazanç yönetimi arasında negatif bir korelasyon olduğunu ulaşımlardır.

Brown (2011) yapılan çalışmaları göz önüne alınarak IFRS'yi uygulandıktan işletmelere sunduğu faydaları incelemiştir. Çalışmanın sonucuna göre; hesaplar arasındaki karşılaştırılabilirlikte artış, analistlerden daha net tahminler, finansal kurumlar ve işletmeler için hisse senedi piyasasına erişebilirliğin artırılması ve finansal tabloların daha yüksek kaliteye sahip olması sonuçları elde etmiştir.

Salewski (2013) IFRS'nin zorunlu olarak benimsenmesinin kısa dönemde kazanç yönetiminde arttırdığı sonucuna ulaşmış. Bunun sebebinin, başlangıçta düşük uyumluluk, tecrübe olmaması ve güçlü uygulama sisteminin olmaması olarak açıklamıştır.

Bütün bu bulguların sonucuna göre muhasebe kalitesi; ülkelerin yasal ve politik sistemi, ekonomik gelişmişlik düzeyi, kültür, ekonomik kriz, vergi düzenlemeleri, işletmelerin büyüklüğü, uluslararası piyasalarda faaliyet gösterip göstermedikleri ve işletmelere özgü faktörlerinden etkilenmektedir. Aynı zamanda muhasebe kalitesi

kavramının tam olarak açıklanmaması bilgi kullanıcılarının finansal tablolardan elde etmek istediği bilgilerin değişmesini etkilemektedir. Daha önce yapılan çalışmalar tek ülke, sınırlı süre ve verilere dayanmaktadır. Tek ülke için yapılan araştırmalar IFRS'ye uyum aşamasında işletmelerin geçişlerinin yavaş olduğunu ve dolayısıyla muhasebe kalitesinin test edilmesini zorlamaktadır. Bu çalışma, önceki çalışmaların aksine TFRS/IFRS'yi benimseyen 26 ülkenin 2000-2014 yılları arasında finansal tablo verilerine ulaşılarak ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (IFRS) muhasebe kalitesine etkisi analiz edilmiştir.

Yapılan çoğu çalışmada muhasebe kalitesi ile kar rakamının kalitesi birbirinin yerine kullanılmıştır. Kar rakamının kalitesi ya da muhasebe kalitesi; tahakkukların kalitesi, değer ilgisi, karın sürdürülebilirliği, karın uyumlaştırılması, karın tahmin edilebilirliği, ihtiyatlılık ve zamanlılık olarak incelenmektedir. Genel olarak araştırmalarda ülkelerin muhasebe kalitesini etkisini analiz etmek için tahakkuk kalitesi ve karın uyumlaştırılması kullanılmıştır. Araştırma, TFRS/IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesine etkisini analiz etmek için tahakkuk kalitesi kullanılmıştır.

Tahakkuk, işletmelerin gelir ve giderlerin kar hesaplanmasında finansal tablolara gerçek bilgilerin yansıtılmasında önemli rol oynamaktadır. Tahakkukların hesaplanmasında birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin uygulanmasında yapılan hata ve hileler kar rakamının doğru hesaplanmamasını dolayısıyla muhasebe kalitesinin düşük ya da yüksek gösterilmesini etkilemektedir. Bu çalışma, tahakkuk kalitesinin tahmin edilmesinde, isteğe bağlı tahakkuklar ve isteğe bağlı olmayan tahakkuklar olarak ayırım yapılmıştır. Tahakkuk hesaplanması *Düzeltilmiş Jones Modeli* kullanılarak yapılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın hipotezi, “*TFRS/IFRS'yi uygulayan ülkelerde TFRS/IFRS uygulamasının muhasebe kalitesi üzerine pozitif etkisi vardır.*” şeklinde analiz yapılmıştır.

Çalışmanın amacı, TFRS/IFRS uygulayan işletmelerin uygulamaya başladıktan sonra isteğe bağlı tahakkuklarda azalış buna bağlı olarak da muhasebe kalitesinde artış olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu çalışmanın örnekleme, 2000-2014 faaliyet dönemlerini kapsayan TFRS/IFRS'yi zorunlu/gönüllü olarak uygulayan 26 ülkede

faaliyet gösteren 5.435 işletme oluşturmaktadır. TFRS/IFRS uygulayan işletmelerin önceki (2000-2004) ve sonraki (2005-2014) finansal tablo bilgilerini karşılaştırılmıştır. Çalışma TFRS/IFRS uygulayan işletmelerin yüksek muhasebe kalitesine sahip olup olmadıklarını test edilmesine olanak sağlayacaktır. Örnekleme oluşturan işletmeler her iki dönemde de kesintisiz olarak faaliyette bulunan 5.435 işletmenin finansal tablo bilgileri ANOVA yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, finansal raporlama standartlarının geçmişten günümüze oluşum aşamaları, AB ülkelerinde ve diğer ülkelerde kabul edilme sürecinde yapılan düzenlemeler, Türkiye’de finansal raporlama standartlarının gelişimi ve bu süreçte yapılan düzenlemeler anlatılmaktadır. İkinci bölümde, muhasebe kalitesi kavramı, muhasebe kalitesini etkileyen ülkelere özgü faktörler ve muhasebe kalitesinin ölçülmesinde kullanılan modeller hakkında ayrıntılı olarak bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde ise, çalışmanın amacı, yöntemi, kapsamı ve verilerle ilgili bilgi verilmekte ve finansal raporlama standartlarının etkisi ANOVA yöntemi kullanılarak analiz edilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ OLUŞUM VE GELİŞİM SÜRECİ

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi, ekonomi piyasalarının büyümesi ile birlikte küresel pazarlara yatırım kararları, dünya çapında faaliyet gösteren işletmelere ortak olmak ya da işletmeleri satın almalarında ülkelerin uyguladıkları farklı muhasebe sistemi ve finansal raporların birbiriyle uyumlu ortak bir dil oluşturulmasını zorunlu hale getirmiştir. Küresel pazarda finansal tabloların karşılaştırılabilir olmaları ve değerlendirme yapılabilmesi, kaliteli, güvenilir ve doğru bilgi üretilmesi gerekliliği sonucunda Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS/International Financial Reporting Standards) hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde IFRS' nin Dünya da ve Türkiye'de ki gelişimi açıklanacaktır.

1.1. Finansal Raporlama Standartları ve Gelişimi

Finansal tablolar, işletmeler hakkında güvenilir ve gerçeğe uygun bilgi sunması açısından özellikle yatırımcılar için önemlidir. Küresel sermayede önemli role sahip işletmelerin şeffaf bilgi sunması bilgi asimetrisini azaltırken aynı zamanda piyasa etkinliğini de olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle küreselleşmeyle birlikte ülkelere göre farklılık gösteren muhasebe uygulamaları finansal tabloların yorumlanmasını ve analiz edilmesini zorlaştırmıştır. Uluslararası pazarlarda muhasebe bilgi kullanıcıların tek ortak finansal tablo oluşturulması için ortak bir muhasebe standardına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS/International Accounting Standards) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS/International Financial Reporting Standards) yayımlanmış ve birçok ülke tarafından uygulanmıştır.

1.1.1. Muhasebe Standartlarına Duyulan İhtiyaç ve Standartlarının Oluşturulmasının Önemi

Muhasebe, ulusal olduğu kadar uluslararası finansal alanlarda da ihtiyaç duyulan bilim dalıdır. Küreselleşme sonucunda muhasebe ilke ve uygulamaları ulusal düzeyden uluslararası düzeye evrilmiştir. Özellikle, yabancı yatırımlar ve küresel ticaret hacminde yaşanan artış, ekonomik küreselleşme, küresel pazarların oluşması, uluslararası işletmelerin büyümesi ve uluslararası para birimindeki değişiklikler ulusal finansal raporlamanın yerine uluslararası finansal raporlamaya ihtiyaç olduğunu göstermiştir (Akgün, 2013: 12). Uluslararası muhasebe uygulamalarını etkileyen faktörler; finansal raporlarda yer alan bilgilerin karşılaştırılması, yatırım için bilgilerin kıyaslanması, işletmeler için muhasebenin önemi ve ortak muhasebe uygulama zorunluluğu olarak açıklanmaktadır (Mustata vd., 2007: 7). Bununla birlikte uluslararası muhasebe uygulamaları, finans piyasalarının küreselleşmesiyle birlikte işletmeler için fon sağlanmasında ve finansman tedarikindeki önemine binaen, tek bir muhasebe dilinin oluşturulmasında önemli bir ihtiyaç haline gelmektedir (Akgün, 2013: 12).

İşletmenin dili muhasebe olduğuna göre, uluslararası pazarda faaliyet gösteren işletmeler diğer ülkelerin dillerini anlayamıyorlarsa, uluslararası piyasada faaliyet gösteren işletmelerin finansal raporlarını yorumlamakta ve kendi işletmelerinin finansal raporunu hazırlamakta da güçlüklerle karşılaşacaklardır (Ankarath vd., 2010: 1).

Dünya’da bütün ülkeler tarafından benimsenecek muhasebe sisteminin oluşturulması istenmektedir. Öncelikli kendi ülkesinde ulusal muhasebe uygulamalarındaki farklılığı ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası muhasebe standardına ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe standartlarının oluşturulma nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Kiracı ve Köse, 2002: 49):

- Ülkeler arasında muhasebe uygulamalarındaki farklılığı ortadan kaldırılmak,
- Finansal tabloların, şeffaf, gerçeğe uygun, tarafsız, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir olmasını sağlamak,

- Muhasebe ilkelerinin tekdüzen şekilde oluşturulmasını sağlamak,
- Finansal tablo hazırlanmasında ve sunulmasında ortak dil oluşturmak,
- İşletmeyle ilgili bilgilerin doğru şekilde yorumlanmasını ve karar vermesini sağlamaktır.

Ülkelerin muhasebe standartları, küresel sermaye piyasasını olumsuz etkilemekle birlikte finansal tabloların şeffaflığını da kısıtlamaktadır (Nolke, 2005: 5). Finansal tablolarını ayrıntılı, açıklamalı ve ilkelere uygun şekilde hazırlayan işletmelerin fon sağlama oranları daha yüksektir. Bununla birlikte yatırımcıların ulusal pazardan çıkarak uluslararası pazarlara yönelmesi, finansal tabloların uluslararası muhasebe ilkelerine göre hazırlanmasını zorunlu hale getirmektedir (Akgün, 2012: 49). Ülkelerin farklı muhasebe tekniklerini uygulaması, aynı ekonomik olaydan birbirlerinden farklı olarak finansal tablolar hazırlamaları ve uygulamada ki farklılıkların değişiklik yapılmasını zorunlu kılmıştır.

1.1.2. Küreselleşme ve Muhasebe Standartlarının Doğuşu

Küreselleşme kavramı; “*ülkelerin kültürleri, devlet politikaları, sosyal faaliyetleri, sermaye piyasaları, toplumlar, ticaret, düşüncelerin farklılaşması ve dünya genelinde birleşme*” olarak tanımlanmaktadır (Sharma, 2004: 27). Özellikle bu kavram 20. yüzyıldan itibaren çok konuşulan kavram haline gelmiştir. Küreselleşme; vergi reformları, özelleştirme, finansal politikalar, hukuki alanda yapılan değişiklikler ve uluslararası ticaret gibi düzenleyici reform süreçlerini uygulanması olarak ifade edilmektedir (Irvine ve Lucas, 2006: 4). Ülkeler arasında ticari engellerin ortadan kalkması, ilke ve standartlara göre yapılması, ekonomik ilişkilerin ulusallıktan öteye uluslararası piyasalara taşınması, kişilerin ve ülkelerin refah düzeyinin artması, yeni küresel piyasanın ortaya çıkmasına neden olmuş ve serbestleşmenin önünü açmıştır (Manassian, 2007: 4).

Muhasebe standardı kavramı, ulusal ve uluslararası olmak üzere gruplandırılmaktadır. Ulusal muhasebe standardı, bir ülkenin kendi sistemine göre oluşturduğu ve sadece kendi ülkesinde geçerli olan ilke ve standartlar olarak tanımlanmaktadır (Yazıcı, 2003: 36). Bu standartlar, ülkede faaliyet gösteren

işletmelerin küreselleşmesini, finansal tabloların güvenilirliğini ve şeffaflığını, diğer ülkelerin finansal tablolarla karşılaştırılmasını engellemektedir (Nolke, 2005: 5). Uluslararası muhasebe standardı, farklı ülkelerin muhasebe uygulamalarında bütünlük sağlamak amacıyla oluşturulan kurallar olarak ifade edilmektedir (Yazıcı, 2003: 36-37).

Küresel pazarda farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmeler kendi ülkelerinin hukuki mevzuatına göre finansal tablolarını oluşturmaktadır. Bu durumda, ülkeler arasındaki uygulama farklılıkları finansal tabloların hazırlanmasında da farklılığa neden olmaktadır. Özellikle küreselleşme sonucunda, 80'li yıllarda çok uluslu işletmeler açısından önemli bir sorun haline gelmiştir (Ergin, 2016: 78). Küreselleşme ile birlikte, birden çok ülkede faaliyet gösteren işletmelerin sayısının artması, muhasebe uygulamalarında ki farklılıklar, gelişmiş ülkelerin finansal pazara etkisi ve muhasebe ile ilgili yaptıkları düzenlemeler göz önüne alındığında işletmelerin tek muhasebe uygulaması zorunlu hale getirmiştir (Irvine ve Lucas, 2006: 5). Farklı ülkeler tarafından uygulanan ulusal muhasebe uygulamalarının uyumlu hale getirilmesi amacıyla, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri kapsamında uluslararası muhasebe standartları hazırlanmıştır.

Muhasebede küreselleşme ve standardizasyon, muhasebe uygulamaları açısından önemli bir etkiye sahiptir. Küresel standardizasyonun kabul edildiği bir sistemde, muhasebe ile ilgili mevzuatın uygulanması, anlaşılması ve yorumlanması kolaylaşmaktadır. Tekdüzen muhasebe sisteminin uluslararası alanda uygulanması, farklı ülkelerde faaliyette bulunan işletmelerin finansal tablolarını daha anlaşılır hale getirir (Elitaş, 2014: 116).

1800 yıllarda İngiltere'de kendi siyasi sınırlarında faaliyet gösteren işletmelere yönelik düzenlemeleri kapsayan "*İşletmeler Yasası*" oluşturarak bu yönde öncü ülke olmuştur. İngiltere'yi takiben 1929 ve 1930'lu yıllarda finansal kriz içerisinde bulunan ABD "*Menkul Kıymetler Yasası*" ve "*Menkul Kıymetler Borsası Yasası*" hazırlanarak standartların oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır. AICPA (The American Institute of Certified Public Accountants) muhasebe ilkeleri ile ilgili olarak 1939 yılında kurulmuştur. Bununla birlikte, 1959 yılında FASB (Financial

Accounting Standards Board) ve APB (Accountants Principles Board) kurulmuştur (Başpınar, 2004: 43).

1973 yılında Avusturya, ABD, Almanya, İngiltere, Meksika, Japonya, İrlanda, Hollanda, Fransa ve Japonya gibi ülkeler bir araya gelerek ortak bir muhasebe komitesi oluşturmak amacıyla IASC'yi (International Accounting Standards Committee) kurmuşlardır (Uysal, 2006: 105). Bu kurul tarafından, muhasebe uygulamalarını uluslararası alanda uyumlaştırmak amacıyla 41 adet IAS yayımlanmıştır. Bunları takiben uluslararası standartların oluşturulması için, 1977 yılında IFAC (International Federation of Accountants) kurulmuş ve 1989 yılında ise FEE (The European Federation of Accountants), IASC ile ortak çalışmaya başlamıştır (<http://www.iasb.org>, 2016).

Küresel boyutta ilk çalışma 1995 yılında IASC ile Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Organizasyonu'nun ortak standart oluşturması ile başlamıştır. Buna göre, AB'ye üye olan ülkeler uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu halde finansal tablolarını hazırlayacaktır. Standartları oluşturma ve takip etme görevi 2001 yılına kadar IASC tarafından sürdürülürken, bu yıldan sonra IASB (International Accounting Standards Board) tarafından yapılmaya başlanmıştır (<http://www.iasb.org>, 2016). 2005 yılında ise Avrupa ülkelerinde halka açık işletmelerin tamamı ve diğer birçok ülke finansal tablolarını IFRS'ye uyumlu hale getirmiştir. Aynı zamanda IMF (International Money Form), kendine başvuru yapan ülkelere finansal tablolarını standartlara göre hazırlanmasını talep etmektedir.

İşletmelerin IFRS'yi uygulaması sonucunda finansal tablolar daha anlaşılır, güvenilir bilgilerin sunması ile birlikte aynı zamanda muhasebe uygulamaları arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmış olacaktır. Bununla birlikte finansal tabloların karşılaştırılabilirliği sağlanmış olacak ve bilgi maliyetleri azalacak, ülkeler arası yatırıma/yatırımcıya olumlu yönde etkileyecektir (Ball, 2006: 7).

Muhasebe standartları, işletme ve işletme dışı bilgi kullanıcılarının karar alma sürecinde önemli bir etkiye sahip olması bu standartların kimin tarafından hazırlanacağı açısından tartışma haline gelmiştir. Bununla ilgili kamu sektörünün yasama ile özel sektörün ise düzenleyici kuruluşlar aracılığıyla düzenlenmesi

gerektiğini savunmuşlardır. Standartları oluşturan kurum veya kuruluşların taşıması gereken niteliksel özellikler; yasal dayanağı olması gerekir, alanında uzman kişiler tarafından oluşturulmalı, esnek yapıda olmalı ve karşı karşıya kaldıkları sorunlara yerinde çözüm bulabilmelidir (Üstündağ, 2000: 44).

1.1.3. Finansal Raporlama Standartlarının Oluşumunda Yapılan Çalışmalar

IASC ve IASB'nin amacı; uluslararası muhasebe standartlarının uyumlaştırması, küresel pazarda yer alan işletmelere muhasebe uygulamalarında yardımcı olmak, yatırımcılara zamanında ekonomik karar vermelerini etkileyecek finansal tabloları şeffaf, karşılaştırılabilir bilgi elde etmesine sağlayacak anlaşılabilir muhasebe standartları hazırlamaktır.

1.1.3.1. IASC'nin Kuruluşu ve Gelişimi

IASC, 1973 yılında İngiliz yeminli mali müşavir olan Henry Benson'un girişimi ile: Almanya, Avustralya, Kanada, Hollanda, Fransa, İngiltere, Japonya, Meksika, İrlanda ve ABD'nin profesyonel muhasebe organlarının bir araya gelmesi ile kuruldu. IASC ilk kurulduğu dönemlerde birçok insan, İngiliz Muhasebecilik mesleğinin Avrupa Komisyonu'nun uyum çabalarına karşı olarak kurulduğunu savunmuşlardır. Oxford Üniversitesi'nden Professor Hopwood, İngiltere'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na girmesinin IASC'nin kurulması yönünde önemli bir faktör olduğunu ve muhasebe sisteminin AB'den ziyade küresel bir muhasebe topluluğu olarak algılanması gerektiğini ifade etmiştir (Hopwood, 1994: 243).

Şekil 1. 1. IASC'nin Uyum Aşamaları

Kaynak: Garriod P, Leon A, Zorio A (2002) Measurement of Formal Harmonization Progress: The IASC Experience. The International Journal of Accounting. 37: 5.

İlk olarak IASC, 1973-1988 yılları arasında çok sayıda seçeneğe izin veren ve minimum düzeyde açıklamalara öngören 26 genel standart yayınlamıştır. 1989-1995 yılları arasında yeni bir aşamaya geçerek mevcut standartları revize etmiş ve birçok seçeneği elimine etmiştir. Sonuç olarak, Karşılaştırılabilirlik/ İyileştirme Projesi ve Finansal Tabloların Hazırlanması ve Sunulması Çerçevesi yayınlanmış ve 10 standartta 21 seçeneği kaldırmıştır. Son aşamada ise, 1995 yılında IOSCO'nun IASC'nin çekirdek standartlarını tamamlaması koşuluyla IOSCO IAS'yi onaylamayı kabul etmiştir (Garriod vd., 2002: 5). IOSCO ve IASC (daha önce yapılmış olan) ile IASC standartlarının Amerikan borsalarında listelenen yabancı işletmeler tarafından kullanılma olasılığını öngören anlaşmadır.

Tablo 1. 1. IASC Faaliyet Kronolojisi

Yüksek Esnekli (1973/1988)	Finansal Raporların Karşılaştırılabilirliği (1989/1995)	Anlaşma (1995 Sonrası)
IAS 1-26 oluşturulmuştur.	IAS 2, 8, 9, 11, 16, 18, 19, 21, 22 ve 23 revize edilmiştir (1995) yürürlüğe girmiştir. Revize edilen standartlar: IAS 27, 28, 29 (1990); IAS 30 (1991); IAS 31 (1992); IAS 32 (1996) yürürlüğe girmiştir.	Revize edilen standartlar: IAS 1, 12, 14, 22 (1998), 16, 17, 19, 28, 31 (1999), 10 (2000) ve 32 (2001) yürürlüğe girmiştir. IAS 33-39 (1999) yürürlüğe girmiştir.

Kaynak: Garriod P, Leon A, Zorio A (2002) Measurement of Formal Harmonization Progress: The IASC Experience. The International Journal of Accounting. 37: 8.

IASC' nin temel programına göre, muhasebe uygulamalarında verilen seçenekleri azaltarak karşılaştırılabilirliği ve iyileştirmeyi sağlamaktır. IASC'nin resmi pozisyonu, tüm ticari, endüstriyel ve ticari kuruluşların finansal tablolarında standartları uygulamasıdır. IASC kurallarına göre, AB'ye üye tüm ülkeleri standartları uygulamak ve hükümetleri ikna etmek için en iyi çabaları kullanmak zorundadır (Flower, 1997: 283). Türkiye ilk defa Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği 1974 yılında IASC'ye üye olmuştur (<http://www.tmud.org.tr>). Bununla birlikte Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) 1994 yılında IASC'ye üye olarak kabul edilmiştir.

1.1.3.2. IASB'nin Kuruluşu ve Gelişimi

Standartları oluşturma görevi 1973 yılından 2000 tarihine kadar IASC'e tarafından yapılmıştır. 24.05.2000 tarihinde IFAC' in katıldığı Genel Kurul toplantısında standartları oluşturma komisyonu IASB olarak düzenlenmiştir. IASB'nin oluşturulma amacı, finansal raporlama standartlarını tüm dünya da geçerliliğini sağlamaktır (Saltoğlu, 2005: 100). IASB'nin görevleri; standartları hazırlamak, geliştirmek, yayınlamak ve Standart Yorumlama Komitesi (IFRIC) 'nin yorumlarını onaylamaktır (<http://www.iasb.org>, 2016) .

IASB'nin amacı, finansal tabloların oluşturulmasında ve raporlanmasında temel ilkelerinin belirlenmesi ve hazırlanan tabloların ya da raporların uluslararası alanlarda kabul edilmesidir. İşletmelerin finansal tablolarını standartlara göre hazırlanmasında zorlayıcı etkisi bulunmamaktadır (Toroslu, 2009: 3).

IASB'den önce, IASC'nin oluşturduğu standartlar IAS kodu kullanılıyordu ve 41 adet standart yayımlanmıştır. Bu standartları bazıları IASC ve IASB döneminde kaldırılmış ya da değişiklikler yapılmıştır. IASB tarafından oluşturulan standartlar IFRS koduyla yayımlanmıştır. Daha öncesinde hazırlanan IAS koduyla hazırlanan standartlar IASB tarafından kabul edilmiştir (<http://www.iasb.org>, 2016). IASB'nin görevleri (Oksay ve Acar, 2005: 25);

- Muhasebe uygulamaları ile ilgili karşılaşılan sorunlara çözüm bulmak ve söz konusu standartla ilgili değişiklik yapmak,
- Finansal tabloların kaliteli, anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir standartlar oluşturmak,
- IFRIC'nin yorumlarını onaylamak,
- Yerel muhasebe standartları ile IFRS'yi uyumlaştırmak,
- Yeni bir standart oluşturulmadan önce ülkelerde, saha analizi yapmaktır.

IASB önceliğini IFRS'nin tüm işletmeler tarafından uygulanmasını sağlamaktır. Uluslararası işletmelerin sayısının artması ve sermaye piyasalarında ki küreselleşme sonucu hazırlanan IAS'nin yerine IFRS'ler yayınlanana kadar ya da yürürlükten kaldırmaya kadar muhasebe uygulamalarında kullanılacaktır.

1.2. Dünya da Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş

Finansal raporlamada birliğin asgari olarak sağlanması amacıyla, 1978-1983 yıllarında Avrupa Birliği Muhasebe Yönergeleri kabul edilmiştir. Zaman geçtikçe teknolojinin ilerlemesi ve küreselleşmeye bağlı olarak bu yönerge yeterli olmamıştır. AB, yönergeler ve IFRS arasında köprü oluşturacak şekilde düzenlemeler yapmıştır. 2000 yılında AB, muhasebe uygulamalarında ortak bir dil oluşturması için bildiri yayınlamış, bu bildiriye göre 2005 yılı itibariyle konsolide tabloların IFRS'ye hazırlanması gerektiğini açıklamıştır. Avrupa Bakanlar Konseyi, 1 Ocak 2005 tarihi itibariyle AB üye olan borsada işlem gören işletmelerin IFRS'ye göre finansal tabloların hazırlanması ile ilgili kararı onaylamış.

1.3. Avrupa Birliğinde Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi

AB'ye üye olan ülkeler pazarın genişlemesi ve ortak para birimini geçildiği dönemde, ülkelerin farklı muhasebe sistemlerini uygulamaları karışıklığa neden olmuş ve bu durumun ortadan kaldırılması için uluslararası tekdüzen muhasebe sistemini gerekli kılmıştır (Bostancı, 2017).

AB tek endüstri politikaları, şirketler hukuku ve vergilendirme açısından uyumlaştırmanın sağlanması için tekdüzen muhasebe sistemi oluşturulmalıdır (Cairns, 2000: 7). AB ülkelerinin muhasebe uyumlaştırma süreci şirketler hukukunun bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Sermaye piyasasının gelişmesi, uluslararası ticaret, işletmelerin devir ve birleşmeleri muhasebe çerçevesinde gerçekleşmektedir (Sağlam, 2004: 49). AB muhasebe uyumlaştırma aracı olarak direktifler kullanmıştır. Direktif, AB'ye üye olan ülkelere atıf edilen yasal araçlardır. Buna göre, ülkeler yönergelerde belirtilen ilkelere göre finansal tablolarını düzenlemek ve hazırlamakla sorumludur (Durmuş, 1994: 260).

AB muhasebe uyumlaştırması ile ilgili 4., 7. ve 8. Direktifleri yayımlamıştır. 1978 yılında yayımladığı 4. Direktif; finansal tabloların tanımı, içeriği, bilgilerin sunulması değerlendirmesi ile ilgilidir. 1983' de 7. Direktif; işletme ortaklıkları ile ilgili konsolide finansal tablo hazırlama esasları belirlenmiştir. 1984 yılında yayımladığı 8. Direktif; finansal tabloların denetimini yapacak kişilerin özellikleriyle ilgili konu yer almıştır (Çankaya, 2007: 136).

AB tarafından yayımlanan direktiflerin teknik olarak aksamalara sebep olması, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin takip edilmemesi, her ülkede direktiflerin farklı tarihlerde kanunlaştırılması ve yayımlanan direktiflerde muhasebe uygulamalarında fazla sayıda alternatif olması işletmelerin finansal tablolarını diğer işletmelerle karşılaştırmasını engellemiştir. Aynı zamanda üye olan ülkelerin işletmeleri diğer ülkelerle ticaret ve yatırım yapması gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır (Zorluoğlu, 2014: 34). Bu duruma örnek olarak, uluslararası piyasalarda geniş sermaye payına sahip olan Bayerische Motoren Werke (BMW) 'nin hisse senetlerinin ABD piyasalarında işlem görmemesinin nedeni; Almanya standartlarına göre hazırlanan finansal tablolarını ABD'nin SEC muhasebe standartlarına göre düzenlememesidir (Bostancı, 2017).

AB 1995'te muhasebe standartlarının uyumu için yeni düzenlemeler oluşturacağını Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'na iletmiştir. AB yeni yol haritasını, ortak bir muhasebe standardının oluşturulması amacıyla IASC/IOSCO'nun faaliyetlerinin destekleneceğini ve muhasebe standartlarını IAS/IFRS'e göre uyumlaştıracaktır. İlerleyen dönemlerde AB İlişkiler Komitesi yaptığı inceleme sonucunda AB

direktifleri ve IAS/IFRS'yi karşılaştırdığında arada çok büyük fark olmadığını ifade etmiştir (Koç Yalkın, 2000: 6).

AB Komisyonu 2000 yılında hazırladığı raporda, üye olan ülkelerin finansal tablolarını hazırlaması ile ilgili olarak IAS/IFRS ya da United States Generally Accepted Accounting Principles (USGAAP) göre hazırlayabileceklerini yayımlamıştır (Sağlam, 2004: 52). Belçika, Fransa, Almanya ve İtalya yer alan işletmelerin büyük çoğunluğu IFRS'ye göre finansal tablolarını hazırlamıştır. AB'ye üye olan bütün ülkelerin işletmeleri finansal tablolarını 01.01.2005 tarihi itibarıyla IFRS'ye göre hazırlanacaktır. Bu karar sonucunda AB üye ülkelerde faaliyet gösteren 7.000 işletme IFRS uygulamış bu sayı her geçen gün artmaktadır. Küresel pazarda faaliyet gösteren AB'ye üye olan ülkeler IFRS'ye göre finansal tablolarını düzenlemesini zorunlu hale getirmektedir.

1.4. ABD'de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi

ABD 1929 yılında yaşadığı finansal kriz sonrasında muhasebe standartlarının oluşturulması için yasal düzenlemeler yapmıştır. 1939 yılında ABD'de (Amerika Birleşik Devletleri) standartların oluşturulması görevi SEC' e (The Securities and Exchange Commission) verilmiştir. SEC bir kamu kurumu olmasına rağmen, standartların uygulanması ile ilgili kamu ve özel sektörü de dâhil eden karma yapıda bir sistem ortaya çıkmıştır. Bu süreçte SEC denetime ağırlık verdiğinden dolayı, muhasebe ve denetim standartlarının oluşturulması AICPA daha çok etkili olmuştur (Bayazıtlı vd., 2006: 11). AICPA 51 adet Muhasebe Araştırma Bülteni hazırlamış ve sunmuştur. AICPA'nın başarısız olması üzerine 1965 yılında standartla ilgili çalışmaları yürütmesi amacıyla APB kurulmuş ve 31 adet standartla ilgili olarak görüş hazırlamıştır. Sonraki dönemlerde bu görüşlerin de kabul görmemesi üzerine 1972 yılında kurulan FASB 133 adet standart hazırlamış ve USGAAP olarak adlandırılmıştır (<https://www.fasb.org>, 2016).

Dünya da ve ABD' de USGAAP yaygın olarak kullanılmıştır. ABD ortaya çıkan Enron, WorldCom, Adelphia, Xerox, Tyco, Global Crossing, Palmanat gibi finansal krizler oluşturulan standartta eksik olduğunu ve yeni düzenlemelere ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. USGAAP ve IFRS' yi uyumlaştırmak amacıyla, 2002 yılında Norwolk

Anlaşması UMSK ve FASB arasında imzalanmıştır. Norwolk Anlaşması ile finansal raporlama standartlarını birbirleriyle uyumlaştırmak ve gelecekte yapılacak standartlar için ortak hareket edebilmeyi amaçlamaktadır (Karapınar vd., 2007: 5-6).

IFRS ilke bazlı muhasebe sisteminin en büyük gücü olarak kabul edilmektedir. USGAAP ise kural bazlı muhasebe sistemi olarak ekonomik olaylarda rehberlik yapmaktadır. IFRS' ye göre finansal tablolarını hazırlayan farklı sektörlerdeki işletmelere esneklik sağlamakta, USGAAP ise en uygun muhasebe sistemini kullanmasına izin vermektedir (LoCascio, 2017: 19). USGAAP ve IFRS arasındaki uyum, iki muhasebe sisteminin yakınsaması ile sağlanacaktır. Yakınsama amacı, kullanıcılar tarafından anlaşılabilir ve düzenleyiciler tarafından uygulanabilir yüksek kaliteli muhasebe standartları oluşturmaktır. Ayrıca, bu standartlar dünya çapındaki tüm sermaye piyasası katılımcıları tarafından kabul edilmelidir. Sonuç olarak, iki farklı muhasebe sisteminin uyumlaştırılması işletmelerin finansal tablo hazırlama zorunluluğu nedeniyle ek maliyetleri azaltacaktır (Erchinger ve Melcher, 2007: 125).

SEC 2007 yılında IFRS'nin uyumlaştırmaları ile ilgili öncülük yaparak, yabancı işletmelerin finansal raporlarını USGAAP göre hazırlama zorunluluğunu yürürlükten kaldırmıştır. IFRS'nin tutarlı bir şekilde uygulanması yabancı menkul kıymetlere sahip ABD yatırımcılarının üçte ikisini, yatırım seçenekleri arasında çok sayıda ulusal muhasebe standartlarına göre karşılaştırma yapmaları ve bunları daha iyi analiz etmelerine yardımcı olacaktır (<http://www.sec.gov/news/press/2007/2007-235.htm>, 2016). SEC 2008 yılında ise, ABD işletmelerinin IFRS uygulamaları için bir kılavuz hazırlamıştır.

1.5. Türkiye'de Finansal Raporlama Standartlarının Geliştirilmesinde Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de yabancı yatırımcıların sayısının artması ve ulusal işletmelerin uluslararası piyasalarda yer alması uluslararası muhasebe sistemine ihtiyacı ön plana çıkartmıştır. IFRS'nin Türkiye ile tanışması 1975'li yıllara dayansa da uyum süresi uzun dönemlere kadar devam etmiştir (Aysan, 2008: 47). Türkiye'de tekdüzen muhasebe sisteminin uygulanması ile ilgili olarak TTK (Türk Ticaret Kanunu), VUK (Vergi Usul Kanunu) ve SPK (Sermaye Piyasası Kanunu) sorumludur.

Muhasebe uygulamaların düzenlenmesi ve farklılıkların azaltılması amacıyla başlıca TMUD (Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği) ve birçok kuruluş önerilerde bulunmuştur (Gündoğdu, 2014: 271). Muhasebe uygulamaları arasındaki farklılığın azaltılması amacıyla, 1974 yılında TMUD, IASC'ye üye olmuş ve 1992 yılında ise 31 adet standardı yayınlamak için düzenlemeler yapmıştır (Parlakkaya, 2004: 124).

3586 Sayılı Kanun ile muhasebe mesleği değer kazanmış ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ve Maliye Bakanlığı ortak faaliyetler gerçekleştirmiştir. TÜRMOB tarafından Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) 1994 yılında kurulmuştur. TMUDESK, işletmelerle birlikte diğer kurumların da finansal tablolarını dikkate alarak tek muhasebe sistemini oluşturmaktadır (Yalkın, 1997: 13). TMUDESK standartların uyumlaştırma süreci ile ilgili olarak 23 standart yayınlamış ve bu standartlar TSE (Türkiye Standartları Enstitüsü) uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması için kendi bünyesinde bir komite (Muhasebe Standartları Özel Denetim Komitesi) oluşturmuş ve gelecek dönemlerde Türkiye'de standartlar oluşturulmaya başlamıştır (Başpınar, 2004: 46). Bu standartlarla ilgili işletmelere uygulama aşamasında yaptırım gücü bulunmadığından etkili olamamıştır. Türkiye'nin IFRS'ye geçiş sürecinde yapılan düzenlemeler ve tebliğler oluş sırasına göre aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. 2. Türkiye 'de IFRS ile İlgili Yapılan Düzenlemeler

Düzenlemeler	Kuruluş Tarihi
TMUDESK (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu)	1994
BDDK (Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik)	2002-2006
SPK (Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ)	Seri: XI, No: 25, 2003 Seri XI, No: 29, 2008
TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu)	2002-2011
KOBİ TFRS (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Türkiye Finansal Raporlama Standardı)	1 Kasım 2010
6102 TTK	14 Şubat 2011
KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname)	2 Kasım 2011

Türkiye’de SPK, 01.01.2005 tarihi itibariyle halka açık işletmelerin IFRS’yi uygulama zorunluluğunu bildirmiştir. IASB tarafından hazırlanan IFRS Türkçe ‘ye aynı şekilde çevrilmiştir. Bu standartlar 2006 yılında TFRS olarak Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

1.5.1. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu

TMUDESK işletmelerin finansal tablolarını, güvenilir, gerçeğe yansıtan, finansal tabloları karşılaştırma imkânı sunan ve bilgi kullanıcıların ihtiyacına uygun şekilde hazırlanmasını ve denetim faaliyetlerini aktif olarak gerçekleşmesini sağlamak amacıyla 9 Şubat 1994 yılında TÜRMOB tarafından kurulmuştur (Gökçen vd., 2006: 15). Bu kurul tarafından oluşturulacak standartlar, IFRS’ye göre oluşturulacaktır.

Ankara’da düzenlenen sempozyumda alınan karar ile 30 adet Muhasebe Standardı Komisyonu ve Denetim Standardı Komisyonu kendi bünyesinde oluşturulmuştur. Buna göre, 2003 yılına kadar çalışmalar sonucunda 23 tane standart oluşturularak yayımlanmıştır. Yapılan düzenlemeler IFRS’nin uyumlaştırma çalışması açısından ilk adım olarak görülmektedir (Çelik, 2013: 67).

1999 yılında TMSK’nın kurulması sonucunda TMUDESK tarafından gerçekleştirilen standartları uyumlaştırma çalışmaları bu kurula devredilmiştir. Ama 24756 Sayılı Kanun’un Resmi Gazete’de yayımlanması ile birlikte TMSK, IFRS oluşturulması ile ilgili tek yetkili kurum olarak görev yapmaya başlamıştır.

1.5.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

18.12.1999 Tarihinde yayımlanan 4487 Sayılı Kanun’un 27. maddesi ve SPK’ya eklenen Ek. Madde 1’e göre kurulan TMSK’nın görevi IFRS’yi uyumlaştırmaktır. Bu kurul, SPK, Maliye Bakanlığı, Hazine Bakanlığı, BDDK, TOBB’dan (Türkiye Odalar Borsalar Birliği) birer üye, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği’nden iki üyeden oluşmaktadır (Koç Yalkın vd., 2006: 298). 16.03.2004 tarihinde yayımlanan 25404 Sayılı Kanun’a göre TMSK’nın görevleri (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, md. 9);

- *Muhasebe standartlarının oluşturulmasında esas alınmak üzere, Kavramsal Çerçeveyi belirlemek ve Türkiye Muhasebe Standardı Taslak Metinlerini hazırlayıp kamuoyunun görüşlerine açmak,*
- *Gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve tutarlı finansal bilgi üretilmesini sağlayacak Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak,*
- *Muhasebe standartlarının gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesini teminen standartların güncelliğini sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapmak,*
- *Finansal bilgilerin karşılaştırılabilirliğinin uluslararası alanda da sağlanmasını teminen, ulusal muhasebe standartlarının uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve en iyi muhasebe uygulama örnekleri ile uyumunu gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yapmak,*
- *Finansal tabloların ihtiyaçlara uygun bilgi sunmasını ve belirlenecek standartlarla ilgili olarak uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin önlem alınabilmesini sağlamak üzere, standartların oluşturulması sürecinde muhasebe ilgi gruplarının görüşlerinin alınmasını sağlamak ve standartların oluşturulması sürecinde düzenli olarak kamuoyunu bilgilendirmek,*
- *Gerektiğinde uygulamaya açıklık kazandırmak üzere muhasebe standartlarının uygulanmasında tereddüt oluşan konularda yorumlar yayımlamak,*
- *Ulusal muhasebe standartlarının benimsenmesine ve standartların uygulanmasına ilişkin kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans, sempozyum, kongre gibi faaliyetler düzenlemek ve gerekirse çeşitli yayınlar hazırlamak ve bastırmak.*

TMSK bu görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, IAS/IFRS'yi benimsemiştir. Özellikle AB'ye uyum sürecinde ve küresel pazarda faaliyet gösteren Türk işletmelerinin finansal tablolarının karşılaştırılabilmesi için TMSK ile IASCF arasında telif ve lisans anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaya göre, IAS/IFRS aynen Türkçe'ye çevrilmesine ve TMS/TFRS (Türkiye Muhasebe Standardı/Türkiye Finansal Raporlama Standardı) olarak sunulması kararı alınmıştır (Çelik, 2013: 69).

Türkiye’de standartların uygulanmaya başlanması ile birlikte TTK’da değişiklik yapılmıştır. TTK Tasarısı 88(1) maddesi “*gerçek ve tüzel kişiler, ticari defterleri tutarken ve finansal tablolarını düzenlerken TFRS’lere, Kavramsal Çerçeve ve yorumlarına uymak zorundadır*” eklenmiştir.

TMSK 2011 yılına kadar standartların uyumlaştırılmasında aktif bir rol üstlenmiştir. 660 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile standartların oluşturulması ve yayınlaması ile ilgili yetkilerini Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’na devretmiştir.

1.5.3. BDDK Tarafından Yapılan Düzenlemeler

BDDK tarafından hazırlanan standartlara göre bankacılık sektöründeki kurum ve kuruluşların finansal tablolarını TFRS’ye göre düzenlemesi zorunludur. TFRS’ye uyumlaştırma 24793 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “*Muhasebe Uygulama Yönetmeliği*”ne göre düzenlenirdi. BDDK finansal tabloların standartlara uygun olarak düzenlenmesi için 19 tane Tebliğ hazırlamıştır. Bu Tebliğler (Başpınar, 2004: 52);

- 1. Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
- 2. Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
- 3. Maddi Olmayan Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
- 4. Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı,*
- 5. Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuyla Yaptığı İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi Standardı,.*
- 6. Banka Birleşme ve Devirleri ile Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
- 7. Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
- 8. Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
- 9. Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Dipnotlarda Açıklanması Standardı,*
- 10. Banka Çalışanlarının Haklarının Muhasebeleştirilmesi Standardı,*

11. *Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
12. *Dönem Net Kar/Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Yapılan Değişikliklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
13. *Bilanço Tarihinden Sonra Ortaya Çıkan Hususların Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
14. *Finansal Tabloların Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı,*
15. *Konsolide Finansal Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
16. *Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı,*
17. *Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar İle Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı,*
18. *Vergilerin Muhasebeleştirilmesi Standardı,*
19. *Özel Finans Kurumlarınca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı Yıllık Faaliyet Raporudur.*

Ancak bu yönetmelik 2006 yılında yayımlanan 26333 Sayılı Resmi Gazete'ye göre kaldırılmıştır. Bu yönetmeliğe göre; finansal tabloların muhasebeleştirilmesinde ve raporlanmasında şeffaflık ve tek çatı altında muhasebe düzeninin oluşturulması, kayda alınmayan faaliyetlerin kalmaması, muhasebe kayıtlarının gerçeğe uygun ve güvenilir şekilde raporlanması, finansal performansları ve finansal tabloların zamanında yayımlanması ve belgelerin saklanması sağlamak amacıyla ilke ve yöntemlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. 2006 yılı itibariyle bankacılık sektöründe faaliyet gösteren, bağımsız denetime tabi olan kurum ve kuruluşların, finansal tablolarını IFRS'ye göre düzenlenmesi zorunludur (Gönen ve Uğurluel, 2007: 233).

1.5.4. SPK Tarafından Yapılan Düzenlemeler

Türkiye'de 1981 tarihinde Sermaye Piyasası Kanunu hazırlanmış ve 1983 tarihinde SPK kurulmuştur. SPK'nın kurulma amacı, halka açık işletmelerin muhasebe sisteminin düzenlenmesi ve uygulanmasıdır (Kocamaz, 2012: 115).

SPK 29.01.1989 tarihinde Seri XI, No. 1 ile muhasebe ilkelerini ve 18.02.1992 tarihinde Seri XI, No. 9 ile bağımsız denetleme ile ilgili Tebliği yayımlamıştır. 15.11.2003 tarihinde SPK'ya bağlı işletmelerin finansal tablolarını düzenleme ile ilgili yükümlülükleri Seri: XI, No: 25 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkındaki Tebliğ” ile açıklamıştır. Buna göre, 2005 yılı itibariyle SPK'ya bağlı halka açık işletmeler IFRS'ye göre finansal tablolarını düzenleyecektir. Bu durum hem AB'ye uyum süreci çalışmalar açısından hem de IFRS'ye uyum açısından önemli bir etki yaratmıştır (<http://www.spk.gov.tr>, 2016).

SPK 25 no'lu Tebliği hazırlarken İMKB (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası), alanında uzman öğretim üyelerinden, Bağımsız Denetim Kuruluşlarından ve özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşların da fikirlerini alarak oluşturmuştur. Tebliğ hazırlandıktan sonra kamuoyuna sunulmadan önce Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığına, BDDK, TMSK, TÜRMOB'nin görüşleri alınmıştır (Çelik, 2010: 39).

IFRS'nin uyumlaştırması ile ilgili olarak SPK 09.04.2008 tarihinde Seri XI, No: 29 Tebliğ “*Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar*” Resmi Gazete'de yayımlamıştır. Bu Tebliğ'in madde 5'e göre; “*İşletmeler, Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarını uygulayarak ve finansal tabloların Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS)/ Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) göre hazırlandığına dair dipnotlarda açıklamaya yer verirler. Bu kapsamda, benimsenen standartlara aykırı olmayan, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca yayımlanan TMS/TFRS esas alınır.*” (www.spk.gov.tr, 2016).

Özellikle Tebliğ'de yer alan bu maddeye göre, bütün işletmelerin TMS/TFRS'yi uyumlu şekilde finansal tablolarını hazırlayacağı ve uluslararası borsada işlem gören işletmelerle uyumlu olarak raporlama yapacaktır.

1.5.5. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Standartları Kurumu

Türkiye'de IFRS'ye uyum sürecinde 02.11.2011 tarihinde 28103 Sayılı Resmi Gazete'de “*Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*” yayımlanmıştır (KHK/660). Bu kararname sonucunda Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

kurulmuştur. Bu kuruluşun amacı “Yatırımcıların çıkarlarını ve denetim raporlarının doğru ve bağımsız olarak hazırlanmasına ilişkin kamu yararını korumak ile doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir finansal bilginin sunumunu sağlamaktır. Bu doğrultuda başta borsa şirketleri, bankalar, sigorta şirketleri olmak üzere belirlenen büyük ölçekli şirketlerin denetimlerini gözetmek ve izlemek için kurulmuştur.” kararnamede açıklanmıştır (KHK/660, md. 1). Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’nun görev ve yetkileri şunlardır (KHK/660, md. 9);

- a) Tabi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olanlara ait finansal tabloların; ihtiyaca uygunluğunu, şeffaflığını, güvenilirliğini, anlaşılabilirliğini, karşılaştırılabilirliğini ve tutarlılığını sağlamak amacıyla, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak.
- b) Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulamasına yönelik ikincil düzenlemeleri yapmak ve gerekli kararları almak, bu konuda kendi alanları itibarıyla düzenleme yetkisi bulunan kurum ve kuruluşların yapacakları düzenlemeler hakkında onay vermek.
- c) Finansal tabloların; işletmelerin finansal durumunu, performansını ve nakit akışlarını Türkiye Muhasebe Standartları doğrultusunda gerçeğe uygun olarak sunumunu, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygunluğunu, güvenilirliğini, şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla, kamu yararını da gözetmek suretiyle, bilgi sistemleri denetimi dahil, uluslararası standartlarla uyumlu ulusal denetim standartlarını oluşturmak ve yayımlamak.
- ç) Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluş şartlarını ve çalışma esaslarını belirlemek, bu şartları taşıyan kuruluşları ve bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarını yetkilendirerek listeler halinde ilan etmek ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek Kurumun internet sitesinde kamuoyunun erişimine sürekli olarak açık tutmak.
- d) Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetleri ile denetim çalışmalarının, Kurumca yayımlanan standart ve düzenlemelere uyumunu gözetlemek ve denetlemek.

- e) *İnceleme ve denetimler sonucunda aykırılıkları saptanan bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyet izinlerini askıya almak veya iptal etmek.*
- f) *Bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarına yönelik sınav, yetkilendirme ve tescil yapmak, disiplin ve soruşturma işlemlerini yürütmek, sürekli eğitim standartları ile mesleki etik kurallarını belirlemek, bunlara yönelik olarak kalite güvence sistemini oluşturmak ve bu alanlardaki eksikliklerin düzeltilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak.*
- g) *Yabancı ülkelerin Kurulun görev alanıyla ilgili konularda yetkili birimleriyle işbirliği yapmak, mütakabiliyet esasına göre Türkiye’de bağımsız denetim yapmasına yetki verilen yabancı ülke denetim kuruluşları ve denetçilerini listeler halinde ilan etmek ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek Kurumun internet sitesinde kamuoyunun erişimine sürekli olarak açık tutmak.*
- ğ) *Denetimin bağımsızlığının ve tarafsızlığının sağlanmasına, denetime olan güven ile denetimin kalitesinin artırılmasına yönelik düzenlemeler yapmak ve gerekli tedbirleri almak.*
- h) *Düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu alanla ilgili ikincil düzenlemeleri yapmak ve bu konularda gerekli kararları almak.*
- ı) *Görev alanıyla ilgili uluslararası uygulama ve gelişmeleri izlemek, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ve Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu ile muhasebe ve denetim alanında çalışmalar yapan diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak, lisans ve telif anlaşmaları akdetmek ve gerektiğinde bu kuruluşlara üye olmak.*
- i) *Muhasebe standartları ve denetim standartlarının benimsenmesi ve uygulanması ile görev alanıyla ilgili konularda kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans ve benzeri etkinlikler ile gerekli yayınlarda bulunmak.*
- j) *Kurumun ana stratejisini, performans ölçütlerini, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını belirlemek, insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak, Kurumun hizmet birimleri ve bunların görevleri hakkında öneride bulunmak.*
- k) *Kurumun ana stratejisi ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçesini görüşmek ve karara bağlamak.*

- l) Kurumun performansını ve mali durumunu gösteren raporları onaylamak.*
- m) Taşınmaz alımı, satımı ve kiralanması konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak.*
- n) Başkanın önerisi üzerine, Başkan Yardımcıları ve Daire Başkanlarını atamak.*
- o) Çalışma ve danışma komisyonlarının üyelerini belirlemek.*
- ö) Mevzuatla verilen diğer benzeri görevleri yapmak.*

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, IFRS'nin uyumlaştırılması ve Türkçe'ye çevrilmesinden sorumlu olan tek kurumdur. Bu özelliğinden dolayı TMSK'nın devamı niteliğinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE KALİTESİ VE MUHASEBE KALİTESİNİN ÖLÇÜLMESİ

Finansal raporlama standartlarına göre hazırlanan finansal tabloların amacı, bilgi kullanıcılarına işletmenin finansal yapısı, finansal performansı ve nakit akışları ile ilgili gerçeğe uygun güvenilir bilgi sunmaktır. Diğer bir ifadeyle finansal raporlama, işletme dışında (borç verenler) ile işletme içindekiler (yöneticiler) arasında bilgi asimetrisini azaltan bir araç olarak kullanılmaktadır. Bunu başarabilmesi için finansal raporlama kalitesi yüksek olmalı, karar verme aşamasında bilgi kullanıcılarına işletmeyle ilgili güvenilir bilgi sağlamalıdır. Bu bölümde, muhasebe kalitesi ve kaliteyi etkileyen faktörler ele alınacaktır.

2.1. Muhasebe Kalitesi ve Finansal Raporlama Standartları İlişkisi

Finansal raporlama standartları, muhasebe uygulamalarında bulunan boşlukları azaltıp ve ülkeler arasında rekabet gücünü artırarak daha kaliteli bilgi sunulması için oluşturulan küresel raporlama standardı olarak tanımlanmaktadır (Abuda ve Rudiawarni, 2015: 256). IASB tarafından yayınlanan finansal raporlama standartların amacı, standartlar yayınlanmadan önce izin verilen muhasebe alternatiflerini kaldırmak ve işletmelerin ekonomik konumunu ve performansını daha iyi yansıtan muhasebe ölçümleri yapmak için fırsatlar sunmaktadır (Barth vd., 2008: 468). IASB standartları geliştirmeye devam etmesi halinde, finansal raporlama standartlarına göre hazırlanan finansal tabloların giderek daha güvenilir ve gerçeğe uygun bir değer kazanacağı ve muhasebe kalitesinin artması beklenmektedir (Duarte vd., 2015: 106). Özellikle son zamanlarda artan muhasebe skandalları finansal raporlama kalitesinin önemine daha fazla dikkat çekmektedir (Morais ve Curto, 2008: 105).

Son yıllarda muhasebe ile ilgili yapılan çalışmalarda muhasebe kalitesi ve finansal raporlama standartları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan birçok çalışma sonucuna göre finansal raporlama standartları uygulanmaya başladıktan sonra muhasebe kalitesi artmıştır. Soderstrom ve Sun'a göre yaptıkları çalışmada muhasebe kalitesini belirleyen üç faktör olduğunu ifade etmiştir. Bu faktörler; standartların kalitesi, ülkede siyasi ve yargı sistemi, finansal raporlama teşvikleri olarak sıralamış ve en önemli faktörün muhasebe standardı olduğunu ifade etmiştir (Soderstrom ve Sun, 2007: 695). Leuz ve Verrecchia (2000), Ashbaugh ve Pincus (2001), Leuz (2003), George (2008), Barth vd. (2007) ve (2008) yaptıkları çalışmalara göre, muhasebe kalitesinin çoğu ulusal muhasebe standartlarından daha yüksek kalite de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe kalitesi, IFRS'yi benimseyen işletmelerin finansal raporlama sistemlerindeki çağdaş değişimlerden dolayı artabilir.

IFRS uygulamalarının yüksek kalite ile ilgili olduğunu tahmin edilmesine rağmen bunun doğru olmayabileceğini gösteren en azından iki neden vardır. Birincisi, IFRS ulusal standartlara göre daha az kaliteli olabilir. Örneğin muhasebe alternatifleri ile ilgili yönetsel tedbirlerin sınırlandırılması, işletmelerin ekonomik pozisyon ve performanslarını daha iyi yansıtan muhasebe ölçümlerini raporlama yeteneği işletmelerin yönetim kazançları için daha fazla fırsat sağlayabilir, bu sebeple muhasebe kalitesi azalır. İkincisi, eğer IFRS daha yüksek kaliteli standartsa, finansal raporlama sisteminin özelliklerini etkiler ve diğer standartların muhasebe kalitesi ile ilgili yapılan düzenlemeleri ortaya çıkartmaktadır (Barth vd., 2008: 471). Leuz vd. (2003), Ball vd. (2003) ve (2006), Ball ve Shivakumar (2005), Christensen vd. (2008), Jeanjean ve Stoloway (2008) yaptıkları çalışmalarda, finansal raporlama standartlarının benimsenmesi muhasebe kalitesinde değişiklik yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Finansal raporlama standartları işletmelere takdir yetkisi vermekte ve bunun sonucu olarak muhasebe kalitesi işletmelerin finansal raporlarından etkilenmektedir. İşletmelerin belirlediği IFRS uygulamaları finansal raporlamayı tek başına etkilememekte ve işletmeler arasında kıyaslama olanağının artacağı önceden tespit olanağı sunmamaktadır. Özellikle AB ülkeleri finansal raporlama standartlarının kabulünden ziyade hukuki yapılarını güçlendirerek ve düzenlemeler yapılması

önemli bir noktadır (Hail, Leuz, 2007: 32). IFRS' nin benimsenmesi muhasebe kalitesine etkilerinin tespitine ilişkin yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre; ülkeye özgü faktörler, hukuk sistemi, işletmelerin büyüklüğü, denetim, vergi sisteminin yapısı ve ülkenin düzenleyici yapısı, piyasa rekabeti ve işletmeye özgü faktörlerle ilişkilendirilerek analiz edilmeli ve yorumlanmalıdır.

2.1.1. Finansal Raporlama Standartlarına Göre Finansal Tablolarda Sahip Olması Gereken Özellikler

Finansal tablolar bir işletmeyle ilgili yöneticilerin, yatırımcıların, kredi verenlerin, ekonomistlerin ve devletin ekonomik kararlar alırken ihtiyaca uygun bilgiler sunmaktadır. Bundan dolayı finansal tabloların belirli niteliklere sahip olması büyük öneme sahiptir (Weygandt vd., 1995: 229). Finansal raporlamada kalitenin yüksek olması için bilgilerin; güvenilir, gerçeğe uygun, tarafsız, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun ve şeffaf bir şekilde hazırlanması gerekmektedir (Meigs ve Meigs, 1992: 725). Finansal tablolarda yer alan bilgilerin kaliteli olarak sunulmasının amacı, bilgi kullanıcılarının ihtiyacına uygun ve yararlı bilgi elde etmesini sağlamaktır.

TFRS' de kavramsal çerçeve kapsamında finansal tablolarda bulunması gereken en temel nitelik gerçeğe ve ihtiyaca uygun olarak sunulması olarak açıklanmıştır. Bundan dolayı muhasebe kalitesinin yüksek olması finansal raporlarda sunulan bilgileri etkilemektedir. Finansal tablolarda bulunması gereken özellikler kavramsal çerçevede aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, 16.01.2005 Tarihli ve 25702 Sayılı Resmi Gazete).

- **Anlaşılabilirlik:** Finansal tablolarda sunulan bilgilerin taşınması gereken en önemli özellik bilgi kullanıcılarına tam anlaşılabilir bilgi sunmaktır. Finansal tablolarda yer alan bilgilerin kullanıcılar tarafından işletmenin ekonomik faaliyetleriyle ilgili bilgi sahibi olduğu, muhasebe bilgisi bulunan ve raporlarda ki bilgileri ayrıntılı olarak incelemektedir.
- **İhtiyaca Uygunluk:** Muhasebe bilgisinin yararlı olması için kullanıcıların ihtiyacına uygun olması gerekmektedir. Bilgi, kullanıcıların işletmeyle ilgili ekonomik kararlar alırken geçmiş, bugün ve gelecekteki olayları

analiz edebilmelerine yardımcı oluyorsa uygunluk kalitesi taşır ve tahminlerde kullanılabilir. Tahminler finansal bilgi kullanıcılar tarafından teyit etme özelliği açısından birbirleriyle çelişmesine rağmen finansal bilgi hem tahminlerde hem de teyit etme özelliği olarak kullanılmaktadır.

- **Gerçeğe Uygun Sunum:** Finansal raporlarda, işletmeyle ilgili ekonomik olayları kelimelerle ve rakamsal olarak ifade etmek yeterli değil bununla birlikte olayları gerçeğe uygun şekilde raporlaması gerekmektedir. Finansal tablo bilgilerinin gerçeğe uygun olması için taşıması gereken özellikler; tam, tarafsız ve hatasız olması gerekmektedir. Tam sunum; finansal tablo kullanıcıların tanımlamalar ve açıklamalarla ilgili tüm bilgileri içerir; tarafsız sunum; bilgi kullanıcılarına karar alma aşamasında manipüle edilmemiş bilgi; hatasız sunum; finansal raporlama sürecinde hataların ve ihmallerin olmamasını ifade etmektedir. Finansal tablolarda gerçeğe uygun sunum tek başına etkili değildir aynı zamanda kullanıcıların ihtiyacına uygun olması gerekir.
- **Karşılaştırılabilirlik:** Kullanıcılar yatırım tercihi yapmayı gerektiği durumlarda işletmelerin aynı bilgilerini ya da diğer dönemlerde ki bilgilerle karşılaştırabilirler. Karşılaştırılabilirlik, finansal tablo kalemleri arasında benzerlik ya da farklılıkları karşılaştırabildikleri niteliksel bir özelliktir ve sadece tek bir hesabı değil en az iki hesabın karşılaştırılması gerekmektedir. Kullanıcılara aynı olayı birden fazla yöntem kullanarak karşılaştırma imkânı sunmaktadır.
- **Doğrulanabilirlik:** Finansal tablolarda gösterilen hesapların gerçeğe uygun şekilde sunulduğu ile ilgili kullanıcıların ortak görüşe sahip olmasıdır. Raporlarda hesap bilgilerinin doğruluğundan emin olmak için tek bir noktada tahmin yapılmamalı birden fazla tahminlerle de doğrulanmalıdır. Kullanıcılar bu doğrulamayı doğrudan ya da dolaylı olarak yapabilmektedir.

- **Zamanında Sunum:** İşletmelerle ilgili bazı ekonomik olaylar karmaşıktır ve basite indirgenemez bu durumlarda finansal tablolarda gösterilmeyip rapor dışında bırakılması bilgilerin daha kolay anlaşılır hale getirir. Finansal tablolarda bilgilerin, kullanıcıların karar vermelerini etkilemesi açısından zamanında sunulması önemlidir.

2.1.2. Muhasebe Kalite Kavramı ve Muhasebe Kalitesinin Önemi

Kalite, mal veya hizmetle ilgili niteliklerin, önceden belirlenen ya da mevcut durumda ortaya çıkacak talepleri karşılama olarak tanımlanmaktadır (<http://tdkterim.gov.tr/bts/>, 2016). Geçmişte işletme bünyesinde görevli kişi ya da departmanlar tarafından iş olarak kabul edilen kalite kavramı, günümüzde işletmelerin gelecek faaliyetlerine yol göstermesi açısından önemli hale gelmiştir (Koçel, 2001: 305). Muhasebe, “*finansal nitelikteki olayları ve işlemleri ulusal para ile ifade edilmiş şekilde kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz etme, yorumlama ve raporlama sürecidir.*” şeklinde tanımlanmaktadır (Acar ve Tetik, 2013: 9).

ABD’de 2008 tarihinde ortaya çıkan ve dünya piyasalarını etkileyen finansal kriz muhasebe kalitesinin önemini ortaya çıkarmıştır. Finansal tablolar muhasebe standartlarına uygun şekilde hazırlanmış ve denetçiler tarafından denetimi yapılmasına rağmen işletmelerin ekonomik durumu gerçeği yansıtmadığından krizin önüne geçilememiştir (Can, 2010: 25). Muhasebe kalitesi ilgili birçok araştırma yapılmasına rağmen muhasebe kalitesinin tanımı ve hangi unsurları içerdiği konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Bu durum genellikle araştırmacıların çalışmalarında istenen özellikleri ve karar verme bağlamında farklılık göstermesinin doğal bir sonucudur.

Dechow ve Schrand (2004) göre muhasebe kalitesi, muhasebe bilgilerinin bir işletme değerlendirmesine ne kadar katkıda bulunduğu şeklinde tanımlanmıştır. Barth vd. (2008) göre muhasebe kalitesi, işletme yöneticileri tarafından yapılan muhasebe önlemlerinin işletmenin ekonomik ve performansını yansıtması; Chen vd. (2010) finansal tabloda yer alan bilgilerin ekonomik durumu ne ölçüde yansıttığını göstermektedir; Verleun vd. (2011) finansal bilginin önemi olarak tanımlamış bu tanıma göre finansal bilgilerin raporlanmasında karşılaşılan içsel sorunları ortaya

çıkarmıştır; Platikanova ve Perramon (2012) IFRS'nin ortaya çıkan bilgi farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçladığına atıfta bulunarak muhasebe kalitesi; finansal tablo bilgi kullanıcılarının birbirine benzeyen iki ekonomik olguyu karşılaştırarak benzer ve farklı özelliklerini açıklaması; Martinez-Ferrero (2014) finansal raporlama sürecinde aktardığı bilgilerin sadakati olarak tanımlamaktadır.

Muhasebe kalitesi, finansal raporlama sürecinde işletmelerin finansal faaliyetleri ile ilgili gerçeğe uygun ve şeffaf bilgi sunması olarak açıklanabilir. Kısaca muhasebe kalitesi, finansal tabloların güvenilir ve temel ekonomik durumu yansıtır yansıtmadığı olarak da ifade edilebilir.

Yapılan tanımlara göre muhasebe kalitesi bir işletmenin hem finansal durumunu hem de performansı için önemlidir. Bu durumda muhasebe kalitesi işletmelerin finansal durum tablosunu ve kar/zarar tablosunu etkilemektedir. Dolayısıyla finansal durum tablosunda bir bilgi artışı, kar/zarar tablosu bilgilerinin güvenilirliğinde bir artışa da neden olacaktır (Umobong ve Akani, 2015: 54).

İşletmeler için muhasebe kalite kavramı karar alma ve güvenilir bilgi sunması açısından önemli etkiye sahiptir. İşletmelerde muhasebe kalitesinin yüksek olması, hem sermaye maliyetini düşürürken hem de ekonomik olarak sektörün gelişmesine ve büyümeyi etkilemektedir (Mello-e-Souza). İşletmelerin finansal tablolarını gerçeğe uygun şekilde hazırlaması aynı zamanda muhasebe kalitesinin artmasına, kriz riskinin azalmasına, yöneticilerin ve yatırımcıların doğru kararlar almasına, değerlendirmesine ve sermaye maliyetlerinin düşmesini sağlayacaktır (Biddle ve Hilary, 2006: 22). Muhasebe kalitesinin asıl amacı, finansal raporların güvenilirliğin artmasını sağlamaktır.

Muhasebe kalitesinin yüksek olması mevcut işletmenin performansını değil aynı zamanda gelecekteki nakit akışlarında yer alan muhasebe bilgisine de atıfta bulunmaktadır (Pirveli, 2014: 284). Muhasebe kalitesinin yüksek olması üç durumda açıklanmaktadır: Birincisi, işletmenin durumunu doğru olarak gösteren tutarlar muhasebe standardı uygulanmasının sonucudur; ikincisi, muhasebe kalitesinin yüksek olması fırsatçı yönetiminin takdir yetkisini azaltır; son olarak da tahakkukların tahmin edilmesinde daha az hataya sahiptir (Barth vd., 2008: 477).

Yöneticiler ve işletmeye yatırım yapmak isteyenler finansal tablolarda yer alan kar tutarına dikkate alırlar. Karar alma aşamasında bilgi kullanıcıları için en önemli değerlendirme ölçütünün kar olduğu açıklanmıştır (Graham vd., 2005: 65). Yöneticilerin isteğe bağlı olarak alternatif muhasebe uygulamalarında ki seçimi, uygulama aşamasında aldıkları kararlar ve işletmenin değişen iç faktörleri karı etkilemektedir (Francis, 2004: 968).

Muhasebe kalitesi işletmeler için genellikle olumlu etkiye sahiptir. Bilgilendirici muhasebe tutarları, işletmelerde usulsüz yapılacak olan harcamaları (varlıkları yerinde kullanmayarak fazladan tüketmek) engellemekte, işletme yöneticilerinin olumsuz karar almasının önüne geçmekte (değerinden yüksek fiyatla menkul kıymet ihracı) ve yatırımcılara verimli yatırımlar yapması konusunda yardımcı olmaktadır (Bhattacharya vd., 2003: 644). Verimli yatırımlar, sermayeyi en iyi şekilde kullanılmasını teşvik eder ve sonuç olarak sermaye piyasasının büyümesi olarak sonuçlanmaktadır.

Muhasebe kalitesiyle literatürde birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda muhasebe kalitesini birbirinden farklı ölçekler kullanılmış ve sonuçlara göre muhasebe kalitesinde olması gereken nitelikler açıklanmıştır (Ball, 2000; Francis vd., 2004; Barth, 2006; Biddle ve Hilary, 2006; Wang, 2006; Boonlert vd., 2006; Yoon, 2007; Barth vd., 2008; Mahmud, Ibrahim, Pok, 2009; Chen vd., 2010; Duarte vd., 2015).

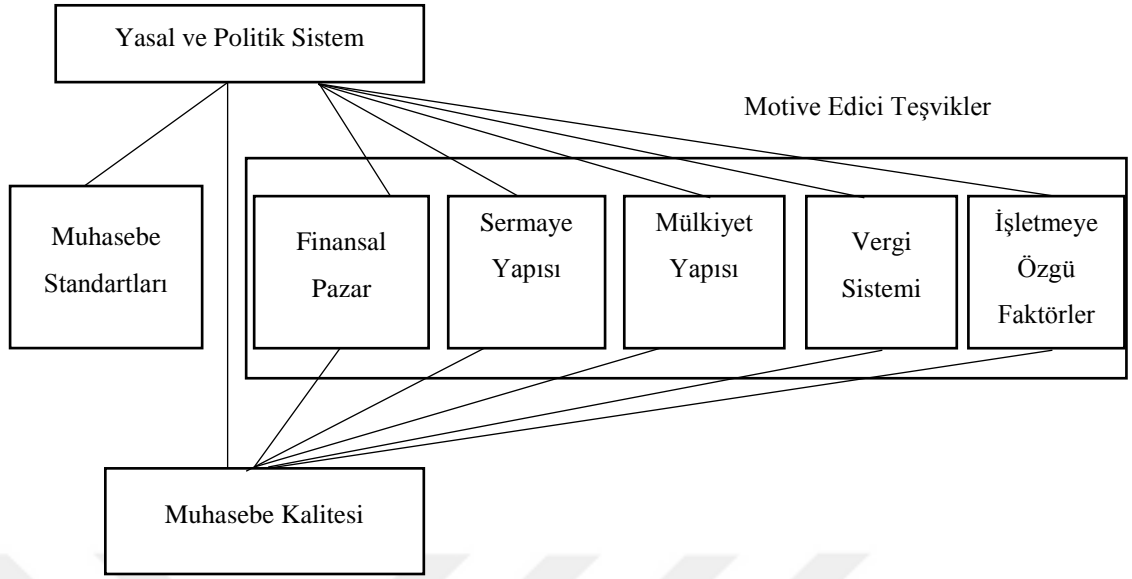
- **Tahakkuk Kalitesi:** İşletmenin kar ve nakit akışları arasındaki fark tahakkuk kavramı olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe sürecinin en önemli sonuçlarından biri tahakkuklardır. Bu aşamada yöneticiler tahakkuklara müdahale edebilirler bu durumda işletmeler gerçek performansını yansıtamamaktadır.
- **İstikrar:** Muhasebe kalitesinin yüksek olması için tahmin edilebilir ve istikrarlı olması gerekmektedir. İstikrar, gelecek döneme ilişkin karı ve hisse senedi getirisini tahmin etme imkânı sunmaktadır.
- **Tahmin Edilebilirlik:** Geçmiş dönemlerde ki finansal raporlar tutarlarına göre gelecek dönemlere ilişkin kazanç tahminin yapılmasıdır. Bilginin

tahmin edilebilir niteliğe sahip olması muhasebe kalitesinin artmasıyla doğru orantılıdır.

- **Güvenilirlik:** İşletmenin gerçek performansını göstermesi ve bilgi kullanıcılarına güvenilir bilgi sunulması muhasebe kalitesini etkilemektedir.
- **İlgililik:** Elde edilen kazancın hisse senedi getirisindeki değişimi açıklaması olarak ifade edilmektedir. Genellikle yüksek olması istenen bir durumdur.
- **Zamanında Sunum:** Kamuyu sunulan bilginin muhasebe karında sunulma hızı olarak açıklanmaktadır. Muhasebe karının, ekonomik karı yansıtması olarak düşünüldüğünde zamanında sunulması bilginin değişmez unsurunu oluşturmaktadır.
- **İhtiyatlılık:** İşletmelerle ilgili kamuya açık bilgilerin finansal tablolara yansıtılma zamanıyla ilgilidir. Bu durumda olumsuz bir durumun hemen finansal tablolara yansıtılması gerektiğini, olumlu bir durum karşısında ise kesinleştiği zaman finansal tablolara yansıtılması gerektiğini ifade etmektedir. Zamanında sunum ve ihtiyatlılık birlikte şeffaflık kabul edilerek muhasebe kalitesinin sahip olması gereken özellikler arasında yer almaktadır.

2.2. Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler

IFRS'nin benimsenmesi maliyet ve fayda arasındaki ilişki muhasebe kalitesini meşrulaştıran en önemli konudur. Bu anlamda Soderstrom ve Sun (2007) çalışmasında muhasebe kalitesine etki eden unsurlardan sadece birinin IFRS'ye uyum olarak açıklamıştır. Muhasebe kalitesine etki eden unsurlar aşağıda Şekil 2.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 2. 1. Muhasebe Kalitesinin Belirleyicileri

Kaynak: Yukarıdaki şekil “Soderstrom NS, Sun KJ (2007) IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review. European Accounting Review, 16(4): 688.” tarafından uyarlanmıştır. Son aşama çalışmanın yazarları tarafından ilave edilmiştir.

Şekil 2.1.’de görüldüğü üzere muhasebe kalitesini; muhasebe standartları, hukuki ve politik sistem ve teşvikler doğrudan etkilemektedir. Aynı zamanda muhasebe kalitesini dolaylı olarak ülkelerin finansal piyasa gelişimi, sermaye yapısı, mülkiyet ve vergi sistemi, işletmeye özgü faktörler de etkilemektedir.

2.2.1. Muhasebe Uygulamalarının Etkileri

Ülkeler arasında muhasebe uygulamaları sınıflandırılırken genellikle ilke ve kural bazlı muhasebe uygulamaları olarak ikiye ayrılmaktadır. Muhasebe uygulamaları açısından bu iki uygulamanın birbirinden farklılıkları bulunmaktadır. IFRS’ ler ilke bazlı, muhasebe uygulamalarına yorumlar da eklenebilir; Amerikan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ise kural bazlı, kesin hükümlü, katı kuralları vardır ve yorum eklenememektedir (Kaytmaz Balsarı ve Dalkılıç, 2007: 106). IFRS’ ler konuyla ilgili ilkeler ve standartların amacına uygun olarak hazırlanmaktadır. Bundan dolayı IFRS’ ler ilke bazlı olarak kabul edilmekte ve finansal raporlamaların şeklini değil, özünü yansıtmaktadır. Kural bazlı muhasebe uygulamalarında, finansal tablo hazırlayanların ve denetçilerin yapacağı işlemler belirli olduklarından dolayı

standartlar kapsamında yapılacak analizleri kısmen engellemektedir (İbiş ve Özkan, 2006: 30).

IFRS'lere göre yani ilke bazlı muhasebe uygulamalarına göre hazırlanan finansal tablolar minimum düzeyde kurallara bağlı olarak hazırlanmakta ve bilgi kullanıcıları tarafından yorumlanma imkânı sunmaktadır. İlke bazlı yaklaşımda “*mesleki yargı*” ve “*özün önceliği*” kavramlarını esas almaktadır. İlke bazlı standartlarda finansal tablo hazırlayanların ve bilgi kullanıcılarını iyi niyetli olarak kabul etmekte, seçilen uygulamanın işletmenin gerçek durumunu yansıttığını ifade etmektedir. Kural bazlı yaklaşımda ise şartlara göre finansal tablolar hazırlanmaktadır. Finansal tabloları hazırlayanlara alternatif uygulama sunmamakta, yorumlara yer vermeyerek fırsatçı davranış olasılıklarını engellemiş bulunmaktadır (Barth vd., 2006: 10).

Son zamanlarda ABD’ de yaşanan muhasebe skandalları göz önüne alındığında muhasebe uygulamalarında kural bazlı yaklaşım yerine, ilke bazlı muhasebe uygulamalarına geçiş yapılmıştır. Özellikle Enron skandalı sonrasında kural bazlı muhasebe uygulamalarına eleştiriler yapılmış, bu skandal sonrasında hazırlanan Sarbanes Oxley Yasası’yla ilke bazlı standartların uygulanması gerekliliği açıklanmıştır (Sarbanes Oxley Act, md.108/d). IASC ve IASB ilke bazlı standartları hazırlamış ve sınırlı alternatif muhasebe standartları muhasebe kalitesini arttıracığını ifade etmişlerdir. İşletmelerin gerçek ekonomilerini daha iyi yansıtan muhasebe tutarları, ilke bazlı yaklaşımlar ya da muhasebe ölçümleri gereklerinin sonuçları, işletmeye yatırım yapmak isteyenlere yardımcı oldukları için muhasebe kalitesi artacaktır (Barth vd., 2005: 468).

2.2.2. Yasal ve Politik Sistem

Soderstrom ve Sun (2007) yaptıkları çalışmada muhasebe kalitesini belirleyici unsur olarak ikinci faktörün, ülkenin yasal ve politik sistemi olduğunu ifade etmişlerdir. Ülkelerin yasal ve politik sistemleri dolaylı ve doğrudan muhasebe kalitesini etkilemektedir. Soderstrom ve Sun (2007), muhasebe standartların uygulanmasının muhasebe kalitesine ve muhasebe davalarına karşı yöneticilere ve denetçilere doğrudan etkisi bulunmaktadır. Yasal sistemin uygulanması özellikle IFRS’ nin

kabulünden sonra muhasebe kalitesinin belirlenmesinde önemli yere sahiptir. Cohen vd. (2013) yaptıkları çalışmalarında, denetçilerin kurallara dayalı muhasebe standartlarının, ilkelere dayalı muhasebe standartlarına göre bilgileri saklama eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Armstrong vd. (2010), AB ülkeleri tarafından IFRS' nin kabul edilmesi, finansal raporlamanın birleştirilmesi açısından önemli bir dönüm noktası olduğunu ve yasal sistemin de doğrudan etkilediğini ifade etmişlerdir.

IFRS, yasal sistemin, ülkeler arasında muhasebe standartları arasındaki farklılıkların bir göstergesi olarak önemini ifade etmektedir. Nobes (1998), ağırlıklı olarak Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson modelini temsil eden yazılı hukuk ülkeleri arasında ayırım yapmıştır. Özellikle geçmişte ABD'nin Anglo-Sakson hukuk sisteminin, baskıcı sisteminin muhasebe uygulamalarında etkisi ortaya çıkmaktadır. Uluslararası muhasebe uyum sürecinde de Anglo-Sakson hukuk sisteminin etkisi görünmektedir. Bu nedenle, uzun bir süre IASB ve FASB arasındaki yakınlaşma sürecinde IFRS üzerinde dikkate değer bir Anglo-Sakson baskısı görülmektedir (Zehri ve Chouaibi, 2013: 59). Standish (2003), IASB üzerinde Anglo-Sakson etkisini ortaya çıkarmak amacıyla standart komitesine ülke, dil, mesleki eğitim ve etkinliklerini analiz etmiştir. Sonuç olarak, bu süreçte Anglo-Sakson hukuk sisteminin standartlar üzerinde güçlü hâkimiyetinin olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ülkelerin politik sistemleri ve düzenli işleyip işlemedikleri muhasebe kalitesini doğrudan etkilemektedir. Sağlıklı şekilde işlemeyen, işletme yöneticileri ve ortakları kamu ihalesi alabilmek, bir statü elde etmek ya da daha az devlete vergi ödeyebilmek için finansal tablolara gerçek bilgileri göstermekten kaçınırlar (Soderstrom ve Sun, 2007: 691). Gerçeğe yansıtmayan finansal tablo bilgileri doğal olarak muhasebe kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir. Politik etkinin IFRS üzerinde etkisini azaltılması ve muhasebe kalitesinin artmasını sağlamak amacıyla, IASC tarafından 1997 yılında "*Strateji Çalışma Grubu*" oluşturulmuştur. Bu grubun yaptığı çalışmalar neticesinde IASC tüzüğü düzenlenerek, yeni bir yapı olarak IASCF (International Accounting Standards Committee Foundation) kurulmuştur (<http://www.iasplus.com/restruct/restruct.htm>, 2016).

İşletme ortakları, hukuk birliğinin olduğu ülkelerde daha fazla korunmasına rağmen kanunların etkili olduğu sistemde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Bundan dolayı ortak hukuk sistemine sahip ülkelerde yatırımcılar işletmelere yatırım yapma konusunda daha çok teşvik edilmekte; yasalara dayalı sistemde ise kaynak akışı az sayıda gruplar arasında sağlanmaktadır (Ding vd., 2006: 11). Yapılan çalışmalar sonucunda genel görüş hukuk birliği bulunan sistemlerde muhasebe kalitesi pozitif yönde etkilenmektedir (Lindahl ve Schadewitz, 2008: 2).

Ülkelerin politik özgürlük seviyesinin düşük olması demokrasi eksikliğine ve sonuç olarak da muhasebe politikalarının seçiminin de baskı altında kalmasına sebep olacaktır. Bununla birlikte muhasebe standartlarının daha iyi şekilde gelişmesi için eşitlik temelinde demokratik bir politikanın olması gerekmektedir. Yapılan birçok çalışma sonucuna göre, hem politik hem de parasal istikrarın ekonomik ortamı önemli ölçüde etkilediğini ve bunun sonucunda muhasebenin de geliştiği sonucuna ulaşılmıştır (Zehri ve Chouaibi, 2013: 59).

Yasal ve politik sistem finansal piyasaların gelişimini indirekt olarak etkilemektedir. Yasalar, yatırımcıların haklarını koruma ile ilgili kanunu düzenler ve buna bağlı olarak uygularsa, işletmelere yatırımcılar daha çok kaynak sağlayacaktır. Yatırımcı sermaye ve borç olarak işletmeye sağladığı kaynakları kar ya da faiz olarak elde edecektir (La Porta vd., 1999: 3). Sermaye piyasasının yapısı da yasal ve politik sistemden etkilenmektedir. Kredi veren kurumların yasalar tarafından güvence altına alınması işletmelerin daha düşük maliyetli kredi almasını kolaylaştıracaktır. Yasal sistemin olmadığı, yolsuzluğun yoğun olduğu ülkelerde, bilgi asimetrisini azaltmak için finansal raporlar kullanılması azalacak ve muhasebe kalitesini olumsuz etkileyecektir (Ertan, 2011: 44).

2.2.3. Vergi Sistemi

Muhasebe uygulaması ve vergi mevzuatının birbirleriyle bağlantı kurulması, muhasebe kalitesini olumsuz etkilemektedir. Devlet için vergi mevzuatının amacı, politik olarak vergi toplamak, bununla birlikte bilgi kalitesinin sağlanması düzenleme kapsamına girmemektedir. Ülkelerin vergi oranını yüksek belirlemesi,

işletmelerin vergiyi az ödemek için geliri azaltarak gideri yüksek göstermesi sonucunda muhasebe kalitesi düşecektir (Soderdstorm, 2007: 693).

IFRS' nin vergi sistemine etkisi üç varsayımla açıklanmakta ve ülkede vergi mevzuatında değişikliği yapılmadığı varsayılarak: birincisi ülkede vergi muhasebesine göre finansal muhasebe ne derecede etkilenmektedir; ikincisi, işletmeler yıllık hesaplarında IFRS' yi kullanmakta; üçüncüsü ise ulusal muhasebe standartları belirlenirken IFRS' yi ne derece dikkate aldıkları ve işletmelerin ulusal muhasebe uygulamalarında hangi yöntemleri kullandıkları bu varsayımlar muhasebe kalitesini etkilemektedir. Eğer ülkede vergi muhasebesi ve finansal muhasebe arasında bağlantı yoksa IFRS' nin vergi muhasebesine etkisi olmamalıdır. İşletmenin yıllık raporlarında IFRS zorunlu ise, vergi muhasebesinden etkilenecektir. İşletmenin IFRS ya da ulusal muhasebe standartları uygulama seçeneği varsa, bu etki işletmenin seçimine ve vergi mevzuatının IFRS' yi vergi matrahı olarak kabul ederse muhasebe kalitesini de etkilemektedir (Samuel, 2013: 172).

Muhasebe kalitesi ve vergi hesaplaması farklı amaçlara hizmet etmektedir. Finansal raporlama, bir işletmenin performansı ile ilgili gerçeğe uygun faydalı bilgiler sunmayı hedeflerken, vergi raporlaması her şeyden önce gelir artışına odaklanmaktadır. Vergiye göre finansal raporların hazırlanması, piyasalara sunulan finansal verilerin kalitesini düşürecek bilgi eksikliğine yol açabilir (Guggiola, 2010: 105). Bir vergi matrahı olarak IFRS' nin benimsenmesi durumunda işletmelerin vergi yükü üzerindeki etkileri Eberhartinger ve Klostermann (2007), Haverals (2007) ve Kirsch ve Olsson (2008) tarafından analiz edilmiştir. 61 Avusturyalı işletmeden oluşan örnek kullanarak, cari vergi kurallarında farklılıklar ortaya çıktığını ve dolayısıyla IFRS' nin finansal amaçlar için kullanılması halinde vergi matrahını önemli derecede etkilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.4. Kültür

Kültür; toplumsal değerlerin, eğitim, sosyal, politik ve yasal sistemler, finansal ve kurumsal yapıları içeren toplumun gelişimine ve sürdürülmesine etki etmektedir. Muhasebe sistemleri toplumsal değerleri yansıtır ve pekiştirir, genellikle değişimler

dış etkenlerin neden olduğu durumlar dışında sabit ve yerinde kalmaya eğilimlidir. Her ülke için kültür, muhasebe sistemini açıklanmasında büyük bir kriter olduğu ifade edilmektedir. (Borker, 2012: 1004).

İlk araştırmalarda kültürleri farklılaştıran dört ölçülebilir kültür boyutu olduğunu ve buna göre farklılık gösterebileceğini vurgulamıştır. Bu boyutlar; otorite mesafem düzeyi, bireysellik, erillik-dişilik ve belirsizlikten kaçınma olarak açıklanmıştır (Hofstede, 1991: 28). Bireysellik, toplum içerisinde bireylerin birbirleriyle olan ilişkileri olarak açıklanmaktadır. Belirsizlikten kaçınma, bireylerin içinde yaşadıkları toplumun belirsizliklerinden etkilenme derecesini ifade etmektedir. Erillik, ön planda maddi başarı ve iddiacılık; dişil toplumlarda yaşam kalitesinin yüksek olmasına önem verirler (Ertan, 2011: 48).

Nobes (1998), aynı kültürel değerlere sahip ülkelerin aynı muhasebe uygulamalarını benimseme olasılıklarının bulunduğu dikkat çekmektedir. Chamisa (2000) ve Zeghal vd. (2006), Anglo-Sakson kültürüne sahip ülkelerin IFRS'yi benimsemelerinin daha kolay olduğunu yaptıkları çalışmada ortaya koymuştur.

Muhasebe sistemleri kültürel değerlerden etkilenmektedir dolayısıyla muhasebe kalitesini de etkilemektedir. Hofstede tarafından oluşturulan kültüre göre muhasebe sistemi sınıflandırılmıştır (Gray, 1988). Buna göre (Gençoğlu ve Ertan, 2012: 6):

- **Profesyonellik ve Yasal Kontrol:** Bu sınıflandırma ferdiyet ya da bilinmezlikten kaçınmayla ilgilidir. Muhasebe uygulamalarında hukuki ya da mesleki tecrübeye mi öncelik verileceğini belirlemek gerekir.
- **Tekdüzen-Esneklik:** İşletmelerin uygulayacakları muhasebe uygulamalarının tekdüzen ya da esnek seçimlerini ifade etmektedir. İşletmeler belirsizlikten kaçmak için tekdüzen muhasebe uygulamalarını seçerler. Özellikle otoritesi güçlü toplumların tekdüzen muhasebe uygulamalarını seçtikleri ve kolay benimsedikleri ifade edilmektedir.

- **İhtiyatlılık-İyimserlik:** İşletmelerin gelecek dönemlerde karşılaşacaklara riske karşı temkinli davranılması gerektiğini ifade etmektedir. Belirsizlikten uzaklaştıkça muhasebe uygulamalarında temkinli davranılacaktır.
- **Gizlilik-Şeffaflık:** İşletme ile ilgili mali bilgilerin sadece yönetimde ki kişilere bilgi verilmesini ya da şeffaflık, hesap verilebilirliğinin benimsenmesini açıklamaktadır. Gizlilik, mali tablo da yer alan bilgilerin kısıtlanması rekabetten ya da çatışmadan kaçınma olarak açıklanmaktadır.

Askary vd. (2008) yılında yaptıkları çalışmada, Gray kültürünün Türkiye’de ki muhasebe uygulamaları üzerinde etkisini analiz etmiştir. Çalışmada Türkiye’nin mali tablo açıklamasında gizlilik, tekdüzen ve tutucu muhasebe uygulamaları karşısındaki tercihini test etmiştir. Sonuç olarak, muhasebe uygulamalarının tekdüzen ve tutucu olduğu, finansal tabloların şeffaf olarak sunulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucuna göre, Türkiye’nin AB üyeliği kapsamında, muhasebe uygulamaları kültürün etkisini azaltmaktadır (Askary vd., 2008: 86).

2.2.5. Finansal Pazar

Finansal pazara fon arz edenler, yatırımcılara bilgi vermek için piyasada işletme ile ilgili olumlu ve olumsuz özellikleri sahip olanları birbirinden ayrılmalrı için bilgi sahibi olması gerekmektedir. Muhasebe kalitesinin yükselmesi, yatırımcıların bilgi isteği ve piyasaların gelişmişlik düzeyine bağlı olarak gelişmektedir (Ertan, 2011: 45). Finansal raporlama, ülkelerin kendi finansal piyasalarında ve küresel finansal piyasada önemli bir rol oynar. Yatırım talepleri, tedarik, iç ve dış alanlardaki raporlama, denetimin etkili olduğu piyasalarda finansal raporlamanın yüksek olduğu ve ekonomik öneme sahip olduğu kabul edilmektedir (Zehri ve Chouaibi, 2013: 58). Archambault ve Archambault (2003) yılında yaptığı çalışmada, finansal pazarın büyüklüğü ile finansal tablo dipnotları arasında olumlu ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Gelişmekte olan ekonomilerde, IFRS’ nin benimsenmesi için birçok teşvik bulunmaktadır. IFRS’ nin benimsenmesi işletmenin hem yurtiçinde hem de yurtdışında itibarını arttırmaktadır. IFRS’nin işletmelere faydası, düşük hisse senedi

volatilitesi ve daha yüksek işlem hacmi olarak açıklanmıştır. Bu durum, işletmelerin ve yatırımcıların hisse senedi fiyatının daha yüksek ve likiditesine işaret etmektedir. İşletmeler için diğer avantajları; işletmelerin sermaye maliyetinin düşürülmesi, analistlerin ve kredi derecelendirme kuruluşlarının özsermaye ve borç değerlendirmelerinde iyileşme sonuç olarak, büyüme ve genişleme için özkaynak ve borç sermayesini artırma potansiyeli olarak ifade edilmektedir (Borker vd., 2012: 1014).

Finansal pazarların gelişmişlik düzeyi dikkate alındığında muhasebe kalitesinin ABD’de daha yüksek olduğu düşünülmektedir. İMKB düşük formda etkin piyasa olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı yatırımcı daha az güven duymakta, kontrol edilmeyen dalgalanmalar menkul kıymet piyasası olarak ifade edilmektedir. Günümüzde finansal ve siyasal etkenler pazarda yüksek seviyede oynaklık meydana gelmesi, yatırımcıları ya çok kazanç elde etmesini ya da aşırı kayıpla karşı karşıya bırakmıştır (Duman Atan, 2009: 45).

2.2.6. Sermaye Yapısı

Muhasebe kalitesi, sermaye piyasalarının gelişimi ve verimliliği açısından önemli bir etken oluşturmaktadır. IFRS’lerin benimsenmesinde ana zorluk, borsaların faaliyetleri kolaylaştırması dolayısıyla yatırımcıların dünya da farklı döviz piyasalarında çıkarlarını korumasıdır (Zehri ve Chouaibi, 2013: 58). Jemakowicz vd. (2006), yabancı yatırımcılara açık piyasaların IFRS’ yi benimseme ihtimalinin yüksek olduğunu ve ulusal finansal piyasaların küresel değişim zincirine entegre etme aracı olduğunu açıklamışlardır.

Sermaye yapısında eğer borçlar yüksek ise muhasebe kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir. İşletmelerde yabancı kaynaklar yani borç yüksek ise; işletmeye kredi veren kurumlar açısından risk içerdiğini, işletmeyle ilgili kriz anında borç ödeme gücünün düşük olduğunu ifade etmektedir (Küçüksözen, 2004: 175). Habib (2008), araştırmasında yüksek olan kaldıraç oranı işletmelerde kar uyumlaştırmasının daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun tam tersine yapılan çalışmalarda, borçların yüksek olması muhasebe kalitesini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletmelerin borç tutarı fazla ise, kredi veren kuruluşların borcu ve faizi ödeyip ödeyemeyeceklerini tespit etmek için işletmelerin finansal tablolarını detaylı şekilde incelemektedir. Buna bağlı olarak da işletmeler finansal tabloları daha dikkatli şekilde hazırlamaları sonucunda muhasebe kalitesi artmaktadır (Cascino vd., 2010: 258). Muhasebe kalitesi yüksek olursa, işletmeye yatırım yapmak isteyenlerin sayısının artmasına ve yatırımcıların fon sağlamasına, sermaye maliyetlerinin azalmasını olumlu yönde etkileyecektir. İşletme sahipleri daha fazla fon elde edebilmek için kaliteli bilgi sunma istekleri artacaktır (Bradbury vd., 2007: 7).

2.2.7. Denetim İşletmeleri

Muhasebe kalitesini etkileyen diğer bir unsur olarak denetim yapan işletmelerin büyüklüğü olarak ifade edilmektedir. Denetim yapan kurumların yaptıkları denetimle ilgili olumsuz değerlendirme yaptıklarıyla ilgili bir durum ortaya çıktığında denetim yapan kurumun itibarını kaybetmesi ve buna bağlı olarak da müşteri sayısının azalmasına neden olacaktır. Bunun önüne geçmek adına denetim yapan işletmelerin güvenilir, gerçeğe uygun denetim yapmak zorunda kalacak ve finansal tablolarda bilgilerin ayrıntılı şekilde denetlenmesi muhasebe kalitesini arttıracaktır.

Van Tendelo ve Vanstraelen (2005), IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan işletmelerin uygulamaya başladıktan sonra kar yönetiminde yaptıkları değişikliği analiz etmiştir. Analiz de 4 büyük denetim işletmesi (Deloitte & Touch, Ernst & Youngs, KPMG ve Price Waterhouse Coopers) tarafından denetlenen işletmelerde daha az derecede etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Barth vd. (2005), 21 ülkede yaptığı çalışmada IFRS' e uygulandıktan sonra net gelir ve nakit akışlardaki değişimi analiz etmişlerdir. Analiz sonucuna göre, işletmeler daha az düzeltilmiş kazanç, daha az yönetim kazancı ve daha fazla zamanında muhasebeleştirildiği sonucunu elde etmişlerdir. Bu çalışmada 4 büyük denetim işletmesinin IFRS' e uygulayan işletmeleri daha az etki etmektedir.

Karacaer ve Özek (2010), 4 büyük denetim işletmesi tarafından denetlenen ve İMKB'de işlem gören işletmelerin kar yönetimi üzerine etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre, isteğe bağlı tahakkuklar ve denetim arasında negatif ilişki bulunmaktadır.

2.2.8. Yabancı Menkul Kıymetlerde Kote Olması

İşletmelerin National Association of Securities Dealers Automated Quotations (NASDAQ), New York Stock Exchange (NYSE), London Stock Exchange gibi menkul kıymet borsasında kote olması muhasebe kalitesini etkileyen unsurların içinde yer almaktadır. Bu işletmeler, finansal tablo hazırlarken şeffaf ve standartlara uygun hazırlanmaya daha çok özen gösterecektir. Menkul kıymet borsasında kote olan işletmeler, diğer ülkelerin finansal tablo bilgileriyle karşılaştırılacağından IFRS tarafından belirlenen ilkelere tabidir. Bundan dolayı, muhasebe kalitesini olumlu yönde etkilemesi ve mali tablo bilgileri yüksek olmasını sağlayacaktır (Van Tendelo ve Vanstraelen, 2005: 162).

İşletmelerin yabancı menkul kıymetlerde kote olması ne kadar yüksekse, ülke ekonomisini de olumlu yönde etkilemektedir. Bununla birlikte, ekonomik büyümeyi attırırken uluslararası baskı ölçeği açısından riskler doğurmaktadır. IFRS' nin uygulanması, yabancı menkul kıymetlerde kote olması işletmelerin karşı karşıya kaldıkları baskı azaltmakta ve işletmelerin dünya pazarlarına erişimini kolaylaştırmaktadır (Zehri ve Chouaibi, 2013: 59).

2.2.9. İşletmelere Özgü Faktörler

Kurumsal yönetim, iş etiği kavramının benimsetilmesi ve çağın koşullarına uygunluğu, çalışanların eğitim seviyesi, işletmede muhasebe sisteminin olması ve meslek mensuplarının yetkinliğinin artırılması muhasebe kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.

Kurumsal yönetim, işletme yönetimi ile işletmede hisse sahipleri arasında iletişimi sağlayan kurallar setidir. İşletmenin faaliyetleri hakkında ortakların ve hissedarların bilgi sahibi olmaları için yöneticilerin sorumluluklarını açıklamaktadır (Aktan, 2013: 150). Kurumsal yönetim finansal raporlama sürecinin kalitesini etkilemekte dolayısıyla muhasebe kalitesinin yüksek olmasını sağlamaktadır. Byard vd. (2006), finansal analistlerin tahminleri ile kurumsal yönetim arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre, işletmelerde kurumsal yönetim kalitesinde artış, yapılan

bilgilerin tahminlerini de arttırmaktadır. Li (2009), muhasebe kalitesini artmasına kurumsal yönetiminin etkisi olduğu sonucunu elde etmiştir.

2.3. Muhasebe Kalitesinin Unsurları

Muhasebe kalitesini tespit etmek için finansal tablolar üzerinden tahakkuk ve finansal oranlar aracılığıyla bazı modeller kullanılmıştır. Tahakkuk modellerinde tahakkukları; isteğe bağlı ve isteğe bağlı olmayan tahakkuklar olarak sınıflandırmıştır. İsteğe bağlı olmayan tahakkuklar yasalara bağlı olarak gerçekleştirildikleri için muhasebe kalitesinin ölçülmesi zordur. Ancak isteğe bağlı tahakkuklar yöneticiler tarafından belirlendiklerinden dolayı, yasal boşluk ve esnekliklerden faydalanılarak gelir-gider kalemleri üzerinde oynamalar yapılabilmektedir. Bundan dolayı araştırmacılar isteğe bağlı tahakkuklar üzerinde incelemeler yapmıştır (Duman, 2010: 134).

2.3.1. Toplam Tahakkukların Ölçülmesinde Kullanılan Modeller

Talebin zamanında, uygun ve doğru bir şekilde sunulması için düzenlenen finansal tablolar tahakkuk esasına göre hazırlanmıştır. Muhasebe dilinde tahakkuk, nakit girişi veya çıkışı olduğunda, dönemsellik ilkesine göre ilgili hesaba zamanında kaydedilmesidir. Tahakkuk esasına göre; finansal ve diğer işlemlerin yarattığı etki, nakit veya nakit benzeri değerler elde edildiğinde veya ödeme yapıldığında değil, finansal ve diğer işlemler gerçekleştiğinde o dönemin ilgili hesapta tahakkuk ettirilir ve finansal tablolarında raporlanırlar (Örten vd., 2011: 3).

Tahakkuk muhasebesi, finansal raporlarda gerçeğe uygun ve güvenilir bilgi sunarak işletmenin ekonomik yapısıyla ilgili daha kaliteli bilgi verilmesini sağlamaktadır. Ancak tahakkukları tahmin ederken hataların yapılması ya da yöneticilerin bilinçli olarak tahminleri saptırması, bilginin güvenilirliğini ve kalitenin azalmasına sebep olmaktadır. Bu noktada tahakkuk kalitesi kavramı ortaya çıkmaktadır (Scott, 2005: 5).

Muhasebe kalitesi ile ilgili yapılan çalışmalarda genellikle tahakkuk temelli modeller kullanılmıştır. Tahakkuk temelli modeller, bir işletmenin toplam tahakkuklarının isteğe bağlı tahakkuklar ve isteğe bağlı olmayan tahakkuklar olarak iki kısımdan oluştuğunu varsaymaktadır. Toplam tahakkuk modeli; isteğe bağlı tahakkukları kâr yönetimi sunduğu, isteğe bağlı olmayan tahakkuklar ise işletmenin faaliyetleri sürecinde ortaya çıkan tahakkuklar olarak tanımlamıştır. İsteğe bağlı olmayan tahakkuklar, tahsis gücüne veya beklenmedik şekilde ortaya çıkan tahakkuklardır ve buna "*anormal tahakkuklar*" veya "*beklenmedik tahakkuklar*" da denir. İsteğe bağlı olmayan tahakkuklara örnek olarak; menkul kıymetlerin borsa değerinde artış, bir sonraki ayın personel maaşları gibi yönetimin müdahale etmesinin mümkün olmadığı gelir ve giderler olabilir (Ronen ve Yaari, 2008: 372).

Tahakkuk temelli modeller, işletme performansının finansal tablolarda daha doğru bir şekilde gösterilmesini sağlamak için kullanılmaktadır. Fakat bunu gerçekleştirebilmek için, tahakkuk tutarının bilinçli olarak değiştirilmemesi diğer bir ifadeyle isteğe bağlı tahakkukların olmaması ve tahakkuk tutarları saptanırken hatanın engellenmesi gerekmektedir. Örneğin, işletme bir alacağını kaydettiğinde, gelecek dönemde ortaya çıkacak olan bir nakit akışının, cari dönemin finansal tablolarına aktarılmasını sağlamaktadır. Fakat bazı durumlarda alacağın tahsilatı, tahakkuk eden tutarla aynı olmamaktadır. Bu noktada, alacak tahakkuk ettirilirken bir tahmin hatası yapıldığı anlamına gelmektedir. Bu tür yapılan hatalar, tahakkukların performansı doğru olarak yansıtmasını engellemektedir. Tahmin hatalarının tutarı arttıkça, tahakkukların aynı zamanda karın kalitesi azalmaktadır (Dechow, Dichev, 2001: 1).

$$\mathbf{TA = NDA + DA}$$

TA = Toplam tahakkuklar,
NDA = İsteğe bağlı olmayan tahakkuklar,
DA = İsteğe bağlı tahakkukları göstermektedir.

Literatürde toplam tahakkuklar (TA) iki şekilde hesaplanmaktadır: Bilanço tablosuna dayalı yaklaşım ve nakit akış tablosuna dayalı yaklaşımıdır. Toplam tahakkukların nakit akış tablosuna göre hesaplanması aşağıdaki şekilde gösterilebilir:

$$TA = EBT - CFO$$

TA	= Toplam tahakkuklar,
EBT	= Net kar,
CFO	= Faaliyetlerden sağlanan nakit.

Yapılan çalışmalarda toplam tahakkukları hesaplarken bir diğer yöntem bilanço yaklaşımı kullanılarak da hesaplanmaktadır. Bu hesaplamanın yapılmasında çalışmalar arasında değişiklikler olmakla birlikte, temel olarak çalışma sermayesindeki değişimden toplam amortisman giderinin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır. Bilanço yaklaşımında toplam tahakkukların hesaplanması aşağıdaki gibi gösterilebilir:

$$TA = \Delta CA - \Delta CL - \Delta CASH - DEP$$

TA	= Toplam tahakkuklar,
ΔCA	= Dönen varlıklardaki değişim,
ΔCL	= Kısa vadeli yükümlülüklerdeki değişim,
$\Delta CASH$	= Nakit ve nakit benzerlerindeki değişim,
DEP	= Dönemin amortisman ve itfa giderleri toplamı.

Araştırmalarda çoğunlukla ilk olarak yöneticilerin kâr yönetimi yapmak için motivasyonlarının güçlü olduğu durumlar tanımlanmış ve daha sonra isteğe bağlı tahakkukların belirlenen tanımla uyumlu olup olmadığı test edilmiştir. Yapılan çalışmalarda isteğe bağlı olmayan tahakkukların beklenen düzeyini tahmin etmek için analizler yapılır ve daha sonra işletmenin toplam tahakkuklarından tahmin edilen isteğe bağlı olmayan tahakkuk tutarını çıkararak işletmenin isteğe bağlı tahakkuklarını tahmin ederler (Ayarlıoğlu, 2007: 98). Toplam tahakkukların ölçülmesinde kullanılan modeller aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 2. 1. Toplam Tahakkukların Ölçülmesinde Kullanılan Modeller

Yazar	Toplam Tahakkukların Ölçülmesinde Kullanılan Modeller
Healy [1985]	İsteğe bağlı olmayan tahakkuklar, belirli bir süre boyunca ortalama bir değer ile tahmin edilir.
DeAngelo [1986]	Toplam tahakkuklar hesaplanılarak tahmin edilir.
Dechow and Sloan [1991]	İsteğe bağlı tahakkuklar, sanayi sektörünün ortalamasına göre ölçülür.
Jones [1991]	İsteğe bağlı tahakkuklar, başlangıçta toplam varlıklarla standardize edilerek gelirlerdeki ve sabit varlıkların büyümesindeki hesaplamaları dikkate alınarak ölçülür.
Friedlan [1994]	DeAngelo'nun modeline satışlarla standartlaştırılmıştır.
Robb [1998]	Kredi kaybı karşılığı ile ölçülür.
Francis, Maydew and Sparks [1999]	Ortalama isteğe bağlı tahakkuklar; toplam tahakkuk ve tahmini isteğe bağlı tahakkuk arasındaki farktır.
Navissi [1999]	Toplam tahakkuklar hesaplanılarak tahmin edilir.

Kaynak: Stolowy H. and Breton G. (2000) A Framework For The Classification Of Accounts Manipulations Paper for the Annual Congress of European Accounting Association, 29 - 31 March: 8.

Dechow ve Skinner (2000) göre, tahakkuk esasına dayalı çalışmasının sonucuna göre yöneticiler kazanç zamanı, kazanç ve harcama miktarı hakkında bir değerlendirme yapmalı ve bir karar vermelidir. Bu devletin çeşitli koşullar ve amaçlar ile birleşmesi sonucunda kaçınılmaz olarak kâr yönetimine neden olur. Bir başka deyişle, kazanç yönetimi uygulamalarının başlıca sebepleri, tahakkuk muhasebesi ve yöneticilere sağladığı esnekliktir. Sağlanan bu esneklikle, gelecekteki nakit akışlarını tahmin etmek ve dönemin nakit akışlarının içerdiği hataları önlemek yöneticilerin deneyimlerini ve bilgi avantajlarını kullanarak gelir miktarı üzerinde düzenlemeler yapılabileceği kabul edilmektedir.

Rajgopal ve Venkatachalam (2008), değerlendirme açısından muhasebe bilgilerinin etkililiğinde gözlenen düşüşe paralel olarak, son 40 yılda tahakkuk oranının düştüğünü ileri sürmektedir. Bu çalışmaya ve benzeri araştırmalara dayanarak, tahakkuk modellerinin güvenilirliği ve dolayısıyla tahakkuk esasına dayalı muhasebenin etkinliğini araştıran bir işletmenin performansı zamana göre azalmasını beklemek mümkündür.

2.3.1.1. Healy Modeli

İşletmenin üst düzey yöneticileri ile hissedarların arasındaki çıkar çatışmalarının azaltılması için, yöneticilerin performansına dayalı yapılan ödemeler bu sorunu

azaltmaktadır. Hissedarların, yöneticilerin düşünce ve davranışları ile işletmenin yatırım fırsatları hakkında bilgi sahibi olamamasından dolayı, yöneticiler ile hissedarların çıkarlarını uyumlaştırmak amacıyla yöneticilerin ödüllendirilmesi sayılabilecek bu ödemeler, yöneticiler ile hissedarlar arasında yatırım kararlarını etkileyen çıkar çatışmalarını minimize edebilir (Doğan, 2007). Ancak işletmeler performansa dayalı ödemeleri genellikle hisse senedi performansı üzerinden değil de net kâr rakamları üzerinden yapmaktadırlar. Yöneticiler hissedarların refahını arttırmak yerine kendi çıkarlarını en üst seviyeye çıkarmayı amaçladıkları için kazançları (ikramiye planlarının alt ve üst limitleri içerisinde kalmak şartıyla) yönetmekten sağlayacakları faydaların bu planlardan elde edecekleri yararları aşması durumunda kâr yönetimini tercih edebilirler.

Kâr yönetiminde toplam tahakkukların kullanıldığı ilk çalışmayı yapan Healy (1985), işletme performansına bağlı olarak prim veya ikramiye kazancı elde eden yöneticilerin, ikramiye planlarından sağladıkları kazançları artırmak için tahakkukları ve muhasebe politikalarındaki değişiklikleri kullanarak kâr yönetimi uygulamalarına başvurabileceklerini belirtmiş ve bu hipotezini test etmek için bir model oluşturmuştur. Healy çalışmasında ana kütle olarak 1980 yılında Fortune Dergisi'nde yayınlanan en büyük 250 ABD sanayi işletmelerini almıştır. Bu işletmeler arasından ikramiye planlarıyla ilgili kriterlere uyan 94 işletme ve bunlara ait 239 işletme -yıl verisi örneklem olarak analizler etmiştir.

Healy modelinde o yıldaki isteğe bağlı tahakkukların, geçmiş yıldaki tahakkukların bir bileşeni olduğu varsayılmaktadır. Bu modele göre isteğe bağlı tahakkuklar sıfır olmalıdır. Sıfır olmayan her işletmenin kazanç yönetimi uyguladığı kabul edilir. Aynı şekilde sıfırdan yüksek olanların karları artırmaya yönelik; düşük olanların ise karları düşürmeye yönelik faaliyetlerde buldukları düşünülmektedir (Aren, 2003: 34). Aşağıda isteğe bağlı tahakkukların hesaplanması gösterilmiştir:

$$DA_t = \frac{TA_{t-1}}{A_{t-1}}$$

DA = İsteğe Bağlı Tahakkuklar,

TA_{t-1} = Önceki Yıla Ait Toplam Tahakkuklar,

A_{t-1} = Önceki Yıla Ait Toplam Varlıklar.

Healy modelinin amacı, performansa dayalı primlerin, yöneticilerin bu ek kazançları artırmak için toplam tahakkukları kullanarak kazanç yönetimi uygulayıp uygulamadıklarını test etmektir (Ayarlıoğlu, 2007: 99).

Healy modelinde tahakkuku, maddi/maddi olmayan duran varlıkların elde edilmesine ilişkin tahakkuklar ve araştırma-geliştirme giderlerine ilişkin aktifleştirilen harcamalar gibi duran varlıklardaki değişimden kaynaklanan tahakkuklar olarak açıklamaktadır. Finansal tahakkukları dâhil etmediğinden dolayı toplam tahakkuklar eksik ve hatalı olarak hesaplanmaktadır.

2.3.1.2. DeAngelo Modeli

DeAngelo modeli, amortisman tutarları tahakkuk esasına göre kayda alınan hesap kalemlerinde büyük bir etkisi olduğu düşünülerek amortisman gibi isteğe bağlı olmayan tahakkuklar sebebiyle işletmelerin toplam tahakkukların negatif değer alacağı varsayılmıştır (Kabadayı, 2010: 52). Örneğın avans alınarak yapılan kredili bir satış sözleşmesinde, avansın alınması, işletmenin kazanılmamış gelirlere dair bir yükümlülük altına girmesini ifade etmektedir. Malın müşteriye ulaşmasıyla birlikte, alınan avans sebebiyle ortaya çıkan elde edilmemiş gelirlere ait yükümlülük ortadan kalkacaktır. Aynı zamanda malın müşteriye gönderilmesiyle birlikte alacak kaydı yapılmakta ve alacak gerçekleşmektedir. Mal bedeli tahsil edildikten sonra önceden yapılmış olan alacak kaydı hesabı kapatılacak böylece alacağa ilişkin olarak yapılmış olan tahakkuk geri dönecek, diğer bir deyişle 0 olacaktır (Ronen, 2008. 372).

DeAngelo (1986), yöneticisi oldukları işletmelerin bütün hisselerini satın alınması yoluyla ele geçirilmesi teklifi yapan ve vekâlet yarışması yoluyla işletmeleri ele geçirmeye çalışan 64 NYSE ve Amerikan Marketing of Exchange (AMEX) işletme yöneticilerinin kâr yönetimi yapıp yapmadıklarını analiz etmiştir. DeAngelo modeli isteğe bağlı olmayan tahakkukların tutarını hesaplarken, son dönemin toplam tahakkuk tutarını (TAt-1) kullanarak bir önceki dönemi deflate eder. DeAngelo modeline göre isteğe bağlı olmayan tahakkukların (NDAt) hesaplaması aşığıda gösterildiği gibidir (Ayarlıoğlu, 2007: 10).

$$NDA_t = TA_t / A_{t-1}$$

NDA = İsteğe bağlı olmayan tahakkuklar,

TA = Toplam tahakkuklar,

A_{t-1} = Bir Önceki Yıla ait Toplam Aktif.

DeAngelo modelinin amacı, halka açık bir işletmenin, halka kapalı özel işletme olması için, yatırımcıların tüm hisse senetlerinin değerini düşük göstermeye yönelik kazanç yönetimi uygulayarak hisse senetlerini geri almaya çalışıp çalışmadıklarını belirlemeye yöneliktir (DeAngelo, 1986).

2.3.1.3. Jones Modeli

Jones modeli (1991) kâr yönetimi literatüründe en fazla kullanılan ve çalışma yapılan modeldir. Daha sonraki yıllarda yapılan çalışmaların birçoğu Jones modelinin modifiye edilmesi sonucu ortaya çıkan çalışmalardır. Jones çalışmasında ithalat dolayısıyla zor durumda kalan ve ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu'na (International Trade Commission-ITC) tarifelerin yükseltilmesi ve kotaların düşürülmesi için başvuran işletmelerin ITC tarafından incelenmesinden önce kâr yönetimi uygulamalarına başvurup başvurmadıklarını analiz etmiştir. Jones modelinde, işletmelerin değişen ekonomik koşullar nedeniyle değişen isteğe bağlı olmayan tahakkuklarını kontrolünü sağlamak amacıyla satış tutarlarında değişiklik ve maddi duran varlık kalemleri hesaplanmıştır (Önder ve Ağca, 2013: 38).

Jones modelinde, isteğe bağlı tahakkukların aktiflerle ilişkilendirilmesi sonucunda bu orantıdaki temel sapmanın kazanç yönetimi uygulamasının varlığını ortaya çıkaracağı varsayılmaktadır. Jones çalışmasında ABD'deki 5 sanayi sektöründeki 23 işletmeden oluşan örneklem kullanmış ve isteğe bağlı tahakkuklar tahmin edilerek işletmelerin kâr yönetimi yapıp yapmadıkları incelenmiştir. Jones (1991) bundan önceki çalışmalardaki hipotezlere ek olarak toplam tahakkukların işletmenin ekonomik durumundaki değişimlere bağlı olarak değiştiğini, tahakkukların nakdi olmayan çalışma sermayesi hesapları ve amortisman gibi nakit çıkışı gerektirmeyen harcamalardaki değişimlerle ortaya çıktığını belirtmiştir (Ayarlıoğlu, 2007) . Jones modelinde toplam tahakkuklar aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

$$TA = [\Delta CA - \Delta CASH] - [\Delta CL - \Delta STD - \Delta IT] - DEP$$

TA	=	Toplam tahakkuklar,
ΔCA	=	Dönen varlıklardaki değişim,
$\Delta CASH$	=	Nakit ve nakit benzerlerindeki değişim,
ΔCL	=	Kısa vadeli yükümlülüklerdeki değişim,
ΔSTD	=	Uzun vadeli borçların kısa vadeli kısımları,
ΔIT	=	Ödenecek vergideki değişim,
DEP	=	Dönemin amortisman ve itfa giderleri toplamıdır.

Jones analizlerini yaparken o dönemi tahmin dönemi ve gözlem dönemi olmak üzere ikiye ayırmış, ilk aşamada tahmin döneminde isteğe bağlı tahakkukların yani kâr yönetiminin olmadığı varsayılarak değişkenlerin katsayıları hesaplanmış, ikinci aşamada hesaplanan katsayılar gözlem döneminde yerine koyulmuştur. Jones modelinde tahakkukları tahmin etmek için kullanılan denklem şu şekildedir:

$$TA_{it} = \beta_1 i [1/A_{it-1}] + \beta_2 i [REV_{it}/A_{it-1}] + \beta_3 i [PPE_{it}/A_{it-1}] + \epsilon_{it}$$

TA_{it}	=	i işletmesinin t yılındaki toplam tahakkukları,
REV_{it}	=	i işletmesinin t yılındaki net satışları eksi $t-1$ yılındaki net satışları,
PPE_{it}	=	i işletmesinin t yılındaki brüt maddi duran varlıkları,
A_{it-1}	=	i işletmesinin $t-1$ yılındaki toplam varlıkları,
ϵ_{it}	=	i işletmesinin t yılındaki hata terimi,
i	=	1,....., N işletme indeksini ($N = 23$),
t	=	1,....., T_i , i işletmesinin tahmin periyodundaki yıl indeksini (T_i işletmeye göre 14 ile 32 yıl arasında değişmektedir) ifade etmektedir.

PPE_{it} ve ΔREV_{it} 'nin beklentiler modeline eklenmesindeki amaç, ekonomik koşullarına bağlı olan değişiklikler isteğe bağlı olmayan tahakkuklarda meydana gelen değişimlerin kontrolünün sağlanmasıdır. Modeldeki bütün değişkenler değişen varyans sorununun minimize etmek için $t-1$ 'deki toplam aktiflere bölünmüştür.

$$uip = TAip - \beta 1i [1/Aip - 1] + \beta 2i [REVip/Aip - 1] + \beta 3i [PPEip/Aip - 1]$$

Modelde p = tahmin dönemindeki yılı, $uip = p$ yılındaki isteğe bağlı tahakkuk düzeyini göstermektedir.

2.3.1.4. Düzeltilmiş Jones Jones Modeli

Jones modelinde, kazanç yönetimi uygulandığı ve tahmin edildiği dönemlerde isteğe bağlı tahakkuklar hesaplanırken satış gelirleri ilişkisi var olup olmadığı dikkate alınmaktadır. Ancak Jones Modeli, yöneticilerin gelirler üzerinde kazanç yönetimi uygulaması durumunda, isteğe bağlı tahakkukları yanlış ölçmektedir. Bu yüzden gelirdeki değişim hesaplanırken alacaklardaki değişim de dikkate alınması gerekir (Dechow, Sloan ve Sweeney, 1996). Bu modelin muhasebe bilimine katkısı, hesaplanan satış miktarındaki değişimlerin kazanç yönetimi uygulamalarından kaynaklanabileceği varsayımını dikkate almasıdır.

Dechow, Sloan, Sweeney (1995) de Jones modelinde ki net satışlardaki değişimden ticari alacaklardaki değişimi çıkararak Jones modelinin Düzeltilmiş Jones modeli olarak tanımlamıştır. Düzeltilmiş Jones modeli aşağıdaki gibi gösterilebilir.

$$NDA_t = \alpha_1 \frac{1}{TA_{t-1}} + \alpha_2 \frac{\Delta REV_t - \Delta REC_t}{TA_{t-1}} + \alpha_3 \frac{PPE_t}{TA_{t-1}}$$

NDA = İsteğe Bağlı Tahakkuklar,

TA = Toplam Varlıklar,

ΔREV = Gelirlerdeki Değişim,

ΔREC = Alacaklardaki Değişim,

PPE = Brüt Maddi Duran Varlıklar.

Bu modele göre, işletmeler kredili olarak yapılan satışların tamamını kar yönetimi amacıyla yapıldığı varsayımı oluşturmaktadır. İşletmelerin kar yönetimi kredili olarak yapılan satışların, para karşılığında yapılan satışlara göre daha kolay olduğunu düşünmesidir (Miller, 2007: 24).

2.3.1.5. Sektör Modeli

Dechow, Sloan (1991) tarafından ortaya çıkarılan sektör modeli de Jones modeli gibi isteğe bağlı olmayan tahakkukların sürekli olarak sabit kaldığı varsayımını azaltmıştır. İsteğe bağlı tahakkukların hesaplanmasındaki ölçüm hatalarını minimize etmeyi amaçlamaktadır (Ayarlıoğlu, 2007: 109). Modelde, isteğe bağlı tahakkukların belirleyicilerindeki değişimin aynı sektördeki bütün işletmelere aynı şekilde etkilediği varsayılmaktadır (Küçükkocaoğlu vd., 2007: 6). Sektör modeli aşağıdaki gibi formüle edilebilir:

$$NDAt = \gamma_1 + \gamma_2 \text{median1}(TAt)$$

$\text{median1}(TAt)$ = SIC kodlarının ilk iki hanesine göre ayrılmış sektörlerdeki, örneklem dışındaki bütün işletmelerin gecikmiş toplam aktiflerle deflate edilmiş toplam tahakkuklarının ortancasıdır. İşletmeye özgü parametreler olan γ_1 ve γ_2 , tahmin dönemindeki gözlemlerden En Küçük Kareler (EKK) yöntemiyle tahmin edilmiştir.

2.3.1.6. Performansa Dayalı Düzeltilmiş Jones Modeli

Kothari Modeli olarak da anılan bu model Düzeltilmiş Jones Modeline aktif kârlılığı değişkenin eklenmesi ile oluşturulmuştur. Kothari, Leone ve Wasley (2005), literatürdeki değer modellerini test ederek Jones modeli ve Düzeltilmiş Jones modeline ROA değişkenini ekleyerek isteğe bağlı tahakkukları yatay-kesitsel olarak tahmin etmiş ve modellerin gücünü test etmişlerdir. Bu model aşağıdaki gibi gösterilebilir:

$$TAt = \delta_0 + \delta_1(1/At - 1) + \delta_2(\Delta REV_t - \Delta RE C_t) + \delta_3 PPE_t + \delta_4 ROA_t(veyat - 1) + uit$$

ROA = Aktif Karlılık

Modelde, ticari alacaklardaki değişimlerin yönetilmediğinin varsayımıyla tahmin dönemi olmadığı için ticari alacaklardaki bütün değişimlerin kâr yönetiminden kaynaklandığı varsayılmıştır. Yapılan analizler sonucunda performansa dayalı

ölçümün diğer modellere göre daha iyi sonuçlara ulaşılmasını sağladığını belirtmişlerdir.

2.3.1.7. Tahakkuk Kalitesinin IFRS İle İlişkisini İnceleyen Çalışmalar

Tahakkuk kalitesi ile ilgili çalışmalar farklı ülkelerde, farklı modeller ve farklı değişkenler kullanılarak araştırılmıştır. Yapılan çalışmaların ortak noktası IFRS'nin finansal tablolara etkisini araştırmaktır. Araştırma sonuçlarına göre, muhasebe kalitesini ölçmek ve muhasebe verilerinin kalitesini iyileştirmek için IFRS'ye geçişi konusunda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarının farklılık göstermesi nedeni olarak; ülkelerin IFRS'yi gönüllü ya da zorunlu olarak kabul etmesi, IFRS öncesi uygulanan ulusal standartlar, kültür, enflasyon, işletmelere özgü faktörler, krizler, sermaye yapıları ve vergi gibi unsurlar etkili olabilir. Tablo 2.2. 'de, tahakkuk kalitesiyle ilgili 2008' den günümüze kadar yapılmış farklı AB ülkesinde ya da AB ülkeleri gruplarında IFRS'nin benimsenmesinin olumlu veya olumsuz etkileri ile ilgili ampirik araştırmanın bulgularını özetlenmektedir.

Tablo 2. 2. Tahakkuk Kalitesi Üzerine Yapılan Ampirik Çalışmalar

ÇALIŞMA	AVRUPA ÜLKELERİ	KULLANILAN METRİKLER	BULGULAR
Christensen et al. (2008)	Almanya	Kazanç yönetimi (kar uyumlaştırması; pozitif kazancın doğru yönetilmesi); zamanında kaybı tanıma.	IFRS' leri zorunlu uygulayan işletmeler için muhasebe kalitesinde iyileşme olduğuna dair herhangi bir bulgu bulunmamaktadır. IFRS' nin gönüllü olarak uygulanması, kazançların azaltılması ve zamanında zarar tespitiyle ilişkilendirilmiştir.
Karampinis and Hevas (2009)	Yunanistan	Değer uygunluğu.	IFRS' nin uygulanması, konsolide olmayan net varlıkların ve maliyet değerini olumlu olarak etkilemiş olsa bile, konsolide olmayan karşılıklar üzerinde herhangi bir bulguya rastlanmamaktadır.
Lenormand and Touchais (2009)	Fransa	Değer uygunluğu.	Kazancın, özkaynağa olumlu finansal etkisi vardır.
Paanamen and Lin (2009)	Almanya	Kazanç yönetimi (kar uyumlaştırması), zaman kaybını tanıma, değer uygunluğu.	Muhasebe kalitesinde azalma olduğu tespit edilmiştir. IFRS' nin gönüllü olarak kabul edilmesi, muhasebe kalitesini olumlu yönde etkilemiştir.
Chen et al. (2010)	Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, İngiltere	Kazanç yönetimi (kar uyumlaştırması, hedeflere yönelik kazançların yönetimi, mutlak isteğe bağlı tahakkuklar, tahakkuk hesabı), zamanında zarar tespiti.	IFRS' nin benimsenmesinden sonra; hedefe yönelik kazançların yönetiminde, isteğe bağlı tahakkuklar ve tahakkuk kalitesinde azalma; ancak daha fazla kazanç elde edilmiştir.
Kosi (2010)	Avusturya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Hollanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere	Kredi ilgi düzeyi.	Faiz oranının kredi ile olan ilgisinin artması; alacaklı koruması güçlü olan ülkelerdeki zorunlu olarak kârlılık kredi ile ilgisi arttı. Kredi kartı, finansal riski güçlü olan ülkelerde faiz kapsamında kredi ilgisi artmıştır.
Lopes et al. (2010)	Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, İngiltere, Norveç, İsviçre	Kazanç yönetimi (isteğe bağlı tahakkukların mutlak değeri).	AB'deki işletmeler için IFRS, muhasebe kalitesi üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır, AB üyesi olmayan diğer işletmeler için IFRS kabulü muhasebe kalitesi artmıştır. Muhasebe kalitesi, AB ülkelerinde IFRS' nin benimsenmesi zorunlu olduğu için gelişme göstermemiştir.
Kousenidis et al. (2010)	Yunanistan	Değer uygunluğu.	IFRS, hisse senedi fiyatları için özsermayenin kayıtlı değerinin bilgi içeriğini azaltmış; IFRS sonrası dönemlerde kazançların bilgi içeriği artmıştır.

Maggina and Tsaklanganos (2011)	Yunanistan	Değer uygunluğu.	IFRS' nin hisse senedi fiyatları ve getirileri üzerinde etkisi yoktur.
Hellman (2011)	İsveç	Kazanç yönetimi (kar uyumlaştırması).	Gönüllü olarak IFRS' nin uygulanması, işletmelerin kazanç yönetimi kullanılanlara takdir yetkisini vermiştir.
Klimczak (2011)	Polonya	Değer uygunluğu.	IFRS' nin benimsenmesi, ortalama etkisi oldukça düşüktür.
Narktabtee and Patpanichchot (2011)	Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, İspanya, İsveç, İngiltere	Değer uygunluğu.	IFRS' nin benimsenmesi değer bakımından iyileştirmeye yol açmaktadır; IFRS' yi görünüşte faydalanan ülkeler, ulusal muhasebe standartlarının IFRS' den sapması ve yatırımcının yüksek düzeyde korunması olan ülkelerdir.
Takacs (2012)	Romanya	Değer uygunluğu.	IFRS' nin benimsenmesi, muhasebe bilgisinin piyasa açısından olumsuz etkilediği görülmüştür.
Zeghal et al. (2012)	Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, İngiltere	Kazanç yönetimi (kar uyumlaştırması, küçük pozitif kazançlara yönelik yönetim, tahakkuk kalitesi, isteğe bağlı tahakkuklar), zorunlu uygulama, değer uygunluğu.	Muhasebe kalitesinde bir miktar iyileşme görülmüştür. İşletmeler muhasebe esaslı niteliklerde bir artış göstermekle birlikte, 2005 yılında IFRS' nin kabul edilmesinden sonra pazarda bir düşüş meydana gelmiştir. Sonuçlar, daha önce mevcut ulusal uygulamalar ve IFRS arasındaki mesafenin önemli olduğu ülkelerdeki işletmeler için daha belirgindir.
Ahmed et al. (2013)	Yunanistan, İtalya, Portekiz, İspanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İrlanda, Hollanda, Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere	Kazanç yönetimi (kar uyumlaştırması, bir hedefi karşılamak veya yenmek için kazanç yönetimi) zamanında kaybı tanıma.	Gelir yumuşatmasında artış, kaybın tanınmasının zamanlamasında belirgin bir azalma; kâr hedeflerini karşılamak ya da yenmekle tutarlı kanıt bulunamamıştır. Muhasebe kalitesinde azalma görülmektedir. Bu etkiler ağırlıklı olarak güçlü uygulayıcı ülkelerdeki IFRS 'leri benimseyenler için geçerlidir.
Nafti et al. (2013)	Fransa	Değer uygunluğu.	IFRS' nin uygulanması, muhasebe hesaplarının bilgi içeriğini arttırmıştır.
Karğın (2013)	Türkiye	Değer uygunluğu.	Muhasebe bilgisinin değer ilişkisi, kayıtlı değerleri göz önüne alarak IFRS sonrası döneminde iyileşme gösterirken kazançların değeri ile ilişkili olarak gelişme gözlenmemiştir.
Uyar (2013)	Türkiye	Kazanç yönetimi (isteğe bağlı tahakkuklar, küçük pozitif kazançlar, kar uyumlaştırması), zamanında zarar tespiti, değer uygunluğu.	Muhasebe kalitesi iyileştirilmiş ve pazar daha etkin hale gelmiştir.

Martinez-Ferrero (2014)	Birleşik Krallık, İrlanda, Almanya, Hollanda, Lüksemburg, Avusturya, Danimarka, Norveç, Finlandiya, İsveç, İsviçre, Fransa, İtalya, İspanya, Belçika, Portekiz, Yunanistan	Kazanç yönetimi (tahakkuk kalitesi); Muhasebe de tutuculuk.	Düşük yolsuzluk algılamalarına sahip olan işletmeler, IFRS'yi uygulayan ülkelerde ve iş çevrimi genişlemesinde, bilgi kalitesi finansal performans üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir.
Boumediene et al. (2014/a)	Fransa	Kazanç yönetimi (isteğe bağlı tahakkuklar).	Kazanç yönetimi derecesi azalmıştır.
Boumediene et al. (2014/b)	Fransa	Kazanç yönetimi (isteğe bağlı tahakkuklar).	İsteğe bağlı tahakkukların seviyesi IFRS' nin uygulanmasından sonra önemli ölçüde azalmıştır.

IFRS uygulamalarının kalitesi analizinde, daha önce kullanılan ulusal muhasebe standartları arasındaki "*mesafe*" açısından literatürde sıklıkla başvurulmaktadır. Ahmed vd. (2013), IFRS' ler ulusal muhasebe uygulamalarından daha kaliteli ve uygun bir şekilde uygulanıyorsa, IFRS' nin zorunlu olarak benimsenmesinin muhasebe kalitesini geliştirmesi beklenmektedir. Araştırmacılar, daha yüksek muhasebe kalitesi için, muhasebe seçimleri üzerinde yönetsel takdir yetkisini azaltan ya da kazançların uyumlaştırılmasını veya abartılmasını engelleyen standartlar olarak yorumlamışlardır (Paşcan, 2015: 586).

2.3.2. Karın Uyumlaştırılması

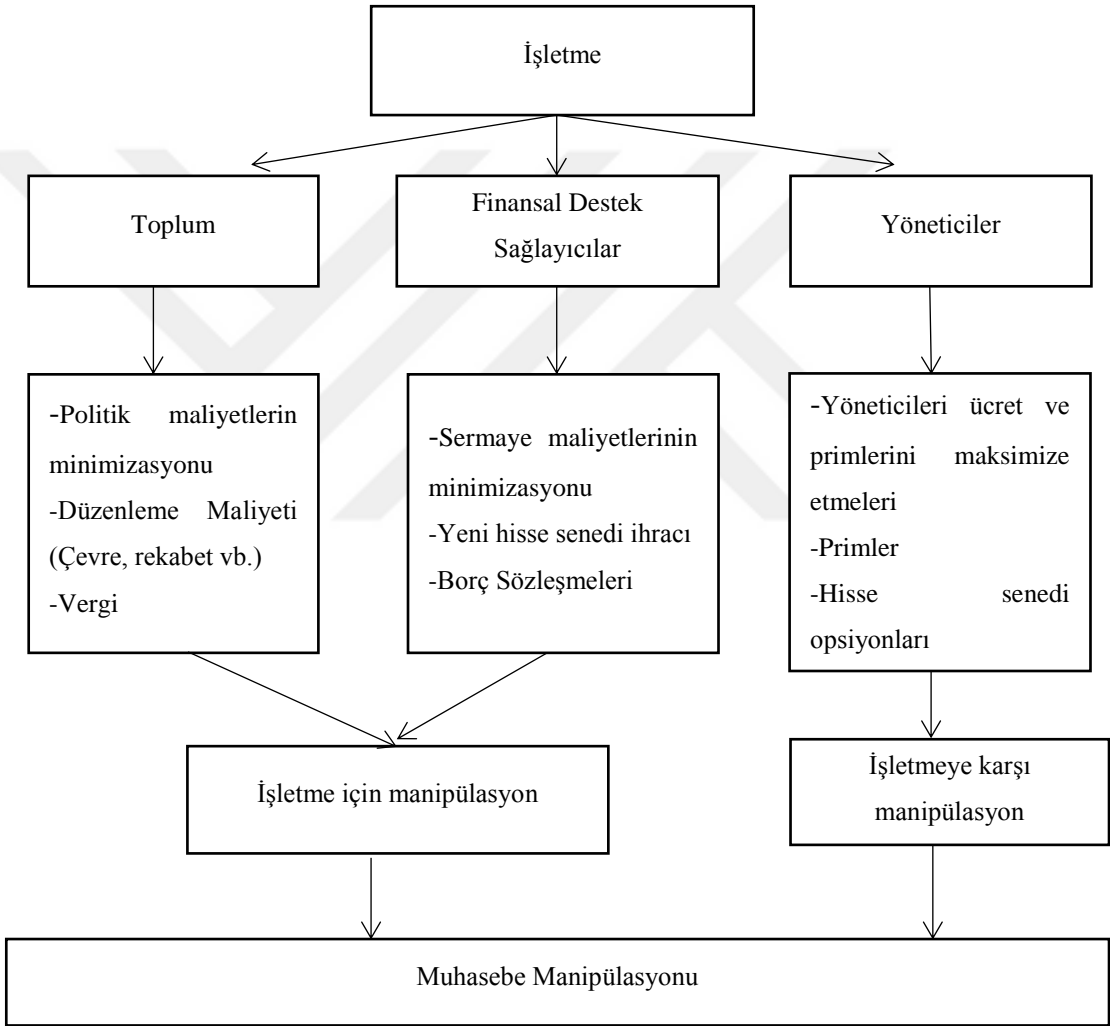
Muhasebe kalitesinin analiz edilmesinde kullanılan unsurlardan biri olan ve aynı zamanda kar yönetmek amacıyla kullanılabilen kar uyumlaştırılması kavramını incelemeye önce, muhasebe manipülasyonu ve kar yönetimi kavramları açıklanacaktır.

2.3.2.1. Muhasebe Manipülasyonu

Manipülasyon, arz ve talebin serbest şekilde işleyişini önlemek amacıyla, sermaye piyasası kullanıcılarının doğru karar vermelerini etkileyerek sermaye piyasasında işlem gören menkul kıymetlerin fiyatlarını, kurallar ve düzenlemelere bağlı kalmadan, sahte alım satım veya yanlış açıklamalarda bulunup yapay bir şekilde işlemler yapmaktır (Canbulut, 2008: 12-13).

Muhasebe manipülasyonu ise işletmelerin ulusal muhasebe ilkelerine göre raporlanan dönem karını yöneticilerin isteğine göre artırıp azaltabilecek, gelir tablosu kalemleri üzerindeki kayıtlar ve işletmenin mali yapısını etkileyebilecek bilançoya bağlı işlemler üzerinde yapılan isteğe bağlı değişiklikler muhasebe manipülasyonu olarak açıklanmaktadır (Copeland, 1968: 101). Muhasebe manipülasyonunda genellikle kar rakamları üzerinde oynamalar yapılmaktadır. Bu bazen azaltma amaçlı bazen arttırma amaçlı yapılabilmektedir (Varıcı ve Er, 2013: 44).

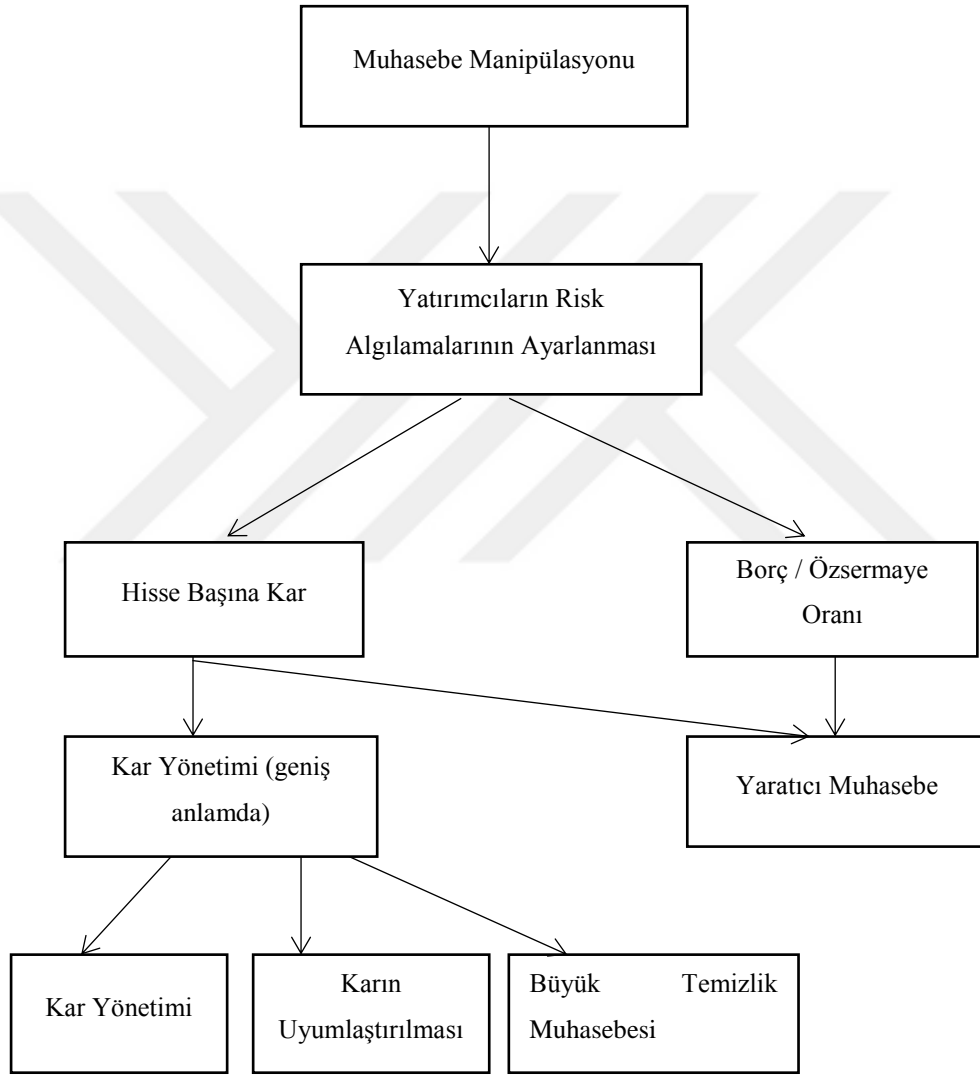
Muhasebe manipülasyonunun amacı, işletme ile toplum, finansal destek sağlayanlar ve yöneticiler arasında daha aktif bilgi alışverişi sağlayacak değişiklikler yapmaktır (Tepeli, Kayahan, 2007: 247). Bu amacın gerçekleşmesi sonucunda; bilgi akışının sağlanması işletme açısından yarar sağlarken; işletme ile işletme yöneticileri arasında sağlanan bilgi transferi yöneticileri olumsuz yönde etkilemektedir (Demir ve Bahadır, 2007: 104). Şekil 2.2'de muhasebe manipülasyonu ile ortaya çıkan refah transferini ve transfer sonucunda yararlanan aktörleri göstermektedir.

Şekil 2. 2. Muhasebe Manipülasyonu ve Refah Transferi

Kaynak: Stolowy H, Breton G (2004). Accounts Manipulation: A Literature Review and Proposed Conceptual Framework. Review of Accounting & Finance: 2004; 3, 1: 7.

Muhasebe manipülasyonunda hisse başına düşen kar ve borç/özsermaye oranları değiştirilerek, yüksek tutarların transferine yön verilmek istenmektedir. Hisse başına düşen kar, gelirlerin/giderlerin eklenmesi/çıkarılması ile net kar tutarının değiştirilmesi yoluyla yapılmaktadır. Borç/özsermaye oranı, kar rakamının yapay bir şekilde arttırılması ve/veya bilançoda yer almayan fon kaynaklarının kullanılması yoluyla değiştirilebilmektedir (Stolowy, Breton, 2000: 3).

Şekil 2. 3. Muhasebe Manipülasyonlarının Sınıflandırılması

Kaynak: Stolowy H, Breton G (2000). A Framework for the Classification of Accounts Manipulations. HEC Accounting & Management Control Working Paper No.708/2000, 4.

Kâr yönetimi, işletme içi ve dışı bilgi kullanıcılarını ile karar verenlerin karar verme aşamasında fikirlerini etkileyecek veya tamamen değişmesine neden olacak muhasebe bilgilerini bilerek eksik ya da yanlış olarak sunulması ya da bu bilgilere yer verilmeden açıklanması olarak tanımlanmaktadır (Küçüksözen ve Küçükkocaoğlu, 2004: 5).

Yaratıcı muhasebe, muhasebe standartlarındaki ve yasal düzenlemelerdeki esnekliklerden ve boşluklardan yararlanılarak işletme yöneticilerinin bu esneklikleri kendi çıkarları doğrultusunda yorumlamasıyla uygulanan muhasebe manipülasyon yöntemidir (Saltoğlu, 2003: 108). Yaratıcı muhasebe, muhasebe uygulamalarında birden çok yöntem ya da seçeneğin uygulanması sadece belirli kişiler ya da gruplara fayda sağlanması şeklinde tanımlanabilir (Can, 2010: 30). Yaratıcı muhasebenin asıl amacı, yatırımcılara, sürekli artan kar rakamı gibi, görmek istediklerini sunmaktır. Yaratıcı muhasebe çoğu çalışmada hile ve manipülasyon kavramıyla aynı anlamda kullanılabilir. Yaratıcı muhasebe uygulamalarının hileler ile ortak noktası, her iki uygulamada kasıt unsuru içermesidir. (Çıtak, 2009: 86). Yaratıcı muhasebe uygulamaları aşağıdaki şekilde yapılmaktadır (Küçüksözen ve Küçükkocaoğlu, 2004: 6):

- Gerçek olmayan gelirlerin kayda alınması,
- Faiz giderlerinin bilanço hesabında gösterilmesi ve amortisman süresinin uzatılması,
- Bilançoda yer alan hesapların gerçeği yansıtmaması,
- Gelir kalemlerinin hesap gruplarının değiştirilmesi; örneğin olağandışı gelirlerin faaliyet geliri gibi gösterilmesidir.

Büyük temizlik muhasebesi, plansız yönetim değişikliğinin yapılması ve işletme performansının olumsuz olmasının sebebi eski yönetimdir (Aren, 2009: 2). Büyük temizlik muhasebesinde, işletmenin faaliyet durumu kötü geçen dönemlerde, işletme gelir tablosunu daha da kötü olarak gösterilerek gelecek dönemlerde karlarını suni bir şekilde artırmaya çalışır. Genellikle işletmenin genel müdür değişikliğinde, yeni genel müdür geçmiş dönemin daha kötü olduğunu göstererek olumsuz performansı geçmiş döneme ait olduğunu ifade eder ve gelecek yıllardaki gelişmelerden kredi sağlamayı amaçlarlar (Özcan, 2007: 30).

Yeni yönetim, gelecekte karın istikrarlaştırılması için kullanılacak hesap kalemlerini finansal tablolardan temizleyerek, yeni yönetiminde karı artırma olanağı bulabilecektir (Ayarlıoğlu, 2007: 21). Büyük temizlik muhasebesinde, yeni bir yönetim atandığında; kazançları düzeltmek, hissedarları rahatlatmak ve kendisi için sürekli bir gelir akışı sağlayarak gelecekte kullanmak için geçmiş dönemdeki hesapları temizleyecektir (Dalđar ve Pekin, 2011: 31). Aynı zamanda bu uygulama, giderleri yüksek göstererek işletmenin yıllık karını olduğundan az olarak göstermesi "*banyo yapmak-makyajlamak*" yöntemi olarak kullanılmaktadır.

2.3.2.2. Kar Yönetimi

Kârın düzleştirilmesi ve büyük temizlik muhasebesi kavramlarını da içine alan kâr yönetimi kavramıyla ilgili olarak araştırmacılar, uygulayıcılar, mesleki ve düzenleyici kuruluşlar tarafından yapılan açıklamalarda kâr yönetimi; genellikle genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre düzenlenen uygulamalar olarak tanımlanmıştır (Dechow ve Skinner, 2000: 239). Kar yönetimi kavramıyla ilgili literatürde çeşitli şekilde tanımlanmıştır. Aşağıda bu tanımlamalardan bazılarına yer verilmiştir.

Schipper (1989: 92), "*Bazı özel kazançlar elde etmek niyeti ile dışsal finansal raporlama sürecine kasıtlı olarak müdahale edilmesidir*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda yer alan dışsal finansal raporlama ifadesiyle kar yönetiminin kamuya açıklanan bilgilere yapılan kasıtlı ve bilinçli olarak yapılan müdahaleleri vurgulamaktadır.

Kar yönetimi, işletme yöneticilerinin, finansal rapordaki muhasebe verilerinin sözleşmeye bağlı getirilerini etkilemek ya da işletmenin bilgi kullanıcılarına işletmenin ekonomik performansı ile ilgili hatalı bilgi vererek, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, hukuki düzenlemeler ve standartlar çerçevesinde finansal rapor bilgilerini değiştirmesidir (Healy ve Wahlen, 1999: 368). Kısaca işletme yöneticilerinin istedikleri hedeflere ulaşmak için yasal çerçeve içerisinde finansal tablo verilerini değiştirmesi olarak tanımlanabilir.

Özellikle kar yönetimi, muhasebe standartlarının özneliği durumlarında ortaya çıkmaktadır. Muhasebe standartları, işletme yönetimine muhasebe raporlarının hazırlanmasında isteğe bağlı olarak uygulanmasına izin vermektedir. Bundan dolayı yönetim kendi isteği doğrultusunda karları manipüle etmektedir.

Kar yönetimi, işletmelerin gelecekte belirledikleri hedefe ulaşmak için karları aktif olarak manipüle etmesidir. Bu hedef, finansal analistler aracılığı ile yapılmış bir tahmin veya daha düzenli ve süreklilik oluşturan bir kar tutarıyla ilgili tespit yapılabilir. Genellikle kar yönetimi, mali açıdan olumlu olduğu dönemde elde edilen karın, mali açıdan değişiklik olmadığı dönemlerde kullanılmasını sağlamak amacıyla daha düşük seviyede gösterilerek gizli tutulmasıdır. Yönetim bu şekilde yaparak, kar yönetiminin daha kısıtlı bir şekli olan karların istikrarlı hale getirilmesini amaçlamaktadır (Mulford ve Comiskey, 2002: 87). Ayrıca yazarlar, sonuçların isteğe bağlı ve yatırımcıların kararını etkileyecek şekilde değiştirilmesi olarak SEC tarafından kullanılan “*suistimale dayalı kar yönetimi (abusive earnings management)*” tanımını da kullanmışlardır.

Kar yönetimi, yöneticilerin istedikleri sonuca ulaşmak için karların bazı işlemler ve yöneticinin isteği doğrultusunda muhasebe yöntemleri yoluyla düzeltilmesidir (Giroux, 2004: 314).

Kar yönetimi, işletmenin ekonomik yapısıyla ilgili, işletmenin bilgi kullanıcılarını yanıltılması veya kamuya açıklanan kar sonucunu, yöneticilerin mali raporlama sürecinde aldıkları kararla ya da gerçekleştirdikleri işlemlerle mali sonuçları belirlenen hedefler doğrultusunda değiştirilmesidir. İşletmeye yatırım yapmak isteyenlerin ya da üçüncü kişilerin karar ve düşüncelerini etkileyerek, muhasebe bilgilerinin ya da işletmeyle ilgili önemli bilgilerin isteğe bağlı ve bilerek hatalı bilgi verilmesi ya da verilmemesidir (Küçüksözen ve Kocaoğlu, 2004: 4).

Yatırımcıların ya da bilgi kullanıcılarının karar ve düşüncelerini etkileyerek, muhasebe verilerinin ya da işletmeyle ilgili önemli durumların isteğe bağlı ve bilinçli olarak hatalı ya da eksik açıklanması ya da hiç açıklanmamasıdır (Küçüksözen ve Kocaoğlu, 2004: 4).

Kar yönetimi, işletme yöneticilerinin çeşitli hedefler doğrultusunda işletmenin karını kasıtlı ve bilinçli olarak değiştirmesini ifade etmektedir. Kar yönetimi araştırmalarında işletme yöneticilerinin mali tablo kalemlerini kişisel ya da nedenini bilmediğimiz bazı amaçlar ulaşmak için düzenleme olasılıklarını incelemektedir (Lee ve Vetter, 2015: 62).

Yukarıda yer alan tanımlamalar da kar yönetimiyle ilgili hem fikir olunan bir tanım bulunmamaktadır. Bu farklılıkların nedeni ise kar yönetimini mali raporlama sürecinde mi ya da finansman kararlarla ilgili mi olduğuna belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Literatürde diğer farklılık kar yönetimini kavramını fırsatçı bir perspektifle yaklaşmakta aynı zamanda faydacı bir yaklaşım olarak da tanımlamalar bulunmaktadır.

Fırsatçı yaklaşım, işletme yöneticilerinin gelecek dönem de nakit akışlarıyla ilgili tahminlerini yatırımcılara açıkladığını savunmaktadır. Faydacı yaklaşıma göre, yöneticiler mali tablo etkinliğini arttırmak amacıyla, işletmenin bilgilerini yatırım yapmak isteyen yatırımcılara ve borç verenlere aktarabilirler. Bu sebepten dolayı, mali raporlama da yöneticilerin takdirlerini kullanmasına bırakılmıştır (Xiong, 2006: 216).

Kar yönetimi kavramıyla ilgili özellikle iki unsur ön plana çıkmaktadır. Birincisi, işletmelerin faaliyet döneminde ve raporlama aşamasında işletme yöneticilerinin kişisel düşünceleri ortaya çıkmaktadır. Diğer unsur, yöneticilerin kişisel düşünceleri çıkar sağlamak, ortaklara ve bilgi kullanıcılarını yanlış yönlendirmek ya da sözleşmeye bağlı olarak sonuçları etkilemeyi amaçlamaktadır (Graspa vd., 2009: 45). Geniş anlamda kar yönetimi kavramı, karların daha önceden tespit edilmiş hedef ulaşmak için manipüle edilmesine ilişkin faaliyetlerle birlikte aynı zamanda karın uyumlaştırılmasına ve büyük temizlik muhasebesine ilişkin faaliyetleri de içermektedir.

2.3.2.3. Karın Uyumlaştırılması ve Muhasebe Kalitesi

Kar uyumlaştırması, işletme için normal olarak kabul edilen gelirlerin bazı seviyelerindeki dalgalanmalarını önlemek için kasıtlı olarak hafifletilmesi şeklinde tanımlanır (Barnea, Ronen ve Sadan, 1976: 110). Yöneticiler çeşitli nedenlerden dolayı sabit gelir elde ederler. Kar uyumlaştırılmasında temel amaç, daha yüksek bir kar dağıtım oranını destekleyebilen daha istikrarlı bir kazanç akışı yaratmaktır. Karlı bir kazanç akışı, daha düşük riskli olarak algılanabilir, bu da daha yüksek hisse senedi fiyatlarına ve düşük borçlanma maliyetlerine neden olmaktadır.

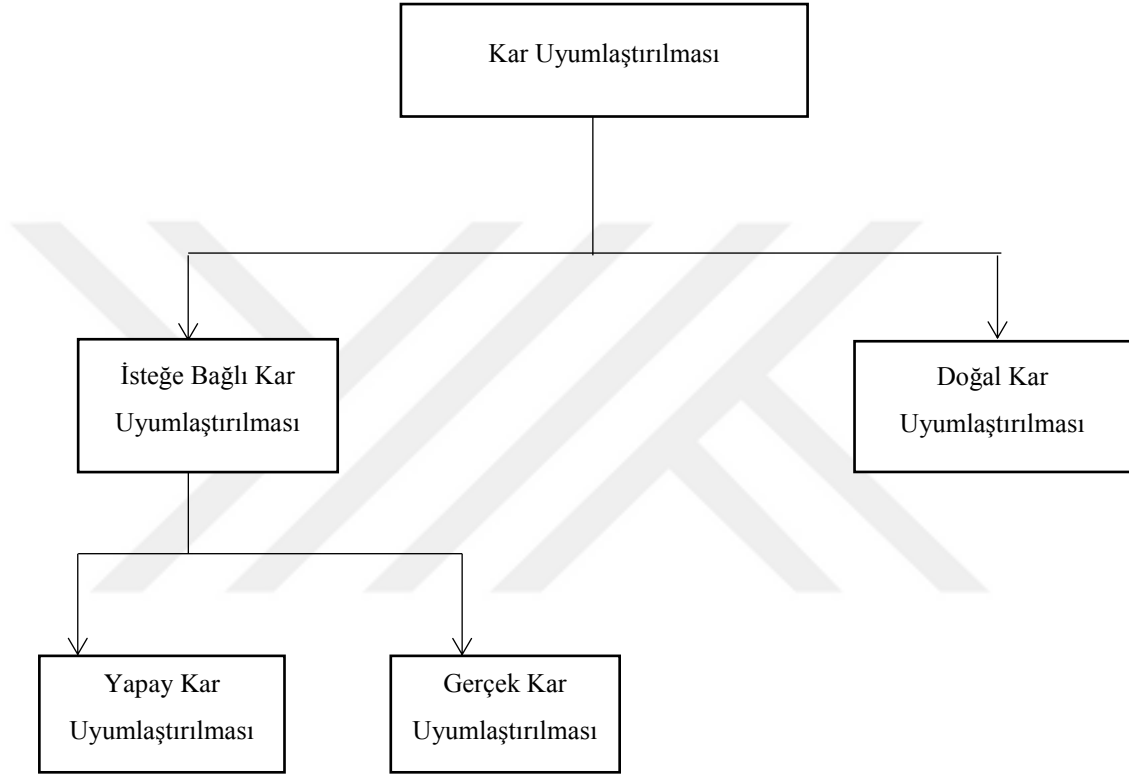
Kar uyumlaştırmasının diğer bir potansiyel hedefi, yönetimin ve yatırımcıların öngörü yeteneğini artırmak, işletmenin algılanan riskini azaltmaktır (Hermann, Inoue, 1996: 162). Lev yaptığı çalışmada hisse senetlerinin riskleri arttıkça uyumlaştırma faaliyetlerinin de arttığını incelemiştir (Lev ve Kunitky, 1974: 269).

Yönetim için geniş bir yelpazede kar uyumlaştırma alternatifleri mevcuttur. Kazanç dalgalanmaları, tahakkuk, ihtiyari masraflar, gönüllü muhasebe değişiklikleri ve zorunlu muhasebe değişiklikleri, amortisman değişiklikleri (Archibald, 1967), olağandışı kalemler (Barnea, Ronen ve Sadan, 1976), maliyet ve özdeşleştirme yöntemleri (Barefield ve Comiskey, 1972), kıdem tazminatı (Dascher ve Malcolm 1970; Beidleman 1973) dahil olmak üzere çeşitli kar uyumlaştırmasıyla ilgili araştırmalar yapılmıştır.

İşletme yönetimi karların uyumlaştırılması yaparak, işletmenin üretim ya da yatırım kararlarını dönem sonunda, dönem boyunca o zamana kadar performansına bağlı olarak değiştirmek suretiyle gerçekleşmektedir. Bunu sağlayabilmesi için işletme yöneticilerinin, karların istikrarlı hale getirilmesini sağlamak için, bazı gelir hesaplarının izleyen döneme aktarılması veya bazı gider hesaplarının dönem sonuna doğru hızlandırılması gibi uygulamalar yapılmaktadır.

Karın uyumlaştırılması ve muhasebe kalitesine ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılara göre, yöneticilerin işletme ile ilgili sahip oldukları özel bilgileri karın uyumlaştırmaya yönelik faaliyetlerde kullanmaktadır. Bu durumda karın işletme performansına daha gerçekçi bir şekilde yansımaya olanak verdiğini ifade ederek, karın uyumlaştırılmasının muhasebe kalitesini arttırdığını açıklamıştır

(Cahan, 2008: 3). Fakat kar uyumlaştırma faaliyetleri ülkeler arasındaki uygulamalar açısından farklılık göstermektedir. Yatırımcıların yasalar tarafından güçlü bir şekilde korunması yatırımcıların lehine, yasalar tarafından zayıf bir şekilde korunan yatırımcılar için aleyhine olan faaliyetler olarak ifade edilmektedir (Christian vd., 2003: 506). Eckel (1981) yılında yaptığı araştırmada kar uyumlaştırılmasını aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır.

Şekil 2. 4. Kar Uyumlaştırılmasının Sınıflandırılması

Kaynak: Eckel N (1981) The Income Smoothing Hypothesis Revisited. Abacus, Vol. 17, No.1: 5.

Kar uyumlaştırılmasında, raporlanan kar akımları belirlenen bir seviyeye göre değişkenliğini hem isteğe bağlı olarak (designed smoothing) hem de doğal (natural smoothing) olarak manipüle edilmesini iki şekilde ifade etmektedir. İsteğe bağlı olarak manipüle edilmesi, muhasebe işlemlerini ya da operasyonel, yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin kararlar yoluyla uygulanabilmektedir (Eckel, 1981: 29). Örneğin işletmeler araştırma geliştirme giderlerini azaltarak ya da iskontolu fiyatlarla satış yaparak satış gelirlerini arttırıp raporladıkları karı arttırabilmektedir (Dechow, 2000: 39).

Doğal olarak karın uyumlaştırılması (naturally smoothing), amortismanlar ve karşılıklar örnek olarak gösterilebilir işletmelere belirli ölçüde, nakit akımlarını istikrarlı hale getirerek, dalgalanmanın azalmasına etki edebilirler. Karın satışlara bağlı olması, satışların istikrarlı bir yol izlemesi durumunda kar da istikrarlı hale gelecektir ve bu durumda kar faaliyetlerinin doğal sonucu olarak istikrarlı bir durum ortaya çıkacaktır. Müdahaleler sonucunda karın uyumlaştırılması, gelir veya giderlerin erken ya da geç kayıtlara alınma, yüksek veya düşük değer verilmesi şeklinde kasıtlı düzenlemeler yapılmaktadır (Breton ve Stolowy, 2004: 15).

2.3.2.4. Karın Uyumlaştırılmasına İlişkin Literatür Araştırması

IFRS uygulamalarının 2005 yılında AB ülkelerinde zorunlu uygulanmaya başlanmasıyla birlikte, kar uyumlaştırma faaliyetlerinin finansal tabloları nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmış ve çalışmaların sayısı artarak devam etmektedir. Kar uyumlaştırma ile ilgili literatürden seçilmiş çalışmalar kronolojik sırayla aşağıda açıklanmıştır.

Copeland (1968), bir dönemde uyumlaştırmayla ilgili yapılmış tüm faaliyetlerin net kar rakamında özetlendiğini tespit ederek yaptığı çalışmada kar uyumlaştırılmasını net kar rakamı ile ölçmüştür. Bununla birlikte, kar uyumlaştırılması ile ilgili olarak yapılacak çalışmalarda zaman aralığına dikkat çekerek, araştırmalarda uzun dönem aralığına göre incelenirse analiz sonuçlarının daha güvenilir olacağını ifade etmiştir.

Eckel (1981), işletmenin gerçek faaliyetleri sonucunda satış gelirlerinin ortaya çıktığını ve kar uyumlaştırması olduğunu açıklamıştır. Yaptığı çalışma sonucunda, işletmenin net karındaki değişim oranının, satışlarındaki değişim oranından küçük olmasının nedenini yapay kar uyumlaştırılması göstergesi olduğunu ileri sürmüştür.

Dechow (1994), kar rakamının, net nakit akımları ve faaliyet nakit akımları, hisse senedi getirileri ile ilişkisini analiz ederek, işletmenin performans etkisini karşılaştırmıştır. Analiz sonucunda, kar rakamının işletme performansını daha iyi yansıttığını sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda yöneticiler tahakkukları, kasıtlı olarak işletmenin faaliyetlerinin olumsuz dönemler de, bu olumsuzluğu gizlemek veya işletmenin faaliyetlerinin olumlu olduğu dönemlerde, gelecek dönem için yeni

yatırımlar yaratmak amacıyla olumlu faaliyetleri daha düşük göstermek için kullanabilmektedir. Tahakkuklar birbirini takip eden dönemlerde tersine dönebilirler, bu yüzden tahakkuklarla nakit akışlar arasında negatif korelasyon bulunmaktadır.

Meek, Roberts ve Gray (1995), yaptığı analiz sonucunda IAS-IFRS' ye dayanarak hazırlanan finansal tablo bilgilerin açıklanması finansal kaldıraç artırmaktadır. Yüksek finansal kaldıraçlı işletmeler, şüpheli alacaklılar ve kısıtlayıcı muhasebe uygulamaları yoluyla azaltamadıkları için IAS-IFRS' yi benimseyebilirler. Borcun yüksek olması işletmenin yeni finansman kaynakları bulması ihtiyacını ortaya çıkarabilir, IAS-IFRS'nin benimsenmesi bu yeni finansman kaynaklarının bazılarında erişimin bir yolu olarak ifade etmektedir.

Dechow, Sloan ve Sweeney (1995), yaptığı çalışmada kazanç performansının isteğe bağlı tahakkukların ölçülmesindeki hata ile ilişkilendirildiğinde kazanç yönetiminin hataları olabileceğini göstermektedir.

Nobes (1998), yaptığı çalışma sonucunda IAS-IFRS' ye göre hazırlanan finansal tabloların işletmenin ekonomik gerçekliğini yansıttığını, yatırımcıların çıkarlarını dağıtılabılır karlar öngörerek korumasına ve gelecekteki nakit akışlarının öngörülmesine izin vermektedir.

Harris ve Muller (1999), yaptığı çalışmada IFRS ve USGAAP kapsamında hazırlanan kazançların ve defter değerlerinin piyasa değerlemesini incelemektedir. Örneklem 1992 yılında USGAAP' a göre uyumlu birincil hesaplarında IFRS'yi kullanan 89 ABD işletmesinden oluşmaktadır. 1996 kullanılan modeller kazanç ve Ohlson modellerine dayanmaktadır. USGAAP kazanç miktarlarını, piyasa değeri ve getiri modellerine göre IFRS tutarlarının daha değerli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. IFRS tutarları, USGAAP tutarlarından daha fazla (daha az) hisse başına fiyatlarla (güvenlik getirileri) daha yakından ilişkilidir.

Niskanen, Kinnunen ve Kasanen (2000), Finlandiya muhasebe standartları çerçevesinde kazançların önem derecesi ve IFRS ile uyumu incelenmiştir. Yerel Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) ve IFRS (1984-1992) uyarınca gelir beyan eden 18 Finlandiya işletmesinin bir kazanç modeli kullanarak analiz

etmişlerdir. Sonuçlar, ulusal GAAP kazancındaki değişikliğinin olmadığını yanı sıra IFRS düzeyinde bir değişiklik olmadığını göstermektedir.

Ashbaugh ve Pincus (2001), IAS'ye göre ulusal sınırlardaki muhasebe standartlarında değişikliğin finansal analistlerin ABD dışındaki işletmelerin kazançlarını doğru bir şekilde tahmin edebilme yetenekleri üzerinde etkili olup olmadığını araştırmışlardır. 1993'teki yerel GAAP 'e karşı IAS için açıklama gereklilikleri ve ölçüm yöntemleri arasındaki farklılıkları kapsayan ülkelerdeki muhasebe standartları arasındaki farklılıkları belirlemek için 13 ülkedeki muhasebe uygulamalarını analiz etmişlerdir.

Ball, Robin ve Wu (2003), finansal raporlama kalitesi ekonomik kayıpların zamanında tespit edilmesini operasyonel hale getirilirse ve bazı ülkeler uluslararası muhasebe uygulamalarına göre şeffaf ve IAS raporlama teşviklerini göz ardı ederek ulusal muhasebe standartlarına göre sınıflandırma yapmalarını yanıltıcı olarak ifade etmişlerdir. Finansal raporlama kalitesinin hem yöneticilerin hem de denetçilerin teşviklerine duyarlı olduğunu savunmuşlardır. Aynı zamanda bu tür teşvikler, raporların yetki alanında piyasa ve siyasi güçler arasındaki etkileşimden oldukça etkilenmişler.

Jermakowicz (2004), İspanya'da olduğu gibi, kıtasal muhasebe modeline bir örnek olan Belçika'daki IFRS kabul sürecini analiz etmektedir. Çalışmada, IFRS'nin BEL-20 işletmelerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Belçika işletmelerine gönderilen bir anket, IFRS'nin uygulanmasının işletmelerin hem iç hem de dış raporlama faaliyetlerini tasarlama ve işleme biçimlerini önemli ölçüde değiştireceğini ve birçok işletme için şeffaflık düzeylerinin yanı sıra konsolide hesapların karşılaştırılabilirliğini arttıracığı sonucuna ulaşmışlardır. Niceliksel etki yalnızca, 2003 yılında IFRS' yi benimseyen ilk işletmeler olan üç işletmede analiz edilmiştir. Çalışma, Belçika GAAP'ni IFRS' ye çeviren finansal raporların işletmelerin öz sermayesi ve net gelir üzerinde önemli bir etki yarattığı sonucuna varmışlardır.

Ormrod ve Taylor (2004), İngiltere GAAP'dan IFRS'ye geçiş dönemde yapılan değişikliğin borç sözleşmelerine dahil olan sözleşmeler üzerindeki etkisini inceliyor. Bu değişiklik, rapor edilen kârlar ve bilanço kalemlerindeki farklılıkların yanı sıra, daha istikrarlı rapor edilen kazanç rakamlarıyla sonuçlanacağını önermektedirler.

Dolayısıyla, IFRS'nin uygulanması nakit akışına dayalı sözleşmelere yapılan bir işlem, borçluların belirsizliklerini azaltmak için bir yöntem olarak görülebilir.

Weissenberger, Stahl ve Vorstius (2004), bazı Alman işletmelerin ulusal muhasebe uygulamalarından daha çok Amerika ulusal muhasebe ya da IFRS'yi seçmelerine neden olan etkenleri araştırmıştır. Çalışmada 359 işletmeye (DAX100 ve Neuer Market) anket gönderdiler. Sonuçlar, IFRS' de veya Amerika ulusal muhasebe uygulamalarında ki değişimin, sermaye piyasalarında ayakta kalma beklentisi, artan bilgi kaynağı elde edilmesi ve yatırımcıların uluslararası olma beklentisi tarafından motive edildiğini göstermiştir.

Larson ve Street (2004), 17 Avrupa ülkesinde (10 yeni üye, İsviçre ve diğer Avrupa ülkelerinde) 2002'deki yakınsama anketinde eski Big Six uluslararası muhasebe işletmeleri tarafından toplanan verileri kullanmışlardır. Sonuçlar, "*iki standartlı*" bir sistemi (listelenen şirketlerin konsolide finansal tabloları için IFRS ve listelenmemiş şirketler için yerel GAAP) ortaya koymaktadır. Yakınsama için iki önemli engel olduğunu ifade etmişlerdir, bazı IFRS'nin karmaşıklığı ve birçok ulusal sistemin vergi oryantasyonudur.

Schipper (2005), IFRS'nin zorunlu olarak AB'de ülkelerinde benimsenmesi ile ilgili uygulama etkisi incelenmiştir. IFRS uygulaması için ayrıntılı uygulama rehberliği sağlamayı gerekli olduğunu aksi halde hazırlayıcılar ve denetçiler USGAAP veya yargı alanına özgü Avrupa GAAP'a uygulayabilirler. Benzer şekilde IFRS'nin kabulü ve IASB'nin FASB ile uluslararası yakınsama konusundaki taahhüdü, iki raporlama konusuna ek baskı uygulayacaktır.

Jones ve Luther (2005), Almanya'daki IFRS uygulamasında değişikliğin kontrol alanında uygulanan ayırt edici geleneksel yönetim muhasebe uygulamaları üzerine sonuç etkileri olup olamayacağını incelemektedir. Üç Bavyera işletmesi ve iki danışmanlık işletmesini inceliyorlar; yöneticilerin raporlamayı entegre etmeleri ya da çift muhasebe sistemlerini sürdürmeye devam etmeleri arasında önemli bir seçimle karşı karşıya bulunduğu ve IFRS'nin dış raporlamaya bırakılmasının uygun olacağı sonucuna ulaştıklarıdır.

Tokar (2005), yakınsamanın işletmelerin denetleme üzerindeki etkisine odaklanmakta ve muhasebe standartlarının uygulamalarının maliyetli ve zaman alıcı bir hedef olduğunu ve yakın gelecekte muhasebe öğrencilerinin eğitiminde önemli bir değişiklik yapacağını ifade etmişlerdir.

Lin ve Chen (2005), AB dışındaki ülkelerde, Çin muhasebe standartları uyarınca hazırlanan finansal raporların IFRS'ye uygulandıktan sonra finansal tabloların değer uygunluğunu araştırmaktadır. Örneklem 1995-2000 döneminde Çin borsalarında listelenen yılda 53 ila 79 işletme arasında yer almaktadır. Çalışmada, Ohlson modeli ve getiri modeli uygulamışlardır. Çin GAAP'da raporlanan özkaynakların kayıtlı değerleri, kazançları ve hisse fiyatlarının IFRS'ye göre raporlanması daha güvenilir muhasebe bilgisi sağladığını sonucuna ulaşmışlardır.

Bartov, Goldberg ve Kim (2005), Alman GAAP, USGAAP ve IFRS kapsamında rapor edilen kazançları karşılaştırarak değer uygunluğunu araştırmışlardır. Araştırma örneği 1998-2000 döneminde ulusal borsalarda işlem gören 417 Alman işletmesini içermektedir. USGAAP ve IFRS'nin, Alman GAAP'dan daha değerli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Van Tendeloo ve Vanstraelen (2005), Almanya'da 1999-2011 yılları arasında gönüllü olarak IASs/IFRSs uygulayan işletmelerin Alman GAAP uygulayan işletmelere göre kar uyumlaştırılmasını araştırmışlardır. Sonuç olarak gönüllü olarak IASs/IFRSs uygulayan işletmelerin Alman GAAP'a göre finansal tablo hazırlayan işletmelerin kar uyumlaştırması faaliyetleri arasında bir farklılık olmadığını ifade etmişlerdir.

Schiebel (2006), Almanya'da faaliyet gösteren işletmelerin IFRS öncesi ve sonrası önem derecesini incelemiştir. Örneklem, Frankfurt borsasında kayıtlı 24 Alman işletmesi (2000-2004 dönemi için sadece Alman GAAP konsolide raporlarını yayınlayan 12 işletme ve 2000-2004 dönemi için sadece IFRS konsolide raporları yayınlayan 12 işletme) içermektedir. Çalışmada basit bir doğrusal regresyon analizini kullanarak konsolide öz sermaye tutarı üzerinde farklı piyasa değeri hesaplamalarını önermekte ve Alman GAAP IFRS' den önemli ölçüde daha değerli olduğunu tespit etmektedir.

Barth (2006), kar uyumlaştırması faaliyetlerinin ölçülmesi için geliştirilen yöntemleri, muhasebe kalitesini etkileyen faktörleri de göz önünde bulundurarak geliştirmiştir. Çalışmada, IASs/IFRSs'yi uygulayan ve uygulamayan işletmelerin kar uyumlaştırma faaliyetlerini karşılaştırmış ve IASs/IFRSs'yi uygulayan işletmelerin, kar uyumlaştırılması faaliyetlerinin IASs/IFRSs uygulamaları incelenmiş ve panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kar uyumlaştırılması faaliyetleri net kar rakamı, net kar rakamının faaliyet nakit akışlarına oranı ve tahakkuklarla nakit akışları arasındaki korelasyon dikkate alınarak analiz yapılmıştır. Çalışmada, kar uyumlaştırılması faaliyetlerinin, muhasebe uygulamalarında meydana gelen değişimin yanında, ülkelere ve işletmelere özgü bazı faktörlerden de etkilendiği düşünüldüğünde, net kardaki değişim varyansının ölçülebilmesi için aşağıdaki ekonometrik model oluşturulmuştur:

$$\Delta NK = \beta_0 + \beta_1 BUY_{i,t} + \beta_2 B/O_{i,t} + \beta_3 SER_{i,t} + \beta_4 B_{i,t} + \beta_5 FNA_{i,t} + \beta_6 YKMB_{i,t} + \beta_7 DF_{i,t} + \beta_8 VDH_{i,t} + \beta_9 BO + \beta_{10} H + \beta_{11} İMKB_{i,t} + \varepsilon_t$$

Modeldeki bağımlı değişken olan ΔNK , net kar tutarındaki değişimi ifade etmektedir. Diğer değişkenlerin ifade ettikleri anlamlar aşağıdaki gibidir:

- BUY = İşletmenin büyüklüğü- yılsonu bilançosunda yer alan toplam varlık tutarı,
B/O = Toplam borçların özsermayeye oranı,
SER = Sermaye tutarındaki değişim,
B = Borç tutarındaki değişim,
FNA = Faaliyet Nakit Akışları,
DF = Denetim işletmesinin niteliğini belirten, işletmenin çalıştığı denetim işletmesi büyük olarak nitelendirilen denetim işletmelerinden biri ise 1, değil ise 0 değerini alan, kukla değişken,
YKMB = İşletmenin yabancı bir menkul kıymet borsasında işlem görüp görmediğini belirten, yabancı bir menkul kıymet borsasında işlem görüyorsa 1, görmüyorsa 0 değerini alan kukla değişken,
VDH = Varlık devir hızı,
BO = Net satışlar/Hasılatındaki artış,
H = İşletmede kontrol hakkına sahip hissedarlarının, hisse senetleri tutarının yüzdesi,

MKBS = İşletmenin hisse senetlerinin işlem gördüğü borsa sayısı.

İkinci düzeltilmiş kazanç metriki, net gelirdeki değişimin ortalama orandaki çeşitliliğine dayanmaktadır.

$$\Delta FNA = \beta_0 + \beta_1 BUY_{i,t} + \beta_2 B/O_{i,t} + \beta_3 SER_{i,t} + \beta_4 B_{i,t} + \beta_5 FNA_{i,t} + \beta_6 YKMB_{i,t} + \beta_7 DF_{i,t} + \beta_8 VDH_{i,t} + \beta_9 BO + \beta_{10} H + \beta_{11} MKBS_{i,t} + \varepsilon_t$$

Üçüncü düzeltilmiş kazanç metriki, artış miktarı ve nakit akışları arasındaki Spearman korelasyonuna dayanmaktadır.

$$\Delta FNA = \beta_0 + \beta_1 BUY_{i,t} + \beta_2 B/O_{i,t} + \beta_3 SER_{i,t} + \beta_4 B_{i,t} + \beta_5 YKMB_{i,t} + \beta_6 DF_{i,t} + \beta_7 VDH_{i,t} + \beta_8 BO_{i,t} + \beta_9 H + \beta_{10} MKBS_{i,t} + \varepsilon_t$$

$$\Delta TT = \beta_0 + \beta_1 BUY_{i,t} + \beta_2 B/O_{i,t} + \beta_3 SER_{i,t} + \beta_4 B_{i,t} + \beta_5 YKMB_{i,t} + \beta_6 DF_{i,t} + \beta_7 VDH_{i,t} + \beta_8 BO_{i,t} + \beta_9 H + \beta_{10} MKBS_{i,t} + \varepsilon_t$$

Çalışmanın sonucunda, IASs/IFRSs uygulayan işletmelerin uygulamayanlara göre genellikle daha yüksek muhasebe kalitesine sahip olduklarına ulaşılmıştır. Ayrıca, IASs/IFRSs uygulayan işletmelerin adaptasyon öncesi ve sonrası dönemlerini karşılaştırılmış. IASs/IFRSs' yi uygulayan işletmelerin, muhasebe kalitelerinin genellikle, adaptasyon öncesi ve sonrası arasındaki dönemde daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Daske vd. (2007), 26 ülkeden ilk kez gönüllü olarak IFRS' yi kabul eden 3800 işletmenin IFRS benimsenmesinin ekonomik sonuçlarını incelemektedir. Piyasa likiditesi ve öz sermaye maliyeti etkilerini analiz etmişlerdir. IFRS' nin uygulanmaya başlanması sırasında piyasa likiditesi ve hisse değerlemelerinin arttığını tespit etmiştir.

Barth, Armstrong ve Japlinzer (2008), 1994 ile 2003 yılları arasında gönüllü olarak IASs/IFRSs' yi kabul eden 327 işletmenin ve 1896 gözlem IFRS kullanım öncesi ve sonrası muhasebe kalitesini incelemiştir. Daha düşük kazanç yönetimi, daha yüksek değer ilgisi ve kayıpların zamanında tanınması ile ilgili kanıtlar bulmuşlardır. Analiz sonucunda IFRS' nin ülkelere yayılması sonrasında muhasebe kalitesi artmıştır.

Morais (2008), yaptığı çalışmada IFRS uygulanmaya başlandıktan sonra Portekiz de kar uyumlaştırılmasını azalttığını ifade etmişlerdir.

Paglietti (2009), İtalya'da bulunan işletmelerin 2002-2007 yıllarına ait finansal tablolarını kullanarak, IASs/IFRSs uygulamalarının kar uyumlaştırması faaliyetlerini etkisini incelemiştir. Analiz sonucunda, IASs/IFRSs uygulanmaya başlandıktan sonra kar uyumlaştırılmasının arttığını bulmuşlardır.

Ahmed, Neel ve Wang (2009), 21 ülke üzerinde zorunlu IASs/IFRSs uygulamalarının etkilerini incelemiştir. IASs/IFRSs uygulanmaya başladığı dönemde kar uyumlaştırılmasının artış olduğunu ifade etmişlerdir.

Atik (2009), Türkiye'de halka açık işletmelerin, 1998-2003 yılları arasında kar uyumlaştırılmasına incelemiştir. Çalışmada kar uyumlaştırılmasının, muhasebe değişiklikleri açısından önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'de faaliyet gösteren işletmelerinin isteğe bağlı tahakkuk olmasının nedeni, karın uyumlaştırılmasının istenmesi, ekonomik durum ve 0'a yakın net gelir raporlama isteğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Chen (2009), çalışmasında kar uyumlaştırılmasının finansal tablolarda ki bilginin işletme ile olan ilgi düzeyini azalttığını ortaya koymuştur.

Chen, Tang ve Jiang (2010), AB'ye üye olan 15 ülkenin, muhasebe kalitesinin IASs/IFRSs' lerin uygulanmaya başladıktan sonra etkisini incelemiştir. 2000- 2007 yılları arasındaki finansal tablo bilgilerine göre analiz yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, IFRS uygulamaların kar uyumlaştırılması faaliyetlerini arttırdığı ortaya koymuştur.

Horton ve Serafeim (2010), IFRS' nin AB'de kabul edilmesine değinerek, IFRS uyumuna geçişte piyasa tepkisini incelemekte ve İngiliz işletmelerinin uyumluluğunun değerini belirlemektedir. Örneklem 2005 yılı için Londra Menkul

Kıymetler Borsası FTSE 350'den 85 işletme içermektedir. Çalışmada bir olay incelemesi metodolojisi ve bir piyasa değeri modeli kullanılmaktadır. Araştırma sonucunu, İngiltere GAAP' dan IFRS' ye olan uzlaşma sürecinde kazançlara göre değerli olmakla birlikte özkaynaklar ile ilişkili olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Li (2010), gelişmiş bilginin karşılaştırılabilirliğini yansıtan IFRS' yi zorunlu olarak kabul eden işletmelerin IFRS uygulamaya başladığı dönemlerde sermaye maliyetinin azaldığını tespit etmiştir. Bununla birlikte, maliyet indirimi sadece güçlü yasal yapıya sahip ülkelerde gerçekleşmektedir. Palea (2007), finansal kuruluşlar için sermaye etkilerinin maliyetlerini değerlendirmektedir. Avrupa finansal işletmelerin ulusal standartlara ve Dördüncü ve Yedinci Direktiflere kıyasla IFRS' lerin daha düşük sermaye maliyeti getirdiğini ve bunun sonucunda Avrupa Komisyonunun IFRS kabul amaçlarıyla uyumlu olduğunu bildirmiştir.

Arum (2013), IFRS' lerin benimsenmesinin finansal bilgilerin kalitesine etkilerini araştırdı ve IFRS' uygulanmasının, kazanç yönetimini gerçekleştirmek için finansal tablolarda ahlaki tehlikeyi azaltabilecek daha iyi, daha uygun ve güvenilir finansal raporlama kalitesiyle sonuçlandığını bulmuştur.

2.3.3. Karma Modeller

Karma modeller, toplam tahakkukları kapsamasının yanı sıra çoğunlukla finansal tablo hilelerinin belirlenmesinde bağımsız değişken olarak finansal oranların belirlenmesinde kullanılan modellerdir (Uğurlu ve Sevim, 2015: 67). Yapılan çalışmalarda kar yönetimini analiz etmek için, tahakkuk esaslı modellere alternatif olarak, tahakkuk esaslı modellerde ki kalemlere ek olarak kar yönetimine ilişkin bazı değişkenler kullanılmaktadır. Karma modeller, odaklandıkları kar yönetimi kaynakları ve tahakkuk yönetimine dayalı modellere göre farklıdır. Özellikle Beneish (1997) geliştirdiği kar yönetimini tespit etmek için kullandığı modeli geliştirerek literatürde karma modellere dahil olacak birçok model geliştirmiştir.

2.3.3.1. Beneish Modeli

Literatürde kar yönetimini tahmin etmede kullanılan modelleri oluşturan birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan ilki Professor Messod Beneish (1997) tarafından modeldir. Beneish, aynı endüstri içinde manipüle olan ve manipülasyona uğramamış varlıkları ayırarak, sekiz finansal oranı kullanarak bir model oluşturmuştur.

Bu model de kar yönetimi uygulayan işletmeler daima agresif olarak tahakkuk uygulayan işletmeler olmadığını bununla birlikte finansal tablolarda yer alan bilgilerden üretilen değişkenler, işletmelerin muhasebe standartlarına göre finansal tablo hazırlamadıklarını da tespit eder (Beneish, 1999: 25).

$$M_i = \beta_i X_i + \epsilon_i$$

M_i = Kukla Değişkeni (İkili Değişken: Kazanç yönetimi uygulayan işletmeler için 1 değerini almakta, uygulamayanlar için 0 değerini almaktadır),

β_i = Model çerçevesinde her bir bağımsız değişken için bulunan katsayı,

X_i = Açıklayıcı değerlerin oluşturduğu matris,

ϵ_i = Hata Terimi.

Modelde kullanılan bağımsız değişkenler(Küçükkocaoğlu vd., 2007: 8);

- Ticari alacaklar endeksi (DSRI),
- Brüt kâr marjı endeksi(GMI),
- Aktif kalitesi endeksi(AQI) ,
- Amortisman endeksi (DEPI),
- Pazarlama, Satış, Dağıtım ve Genel Yönetim Giderleri endeksi (SGAI),
- Toplam Tahakkukların Toplam Varlıklara Oranı (TATA),
- Satışlardaki yıllık değişim (SGI),
- Borçlanma yapısındaki değişme endeksi (LVGI).

Beneish modelinde manipülasyon yapmış ve yapmamış işletmelerle ilgili veriler 8 adet bağımsız değişken analiz edilmiş ve bu değişkenler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Beneish, 1999: 29):

$$Mi = -4,840 + (0.920*DSRI) + (0.528*GMI) + (0,404*AQI) + (0,892*SGI) + (0,115 * DEPI) +(-0,172 * SGAI) + (4,679 * TATA) + (-0,327 * LVGI)$$

Bu denklemin sonucunda elde edilen Mi değerinin normal dağılım fonksiyonuna göre manipülasyon olasılığı aşağıda belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmiştir (Wiedman, 1999: 167);

Tahmini Olasılık

Ölçütler

> 11,32%	Önemli ölçüde manipülasyon tehlikesi var
5,99% ile 11,32% arası	Manipülasyon için ciddi risk var
2,94% ile 5,99% arası	Gri Bölge: Manipülasyon olasılığı var
< 2,94%	Manipülasyona dair hiçbir kanıt yok

Beneish modeli, işletmelerde ki manipülasyonun artmasının nedeni olarak beş endeks (Alacak İndeksi, Brüt Kâr Marjı İndeksi, Aktif Kalitesi Endeksi, Satışlar, Genel ve İdari Giderler Endeksi, Toplam Tahakkuklar) olduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle, Beneish modeli manipülasyon olasılığının alacaklarda olağan dışı artış, brüt kar marjının bozulması, varlık kalitesinin düşürülmesi, satış büyümesi ve tahakkukların artmasına bağlı olarak arttığını ve bu modelin manipülatörleri öngörmek için yararlı olduğunu göstermektedir (Beneish, 1999: 30).

Bu model hem ticari alacaklardan gerçekleştirilecek kazanç yönetimi uygulamalarının tespitine yönelik hem de bir işletmenin finansal durumu hakkında farklı açıdan değerlendirerek, finansal tablo kullanıcılarının işletmeyi geniş açıdan değerlendirme olanağı sağlar (Dechow vd., 1996: 21).

Bu modele göre yapılan analiz sonucunda; kazanç yönetimi uygulamalarına yönelik işletmeler yeni kurulmuş, hisse senedi performansı düşük olan, borçlanma maliyetleri yüksek olan, alacak ve stok devir hızı düşük ve aktif kalitesi ile brüt kar marjı azalan işletmeler ve bu işletmeler kazanç yönetimi uyguladıkları yılda uygulamadıkları yıla göre kar artırıcı nitelikte olan daha az tahakkuklara sahip olan işletmelerdir. Bununla birlikte yatırımcılara, işletmelerin iki yıla ilişkin finansal bilgilerine karşılaştırarak kazanç yönetimi uygulayıp uygulamadıklarını tahmin etme imkânı sağlamaktadır (Küçüksözen, 2004: 275- 286). Beneish modeli ile ilgili literatürden seçilmiş çalışmalar kronolojik sırayla aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 2. 3. Beneish Modeli ile İlgili Önemli Araştırmaların Özeti

YAZAR	ÜLKE	AMAÇ	SONUÇ	ÖRNEKLEM
Beneish (1999)	Amerika	Kazanç manipülasyonunu (kar yönetimi) tespit edebilen bir model tasarlamak.	Model, kamuoyunun keşfinden önce kazanç manipülasyonunda yer alan işletmelerin yaklaşık yarısının kar yönetimini tespit edecektir.	1982-1992, 74 işletme.
Dechow el al. (2011)	Amerika	Beneish modeline dayanarak, Z-skor modeli oluşturulmuştur (yalnızca finansal değişkenler aynı değil zaman olarak finansal olmayan değişkenler ve piyasa tabanlı önlemler de dikkate alınmıştır).	Z-Skor “düşük kalite” kazanç işletmelerin belirlenmesi için isteğe bağlı tahakkukları araştırmacılara tamamlayıcı ve destekleyici tedbir sunacaktır.	1982 ve 2005 yılları arasında çıkarılan 2.190 Muhasebe ve Denetimden Koruma Bültenleri.
Marinakis (2011)	İngiltere	Beneish modeline dayanarak, kazanç manipülasyonunu saptamak için bir model önermiştir (ek değişkenler: toplam varlık endeksine yapılan denetim ücreti, efektif vergi oranı, satışların ücreti).	Bu sonuçlar, geliştirilmiş modelin potansiyel Beneish modeline göre daha küçük hata oranlarını tanımladığını önermektedir. 11 değişkenli modelin manipülatörler için algılama oranı, 8 değişkenli modele göre % 10 daha yüksektir.	İşletme Raporlaması'ndan 1994- 2006 yılları arasında 185 işletme.
Aris et al. (2013)	Malezya	Muhasebe dolandırıcılığını tespit etmek için Benford Yasası ve Beneish Modeli'nin süreç ve uygulama analizleri yapılmıştır.	Her iki tekniğin dolandırıcılık tespitinde ve önlenmesinde kendine özgü fayda sağladığı görülmektedir.	Beneish modeli ile Benford Yasasını karşılaştırıldı.
Nwoye el al. (2013)	Nijerya	Beneish Model'in de denetçilerin finansal tablo manipülasyonları tespit etme ihtimalini daha da güçlendirebileceğine odaklanmıştır.	Model, denetçilerin dolandırıcılık tespit etme yeteneğini etkili bir şekilde artıracak ve geliştirecektir.	Nijerya'daki ilk beş en büyük üretim işletmesi (2002-2006: doğrulayıcı test) ve (2006-2010).
Franceschetti and Koschtial (2013)	İtalya	Beneish modeli ile iflas etmiş ve iflas etmeyen küçük ve orta ölçekli işletmeler arasındaki kazanç manipülasyonlarını tespit etme yaklaşımını kullanmıştır.	İflas eden işletme, diğer işletmelere göre 1.6 kat daha fazla kırmızı bayrak bildirmiştir.	30 iflas ve 30 iflas etmeyen küçük ve orta büyüklükteki işletme (2009-2011).
Paolone and Magazzino (2014)	İtalya	Bazı sanayi sektörlerin arasında ki kazanç manipülasyon riskini incelenmiştir.	Analiz edilen işletmelerin yarısının, geliri manipüle etme olasılığı düşüktür.	2005-2012 yılları arasında 1.809 işletme analiz edilmiştir.
Kaur, Sharma and Khama (2014)	Hindistan	Hem Beneish modeli hem de Düzeltilmiş Jones modeli kullanarak farklı sektörlerdeki kazanç yönetimini incelemiştir.	Beneish modeli kullanılarak çalışan işletmelerin sayısı, Düzeltilmiş Jones modeli tarafından tespit edilen kazanç yönetimi daha fazladır.	2011-2013, 332 işletme..
Omar et al. (2014)	Malezya	Yerel bir davayı tartışmak ve dolandırıcılığın algılanmasını analiz etmiştir.	İşletme finansal tablolarını manipüle etmiştir.	Malezya işletmesi, 2005-2007.
Mahama (2015)	Enron (Amerika)	Yatırımcıların, düzenleyicilerin ve diğer menfaat sahiplerinin işletmenin finansal sıkıntısını erken algılayabileceğini belirlemek için Altman'ın Z-skoru ve Beneish modeli kullanılmıştır.	Her iki model de Enron'un 1997 yılının başında finansal kargaşa içinde olduğunu ve bu nedenle kazanç yönetimini olduğunu tespit etmiştir.	Enron 2001, Enron'un 1996'dan 2000'e kadar ABD SEC ile yaptığı raporlar.

Kaynak: Nguyen H.A, Nguyen H.L (2016) Using the M-score Model in Detecting Earnings Management: Evidence from Non-Financial Vietnamese Listed Companies. VNU Journal of Science: Economics and Business, Vol. 32, No.2, 14-23.

Beneish modelleri, kazanç yönetimi hakkında hipotezleri analiz ederken isteğe bağlı tahakkukları bir ölçü olmasını amaçlamamaktadır. Aksine model, kazanç yönetimi olasılığını tahmin edilmesini sağlamaktadır. Beneish modelinin avantajı, örneği oluşturan işletmelerin gerçekten kazançlarını yönetmiş işletmelerden oluşması ve bu örnekte isteğe bağlı olmayan tahakkukların modelden bağımsız olmasıdır.

2.3.3.2. Roychowdhury Modeli

Roychowdhury model de 3 tekniği kullanarak oluşturmuştur, işlem esaslı kar yönetimini analiz etmek için kurmuştur. Roychowdhury göre, işletmeler satışların zamanlamasını; faaliyetlerini gerçekleştirirken katlandığı araştırma-geliştirme, pazarlama-satış-dağıtım, genel yönetim giderlere göre tespit ederek ya da talep edilenin üzerinde üretim gerçekleştirerek/stoklayarak karı yönetebilmektedir. Çalışmasında hesap kalemleriyle ilgili olarak tahmin modeli oluşturmuş, faaliyet sonucu ortaya çıkan tutarla karşılaştırarak aradaki fark yönetilen kar tutarı olarak bulunmuştur (Roychowdhury, 2006: 339).

Roychowdhury (2006) hipotez olarak, satışların kontrol edilmesi durumunda, faaliyet yönetimi şüpheli işletmelerin, faaliyetlerden nakit akışlarını ile isteğe bağlı dönem giderlerinin daha az olacağı ve yüksek üretim maliyetleri göstereceğini esas almıştır. Faaliyet yönetimine ilişkin kesit varyasyonunun kaynağı olarak bulunan endüstri, işletmeleri sıfır kara iten motiveler (borçların miktarı, büyüme imkânları ve kısa vadeli fon sağlayanlar), kar yönetimi esnekliği ve kurumsal sahipliği esas almıştır. Roychowdhury (2006) faaliyetlerin yönetimi le ilgili yaptığı araştırmada 1987-2001 yılları arasında 36 endüstride faaliyet gösteren 4252 işletme verileri üzerine faaliyetlerden nakit akışları, satışların maliyeti ve isteğe bağlı dönem giderlerinin normal tutarlarına ilişkin aşağıdaki modelleri geliştirmiştir. Bu modeller (Roychowdhury, 2006: 340);

$$\text{CFO}_t/\text{TA}_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_1(1/\text{TA}_{t-1}) + \beta_1(\text{St}/\text{TA}_{t-1}) + \beta_2(\Delta\text{St}/\text{TA}_{t-1}) + \varepsilon_t$$

CFO_t = Faaliyetlerden normal nakit akışlar,

St = Dönem satışları,

TA_{t-1} = Dönem başı toplam varlıklar,

ΔSt = Dönem içindeki satışlardaki değişim,

ε_t = Nakit akışlarının anormal kısmı.

$$\text{PROD}_t/\text{TA}_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_1(1/\text{TA}_{t-1}) + \beta_1(\text{St}/\text{TA}_{t-1}) + \beta_2(\Delta\text{St}/\text{TA}_{t-1}) + \beta_3(\Delta\text{St-1}/\text{TA}_{t-1}) + \varepsilon_t$$

$$\text{PROD}_t = \text{COGS}_t + \Delta\text{INV}_t, \text{COGS}_t/\text{TA}_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_1(1/\text{TA}_{t-1}) + \beta(\text{St}/\text{TA}_{t-1}) + \varepsilon_t$$

$$\Delta\text{INV}_t/\text{TA}_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_1(1/\text{TA}_{t-1}) + \beta_1(\Delta\text{St}/\text{TA}_{t-1}) + \beta_2(\Delta\text{St-1}/\text{TA}_{t-1}) + \varepsilon_t$$

PROD_t = Normal üretim maliyeti,

COGS_t = Satışların maliyeti,

$\Delta\text{St-1}$ = Bir önceki dönem içindeki satışlardaki değişim,

ε_t = Üretim maliyetlerinin anormal kısmı.

$$\text{DISEXP}_t/\text{TA}_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_1(1/\text{At-1}) + \beta(\text{St-1}/\text{At-1}) + \varepsilon_t$$

DISEXP_t = Dönemin normal ihtiyari giderleri,

ε_t = Dönemin isteğe bağlı giderlerinin anormal kısmı.

Roychowdhury modeli, işletmelerin faaliyetleri sonucunda elde ettikleri nakit akışları, zorunlu dönem giderleri ve üretim maliyetlerini tespit ederek, hesap kalemleriyle ilgili tespit edilen değerden sapması durumunu anormal olarak ifade etmiştir. İşletmelerin sıfır kar durumunda faaliyet yönetiminde bulunduğuna ilişkin kanıtlar elde etmiştir. Analiz sonucunda işletmelerin, dönem zararının oluşmasını engellemek amacıyla; geçici fiyat indirimleri yaparak satışların arttığı, üretim maliyetlerini düşürerek üretimin artması ve karı arttırmak için zorunlu dönem giderleri azaltılmaktadır. Bununla birlikte faaliyet yönetimini etkileyen faktörleri modele ekleyerek; kurumsal sahiplik, stok ve ticari alacak miktarı, düşük stok ve

ticari alacak miktarı ile minimum büyüme fırsatlarının faaliyet yönetimini azalttığı sonucunu elde etmiştir.

Roychowdhury, çok fazla indirim yapılmasının ya da müşterilerin mevcut durumuna göre kredili satış yapılmasının faaliyetlerden sağlanan nakit akışına negatif yönlü etkilenmesini göz önüne alarak, faaliyetlerden sağlanan nakit akışlarının isteğe bağlı olmayan kısmını tahmin etmeye çalışmıştır. Satışların ve satışlardaki değişimin faaliyetlerden sağlanan nakit akışına ne oranda ve ne yönlü etki ettiğini analiz etmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ MUHASEBE KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

3.1.1. Araştırmanın Amacı

IFRS uygulanmasının ana hedefi, işletmelerin "*finansal tablolarda yüksek kaliteli, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiler*" sunmasını sağlamaktır. Diğer bir ifadeyle işletmelerin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarını gerçeğe uygun şekilde yansıtmaktır.

AB'ye uyum çerçevesindeki ülkeler 2003 ve 2004 yıllarında gönüllü olarak tüm halka açık işletmelerde IFRS uygulamasına başlarken, 01.01.2005 tarihinde sona eren ilk ara dönemden itibaren geçerli olmak üzere finansal raporlarını zorunlu olarak IFRS'ye göre hazırlayacaklardır.

Araştırmada, farklı yasal ve kurumsal dinamiklere sahip olan Türkiye ile 25 farklı ülkenin finansal raporlama standartları uygulamaya başladıktan sonra muhasebe kalitesine etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kâr rakamı, gerek yatırımcılar gerekse finansal analistler açısından taşıdığı önem açısından en çok önem atfedilen finansal tablo kalemidir. Kâr'ın kalitesini belirleyen unsurlar; tahakkukların kalitesi, kâr rakamının sürdürülebilirliği, kâr rakamının tahmin edilebilirliği, kâr uyumlaştırılması, değer ilgisi ve ihtiyatlılıktır. Araştırmada, kar kalitesini etkileyen unsurlar arasından tahakkuk kalitesi kullanılarak Türkiye'de ve araştırmaya konu edilen diğer 25 farklı ülkede 2005-2014 yılları arasında uygulanan TFRS/IFRS'nin, yine aynı ülkelerde 2000-2004 yılları arasında uygulanan muhasebe sisteminden (ulusal uygulamalardan) daha kaliteli muhasebe bilgisi üretip üretmediği konusu ANOVA yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Ayrıca, araştırma

konusu 25 ülkeyle birlikte Türkiye'deki işletmelerin TFRS/IFRS uygulanmaya başlandıktan sonra muhasebe kalitesine etkisi de incelenmeye çalışılmıştır.

TFRS/IFRS'nin uygulanma amacı, finansal tabloların daha doğru bilgi vermesini sağlamak ve karşılaştırılmasını arttırmaktır. Başka bir ifadeyle TFRS/IFRS uygulamalarından beklenen sonuç, muhasebe kalitesini artmasıdır. Bu doğrultuda araştırmamızın hipotezi aşağıdaki gibidir:

H1 =TFRS/IFRS'yi uygulayan ülkelerde TFRS/IFRS uygulamasının muhasebe kalitesi üzerine pozitif etkisi vardır.

3.1.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Türkiye ve 25 farklı ülkede TFRS/IFRS'nin kullanılmadığı 2000-2004 yılları ve TFRS/IFRS'nin kullanıldığı 2005-2014 yılları arasında işletmelere ait finansal tablolar incelenerek, muhasebe kalitesi açısından karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmada ana kütleli oluşturan toplam işletme sayısı 5.435 olup, toplam örneklem sayısı ise 10.919 veriden oluşmaktadır. Araştırmada analiz ANOVA yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırma; tüm örneklem, Türkiye, AB ülkeleri, gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler olarak sınıflandırılarak TFRS/IFRS öncesi ve sonrası muhasebe kalitesi karşılaştırılmıştır.

Araştırmada, muhasebe kalitesi ile ilgili literatürde sıkça kullanılan kâr yönetiminin göstergesi kabul edilen isteğe bağlı tahakkuklarda azalış dikkate alınmıştır (Jones, 1991; Dechow, Sloan ve Sweeney, 1995; Kothari, Leone, Wasley, 2005; Zéghal, Chtourou, Sellami, 2011). İsteğe bağlı tahakkukların elde edilmesinde Jones (1991) tarafından oluşturulan ve Dechow, Sloan, ve Sweeney (1995) tarafından modifiye edilen *Düzeltilmiş Jones Modeli'nden* faydalanılmıştır. Düzeltilmiş Jones Modeli, muhasebe sisteminin tahakkuk esaslı olması temeline dayanmaktadır. Buna göre muhasebe sisteminin tahakkuk esaslı olması nedeniyle işletme bir dönem sonunda elde ettiği toplam gelir ya da kazanç hem nakit unsurlardan hem de tahakkuk edilmiş unsurlardan oluşmaktadır (Healey, 1985). Söz konusu modelin tahmin edilmesi

sonucunda elde edilen kalıntı değerler isteğe bağlı tahakkukların bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Bir işletmenin isteğe bağlı olan ve isteğe bağlı olmayan tahakkuklarını tespit etmek için öncelikle bu işletmenin toplam tahakkuklarının hesaplanması gerekmektedir (Memiş ve Çetenak, 2012). Toplam tahakkuklar ise Bilanço Yaklaşımı ve Nakit Akış Yaklaşımı kullanılarak hesaplanabilir. Bilanço yaklaşımına göre toplam tahakkuklar aşağıdaki şekilde hesaplanabilir (Healey,1985; Jones,1991):

$$TT_t = \Delta DÖN_{Vt} - \Delta HD_t - \Delta KVV_t + \Delta KVB_t - AMOR_t$$

TT_t	: t yılındaki toplam tahakkuklar,
$\Delta DÖN_{Vt}$	: t yılındaki dönen varlıklardaki değişim,
ΔHD_t	: t yılındaki nakit ve nakit benzerlerindeki değişim,
ΔKVV_t	: t yılındaki kısa süreli yükümlülüklerdeki değişim,
ΔKVB_t	: t yılındaki kısa süreli borçlardaki değişim,
AMOR_t	: t yılındaki amortisman giderlerini göstermektedir.

Nakit akış yaklaşımına göre ise toplam tahakkuklar aşağıdaki şekilde hesaplanabilir (Hribar ve Collins, 2002).

$$TT_t = NK_t - FNA_t$$

NK_t	: t dönemindeki olağanüstü kalemler öncesi net kar,
FNA_t	: t dönemindeki esas faaliyetlerden elde edilen nakit akışlar,
TT_t	: t dönemindeki toplam tahakkukları göstermektedir.

Literatürde her iki yaklaşım da kullanılmaktadır. Ancak bilanço kalemleri ile yapılan tahakkuk tahminlerinin önemli ölçüm hatalarına yol açtığı ve tahakkukların hesaplanmasında nakit akışlarının daha doğru sonuçlar verdiği yönünde birçok çalışma mevcuttur (AliShah vd., 2009; Chan vd., 2006). Bu nedenle, araştırmada, toplam tahakkukların hesaplanmasında nakit akış yaklaşımı kullanılmıştır.

Tahakkuklar, isteğe bağlı olan ve isteğe bağlı olmayan tahakkuklar şeklinde iki kısma ayrılabilir. Araştırmada, isteğe bağlı tahakkukları hesaplayabilmek için toplam tahakkuklar hesaplanmıştır. Toplam tahakkukları hesaplamak için çalışmalarda en çok kullanılan Düzeltilmiş Jones Modeli'nden faydalanılmıştır.

$$TT_t = \dot{IB}T_t + \dot{IB}OT_t$$

TT_t : Toplam tahakkuklar,

İBT_t : İsteğe Bağlı Tahakkuklar,

İBOT_t : İsteğe Bağlı olmayan Tahakkukları ifade etmektedir.

Araştırmada isteğe bağlı olmayan tahakkukları aşağıdaki regresyon eşitliğinden hesaplanmıştır.

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV}{A_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{A_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

$$\dot{IB}OT_t = \alpha_1 \left(\frac{1}{TA_{t-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_t - \Delta REC_t}{TA_{t-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_t}{TA_{t-1}} \right)$$

REV = Toplam Gelirler,

REC = Alacaklar,

PPE = Brüt Maddi Duran Varlıklar,

A_{it-1} = Bir Önceki Dönemin Toplam Aktifi.

Yukarıda regresyon eşitliğinden elde edilen parametreler (α1, α2, α3) yerine konularak isteğe bağlı tahakkuk oranı hesaplanacaktır. Diğer bir ifadeyle modeldeki tahmin hataları, isteğe bağlı tahakkuk oranı verecektir. Aşağıdaki regresyon eşitliğinde bu ilişki gösterilmiştir.

$$\varepsilon_{it} = \frac{TA_{it}}{A_{it-1}} - \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV}{A_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{A_{it-1}} \right)$$

$$\dot{IB}T_t = \frac{TA_{it}}{A_{it-1}} - \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV}{A_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{A_{it-1}} \right)$$

Araştırma kapsamında yukarıda regresyon eşitliğinde isteğe bağlı tahakkuklar ülkeler için her yıl ve her sektör için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre,

isteğe bağı tahakkukların azalması muhasebe kalitesinin arttığını, isteğe bağı tahakkukların artması ise muhasebe kalitesinde azalış olduğunu göstermektedir.

3.1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Veriler

Araştırma, 2000-2014 yılları arasında Türkiye ve 25 farklı ülkede borsada işlem gören 5.435 işletmenin finansal tablo verilerini kapsamaktadır. Araştırmada işletmelere ait finansal tablo verileri Datastream'den elde edilmiştir. İsteğe bağı tahakkuklar yıl, sektör ve ülke olarak yapıldığı için SIC (Standard Industrial Classification) en az 5 gözlem ($n \geq 5$) sayısı olacak şekilde tahmin edilmiştir. Gözlem sayısı 5'den küçük olan ülkeler analiz dışı bırakılmıştır. Tablo 3.1.' de ilk başta incelenen örnekleme oluşturan ülkeler ve işletme sayısı gösterilmektedir.

Tablo 3. 1. Ülke ve İşletme Sayısı

SIRA NO	ÜLKE	İŞLETME SAYISI
1	ARJANTİN	59
2	AVUSTURYA	37
3	BELÇİKA	72
4	BREZİLYA	119
5	KANADA	452
6	ŞİLİ	111
7	DANİMARKA	74
8	MISIR	108
9	FRANSA	469
10	ALMANYA	357
11	YUNANİSTAN	143
12	HONG KONG	626
13	ENDENOZYA	275
14	İSRAİL	218
15	İTALYA	151
16	JAPANYO	1158
17	GÜNEY KORE	555
18	MALEZYA	537
19	MEKSİKA	73
20	HOLLANDA	58
21	YENİ ZELANDA	69
22	NORVEÇ	104
23	FİLİPİNLER	115
24	POLANYA	289
25	PORTEKİZ	32
26	ROMANYA	48
27	SİNGAPUR	242
28	GÜNEY AFRİKA	156
29	İSVEÇ	226
30	TÜRKİYE	205
31	ABD	639
32	İNGİLTERE	2102

Tablo 3.1.'de ilk olarak incelenen ülke sayısı 32 ve işletme sayısı ise 10.279 olmuştur. Daha sonra isteğe bağlı tahakkukların her yıl ve SIC'e göre ayrı ayrı tahmin edilebilmesi için analiz kapsamında yer alan her yıl ve her sektör için en az 5 gözlem sayısı gerekli olduğundan bu şartı sağlamayan ülkeler analizden çıkarılmıştır. Araştırmada, 2000-2014 yılları arasında gözlemlenen Türkiye ve 25 farklı ülkeden 5.435 işletme araştırma kapsamına alınmıştır. Aşağıdaki Tablo 3.2.'de analizde incelenen ülkeler ve işletme sayısı gösterilmektedir.

Tablo 3.2. Analize Dahil Edilebilecek Ülke ve İşletme Sayıları

SIRA NO	ÜLKE	İŞLETME SAYISI
1	TÜRKİYE	42
2	ALMANYA	235
3	AVUSTURYA	22
4	BELÇİKA	37
5	DANİMARKA	51
6	FRANSA	282
7	İNGİLTERE	313
8	İSVEÇ	110
9	İTALYA	81
10	NORVEÇ	49
11	POLONYA	32
12	PORTEKİZ	25
13	YUNANİSTAN	31
14	ABD	1160
15	GÜNEY KORE	429
16	HONG KONG	415
17	İSRAİL	35
18	JAPONYA	1240
19	KANADA	216
20	SİNGAPUR	156
21	YENİ ZELANDA	24
22	ARJANTİN	28
23	BREZİLYA	27
24	FİLİPİN	63
25	GÜNEY AFRİKA	89
26	ŞİLİ	84
TOPLAM		5.435

Tablo 3.2.'de görüldüğü üzere 5.435 işletme sayısına ve 10.919 veriye ulaşılmıştır. Ayrıca örneklemin önemli bir kısmını ABD ve Japonya işletmelerinden oluştuğu görülmektedir. Örneklem büyüklüğü, ilk başta incelenen ana kütle için % 52.87'sini ($5.435 / 10.279 = 0,5287$) oluşturmaktadır (Çingı, 1994: 326).

3.2. TFRS/IFRS'nin Uygulanmasının İsteğe Bağlı Tahakkuk Kalitesine Etkisi

Çıkarımlarımız 2005-2014 yılları arasında TFRS/IFRS uygulayan 26 farklı ülkedeki örnek işletmelere dayanmaktadır. Araştırmada, finansal raporlama standartlarını uygulayan işletmelerin TFRS/IFRS öncesi ve sonrası isteğe bağlı tahakkuklar karşılaştırılmıştır. Türkiye ve 25 farklı ülkenin 8'inde TFRS/IFRS'yi uygulamaya başladıktan sonra isteğe bağlı tahakkuklarda azalma ve muhasebe kalitesinde artış olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3.3.'de tüm örneklem için yapılan analiz sonucunda elde edilen sonuçlar gösterilmektedir.

Tablo 3. 3. Tüm Örneklem Analiz Sonucu

	İşletme Sayısı	TFRS/IFRS Öncesi	TFRS/IFRS Sonrası	Fark
Tüm Örneklem	5.435	0.54	0.14	-0.40 (0.002)

Tablo 3.3.'de yer alan analiz sonuçlarına göre, 26 ülkede faaliyet gösteren 5.435 işletmenin TFRS/IFRS öncesi isteğe bağlı tahakkukların istatistiksel değeri 0.54; TFRS/IFRS uygulanmaya başladıktan sonra ise isteğe bağlı tahakkukların istatistiksel değeri 0.14 olarak elde edilmiştir. Bu sonuca göre isteğe bağlı tahakkuklar 0.40 değerinde azalmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olduğuna göre tüm örneklem üzerinde yapılan analiz sonucunda isteğe bağlı tahakkuklarda azalış olduğu ve muhasebe kalitesinin arttığı söylemek mümkündür.

Tablo 3. 4. Türkiye'de ki İşletmelerin Analiz Sonucu

	İşletme Sayısı	TFRS Öncesi	TFRS Sonrası	Fark	Gönüllü/Zorunlu	TFRS'ye Geçiş Dönemi
Türkiye	42	0.282	0.106	0.176 (0.00)	Zorunlu	31.12.2005

Türkiye 31.12.2005 tarihi itibarıyla finansal tablolarını zorunlu olarak TFRS'ye göre hazırlamıştır. Analizde Türkiye'de 2004 yılında enflasyon muhasebesi uygulandığından dolayı bu yıla ait veriler kullanılmamıştır. Tablo 3.4.'de Türkiye'de faaliyet gösteren 42 işletmenin finansal tablo bilgileri kullanılmıştır. Bu analiz sonucuna göre anlamlılık düzeyi $p < 0.01$ olduğu için TFRS'ye geçildikten sonra

isteğe bağı tahakkukların azaldığı söylenebilir. Bu bulgu, Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin TFRS uygulanmaya başladıktan sonra muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuca göre **H1** hipotezi kabul edilmiştir.

AB ülkelerinin IFRS öncesi ve IFRS sonrası dönemlerde isteğe bağı tahakkuklarda anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testinin sonucu Tablo 3.5.’de yer almaktadır.

Tablo 3. 5. AB Ülkelerinin Analiz Sonucu

AB Ülkeleri	İşletme Sayısı	IFRS Öncesi	IFRS Sonrası	Fark	Gönüllü / Zorunlu	IFRS’ye Geçiş Dönemi
Almanya	235	0.186	0.050	-0.136 (0.073)	Zorunlu	31.12.2005
Avusturya	22	0.068	0.072	0.004 (0.647)	Zorunlu	31.12.2005
Belçika	37	0.114	0.095	-0.019 (0.203)	Zorunlu	31.12.2005
Danimarka	51	0.091	0.076	-0.015 (0.265)	Zorunlu	31.12.2005
Fransa	282	0.120	0.093	-0.027** (0.018)	Zorunlu	31.12.2005
İngiltere	313	1.12	0.28	-0.84** (0.011)	Gönüllü	31.12.2005
İsveç	110	0.149	0.104	-0.045* (0.001)	Gönüllü	31.12.2005
İtalya	81	0.086	0.072	-0.014** (0.083)	Zorunlu	31.12.2005
Norveç	49	0.113	0.109	-0.003 (0.844)	Gönüllü	31.12.2005
Polonya	32	0.254	0.116	-0.138** (0.041)	Zorunlu	31.12.2005
Portekiz	25	0.085	0.101	0.016 (0.474)	Zorunlu	31.12.2005
Yunanistan	31	0.144	0.144	0.000 (0.998)	Zorunlu	31.12.2005

Örneklem: IFRS öncesi (tarihi maliyetleme) dönemi (2000-2004) ile IFRS son döneminde (2005 2014) kesintisiz olarak finansal raporlama yapan 1.884 işletme.

*0.01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir faktör.

**0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir faktör.

Tablo 3.5'e göre AB ülkelerinde faaliyet gösteren 1.884 işletme için yapılan analizde IFRS öncesi ve sonrası dönemlerde isteğe bağlı tahakkuklar karşılaştırılmıştır. AB ülkelerinin IFRS'yi uygulanmasını zorunlu kılan düşüncesi, muhasebe kalitesini arttırmaya yönelik bir uygulamaydı. Yapılan analize göre IFRS'yi zorunlu olarak uygulayan AB ülkelerinden Fransa, İtalya ve Polonya'da IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu bulguya göre, IFRS'yi zorunlu olarak uygulayan Fransa, İtalya ve Polonya'da faaliyet gösteren işletmeler için **H1** hipotezi kabul edilmiştir. Buna karşın Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Portekiz ve Yunanistan'da faaliyet gösteren işletmeler için **H1** hipotezi ret edilmiştir ($p>0.05$).

AB ülkelerinde IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan ülkeler açısından veriler analiz edildiğinde; İsveç'te faaliyet gösteren işletmeler için $p<0.01$ düzeyinde ve İngiltere'de faaliyet gösteren işletmeler için $p<0.05$ düzeyinde IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla her iki ülke için de **H1** hipotezi kabul edilmiştir. Söz konusu ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin isteğe bağlı tahakkukların azaldığı muhasebe kalitesinin arttığı söylenebilir. Ancak Norveç'te faaliyet gösteren işletmeler için yapılan analiz sonucuna göre isteğe bağlı tahakkuklarda değişiklik olmadığını ve elde edilen bulguya göre **H1** hipotezi ret edilmiştir ($p>0.05$).

Elde edilen sonuçların farklılık göstermesi, ülkelerin IFRS öncesinde kullanılan ulusal muhasebe uygulamaları, ülkelerin ekonomik durumu ve zorunlu olarak IFRS'yi kabul eden ülkelerin muhasebe kalitesinin belirlenmesinde uygulanan teşviklerin standartlara etkili olmamasından kaynaklanmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin IFRS öncesi ve IFRS sonrası dönemlerde isteğe bağlı tahakkuklarda anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testinin sonucu Tablo 3.6.'da yer almaktadır.

Tablo 3. 6. Gelişmiş Ülkelerin Analiz Sonucu

Diğer Gelişmiş Ülkeler	İşletme Sayısı	IFRS Öncesi	IFRS Sonrası	Fark	Gönüllü / Zorunlu	IFRS'ye Geçiş Dönemi
ABD	1160	0.071	0.083	0.012 (0.300)	Zorunlu	31.12.2005
Güney Kore	429	0.861	0.109	-0.752* (0.003)	Zorunlu	31.12.2011
Hong Kong	415	0.730	0.324	-0.406 (0.249)	Zorunlu	31.12.2005
İsrail	35	0.093	0.071	-0.022 (0.062)	Gönüllü	31.12.2008
Japonya	1240	0.082	0.076	-0.006 (0.674)	Gönüllü	31.12.2009
Kanada	216	0.332	0.101	-0.231 (0.356)	Zorunlu	31.12.2011
Singapur	156	0.152	0.162	0.010 (0.892)	Gönüllü	31.12.2003
Yeni Zelanda	24	0.127	0.165	0.038 (0.242)	Zorunlu	31.12.2007

Örneklem: IFRS öncesi (tarihi maliyetleme) dönemi (2000-2004) ile IFRS döneminde (2005-2014) kesintisiz olarak finansal raporlama yapan 3.675 işletme.

*0.01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir faktör.

**0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir faktör.

Gelişmiş 8 ülke de (ABD, Güney Kore, Hong Kong, İsrail, Japonya, Kanada, Singapur ve Yeni Zelanda) faaliyet gösteren 3.675 işletmenin finansal tablo bilgilerine göre muhasebe kalitesi analiz edilmiştir. Tablo 3.6.'da yer alan analiz sonucuna göre 31.12.2011 tarihinde zorunlu olarak uygulamaya başlayan Güney Kore'deki işletmelerde IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği saptanmıştır ($p < 0.01$). Yani **H1** hipotezi kabul edilmiştir. Diğer taraftan IFRS'yi zorunlu olarak uygulayan diğer gelişmiş ülkeler Hong Kong ve Kanada pozitif ama anlamlı olmayan şekilde etkilediği, buna karşın ABD ve Yeni Zelanda'da faaliyet gösteren işletmelerde IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerinde anlamlı olmayan bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Bu yüzden bu ülkelerin tümü açısından **H1** hipotezi ret edilmiştir.

IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan gelişmiş ülkeler açısından analiz sonucuna göre İsrail, Japonya ve Singapur için IFRS uygulanmaya başladıktan sonra isteğe bağlı tahakkukları artmıştır. Bu durumda, IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan gelişmiş ülkeler açısından **H1** hipotezi ret edilmiştir. Elde edilen sonuçların farklılık

göstermesi söz konusu ülkelerin, IFRS'yi benimsemelerinin ekonomik sonuçları, yasal ve politik sistemler, işletmelerin raporlama politikalarında önemli değişiklik yaptığı ya da güçlü raporlama teşvikleri yapma derecesine bağlı olarak muhasebe kalitesini etkilediği söylenebilir.

Analiz sonuçlarının farklılık göstermesinin nedenleri; ülkelerin uygulama mekanizmalarının etkinliği, IFRS uygulamalarında takdir yetkisi veya esnekliğin artması muhasebe kalitesini düşürürken bunun yerine yöneticilerin bu alternatifleri fırsatçı olarak kullandıkları muhasebe seçeneklerini ortadan kaldırmasının ise muhasebe kalitesini arttırmaktadır.

Gelişmişte olan ülkelerin IFRS öncesi ve IFRS sonrası dönemlerde isteğe bağlı tahakkuklarda anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testinin sonucu Tablo 3.7.'de yer almaktadır.

Tablo 3. 7. Gelişmekte Olan Ülkelerin Analiz Sonucu

Gelişmekte Olan Ülkeler	İşletme Sayısı	IFRS Öncesi	IFRS Sonrası	Fark	Gönüllü / Zorunlu	IFRS' ye Geçiş Dönemi
Arjantin	28	0.125	0.202	0.077* (0.005)	Gönüllü	31.12.2010
Brezilya	27	0.141	0.124	-0.017 (0.549)	Gönüllü	31.12.2010
Filipinler	63	0.195	0.130	-0.065 (0.054)	Gönüllü	31.12.2005
Güney Afrika	89	1.159	0.149	-1.01 (0.065)	Gönüllü	31.12.2005
Şili	84	0.187	0.119	-0.068 (0.454)	Gönüllü	31.12.2009

Örneklem: Tarihi Maliyetleme dönemi (2000-2005) ile IFRS döneminde (2005-2014) kesintisiz olarak finansal raporlama yapan 291 işletme.

*0.01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir faktör.

**0.05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir faktör.

Tablo 3.7.' ye göre gelişmekte olan ülkelerde IFRS öncesi ve IFRS sonrası isteğe bağlı tahakkukları analiz edilerek sonuçlar karşılaştırılmıştır. Analize tabi olan Arjantin, Brezilya, Filipinler, Güney Afrika ve Şili gelişmekte olan ülkeler farklı tarihlerde finansal raporlama standartlarını gönüllü olarak uygulamaya başlamıştır. Yapılan analizlere göre IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan gelişmekte olan

lkelerden sadece Arjantin'deki işletmeler açısından IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği saptanmıştır ($p < .0.01$). Dolayısıyla H1 hipotezi kabul edilmiştir. Diğer yandan gönüllü olarak uygulayan Brezilya, Filipinler, Güney Afrika ve Şili'deki işletmeler için isteğe bağlı tahakkuklar karşılaştırıldığında IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerinde pozitif ama anlamlı olmayan bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Bu yüzden **H1** hipotezi ret edilmiştir.

Elde edilen sonuçların farklılık göstermesi ülkelerin ulusal muhasebe standartları, hukuki ve politik sistemler, finansal raporlama teşvikleri ile birlikte finansal krizlerin muhasebe kalitesini etkileyebileceği söylenbilir.

SONUÇ

Kalite, küreselleşmenin sonucu olarak uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin sayısının artmasıyla birlikte finansal/finansal olmayan faaliyetleri etkileyen önemli bir kavram haline gelmiştir. Muhasebe ve finans araştırmalarında muhasebe kalite kavramı esastır, ancak muhasebe kalitesinin en iyi nasıl tanımlanacağı ve ölçüleceği konusunda fikir birliği bulunmamaktadır. Muhasebe kalitesi, bir işletmenin ekonomik durumunu ve performansını güvenilir, açık, şeffaf, net ve gerçeğe uygun şekilde yansıtması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre, muhasebe kalitesinin yüksek olması, yatırımcıları ve diğer paydaşları, yönetimini fırsatçı davranışlarına karşı korumak olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda muhasebe kalitesi, işletmenin hem finansal durum tablosunu hem de kar veya zarar tablosunu etkilemektedir.

IFRS'nin ülkeler tarafından zorunlu ya da gönüllü olarak kabul edilmesinden sonra literatürde bu konuya akademik ilgi artmıştır. IASB'nin önerisine göre dünya çapında kabul edilen IFRS, anlaşılabilir ve uygulanabilir yüksek kaliteli standart özelliğinin olması nedeniyle araştırma yapılma alanı oluşturmuştur. IFRS'nin Dünya da birçok ülke tarafından kabul edilmesiyle birlikte literatürde sunulan sonuçlar daha da önem kazanmakta ve muhasebe kalitesinin ölçümünün analiz edilmesi noktasında ortak bir ölçek oybirliği ile sağlanamamaktadır. Bu anlamda araştırmanın amacı, farklı yasal ve kültürel özelliklere sahip olan ve TFRS/IFRS'yi zorunlu ya da gönüllü olarak uygulayan ülkelerin TFRS/IFRS'yi uygulamaya başladıktan sonra muhasebe kalitesinde bir etki yaratıp yaratmadığını analiz etmektir. Bu amaçla, araştırmamızda Türkiye ile birlikte 25 farklı ülkede TFRS/IFRS uygulanmaya başlanmasında isteğe bağlı tahakkukların ne derecede etkilediği dolayısıyla söz konusu ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe kalitesi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmada, 2000-2014 yılları arasında kesintisiz Türkiye ile birlikte 25 farklı ülkede faaliyet gösteren 5.435 işletmenin finansal tablo bilgileri incelenerek, TFRS/IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesine etkisi araştırılmıştır. Türkiye’de 2004 yılında enflasyon muhasebesi uygulanmasından dolayı, analizde bu yıla ait veriler kullanılmamıştır. Araştırmada, ülkelerin finansal tablolarına ait bilgiler Datastream veritabanından elde edilmiş ve analiz ANOVA yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

IFRS’nin dünya çapında uygulanmasının amacı, finansal tabloların güvenilir, gerçeğe uygun, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir bilgi sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda IFRS uygulanmaya başladıktan sonra muhasebe kalitesinin de artması beklenen bir sonuçtur. Buna göre araştırmanın hipotezleri “*TFRS/IFRS’yi uygulayan ülkelerde TFRS/IFRS uygulamasının muhasebe kalitesi üzerine pozitif etkisi vardır.*” oluşturulmuştur. Tahakkukların hesaplanması ile ilgili literatürde farklı modeller kullanılabilmektedir. Araştırmamızda bu farklı modellerden biri olan ve isteğe bağlı tahakkukların hesaplanmasında *Düzeltilmiş Jones Modeli* kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında 26 ülkede faaliyet gösteren 5.435 işletmenin finansal tablo bilgileri kullanılmıştır. Bu ülkelerin 15’i zorunlu olarak TFRS/IFRS’yi uygularken, 11 ülke ise gönüllü olarak TFRS/IFRS’yi benimsemiştir. Araştırmada, 26 farklı ülkenin TFRS/IFRS öncesi ve sonrası isteğe bağlı tahakkuklar karşılaştırıldığında, Türkiye, Fransa, İngiltere, İtalya, İsveç, Polonya, Güney Kore ve Arjantin ülkelerinin daha yüksek muhasebe kalitesine sahip olduğu tespit edilirken, Almanya, Avusturya, ABD, Belçika, Danimarka, Portekiz, Yunanistan, Hong Kong, Kanada, Yeni Zelanda, İsrail, Japonya, Singapur, Norveç, Brezilya, Filipin, Güney Afrika ve Şili’de ise muhasebe kalitesinde değişiklik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma, TFRS/IFRS’yi zorunlu olarak uygulayan Türkiye, Fransa, İtalya, Polonya ve Güney Kore’de faaliyet gösteren işletmeler için isteğe bağlı tahakkukların azalttığı ve bu ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin TFRS/IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan zorunlu olarak IFRS’yi uygulayan Almanya, Avusturya, ABD, Belçika, Danimarka, Portekiz, Yunanistan, Hong Kong, Kanada ve Yeni Zelanda’daki

işletmelerde ise IFRS uygulanmaya başladıktan sonra muhasebe kalitesini etkilemediği saptanmıştır.

IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan Arjantin, İngiltere ve İsveç gibi ülkelerde faaliyet gösteren işletmelerin tarihi maliyetleme ile IFRS sonrası isteğe bağlı tahakkukları karşılaştırıldığında,IFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öte yandan İsrail, Japonya, Singapur, Norveç, Brezilya, Filipinler, Güney Afrika ve Şili' de ise IFRS ile tarihi maliyetleme ile karşılaştırıldığında bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Araştırmada yapılan analizden elde edilen sonuçlar ile daha önce yapılan araştırmalar dikkate alınarak karşılaştırıldığında bulguların birbiriyle tutarlı olarak, TFRS/IFRS uygulayan işletmelerin uygulama öncesi ve uygulama sonrası sonuçlarının, TFRS/IFRS uygulama sonrasında muhasebe kalitesinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, yirmi üç ülkenin işletme verilerini kullanmış ve IFRS'ye geçiş yapan işletmelerin muhasebe kalitesini arttığını tespit eden Barth vd. (2008) ile yirmi iki ülke üzerinde yaptığı çalışmada muhasebe kalitesinin değişmediğini tespit eden Doukakis (2004)'in sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir.

Yapılan analiz sonucuna göre TFRS'ye geçildikten sonra Türkiye'de faaliyet gösteren 42 işletmenin isteğe bağlı tahakkukları karşılaştırıldığında, TFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilemiştir. Karabayır (2012), Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler için yaptığı çalışmada net kar ile hisse senedi getirisi arasındaki ilişkiyi karşılaştırmış ve analiz sonucuna göre Tekdüzen Muhasebe Sisteminin uygulandığı dönemlerde muhasebe kalitesinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Araştırma sonucu, Karabayır (2012) sonucuna göre farklılık göstermektedir.

AB'ye üye olan 12 ülke ve bu ülkelerde faaliyet gösteren 1.884 işletme için yapılan analiz sonuçları ülkelere göre farklı sonuçlar elde edilmiştir. AB ülkeleri kapsamında yapılan değerlendirmelere göre IFRS'yi zorunlu olarak uygulayan Fransa, İtalya ve Polonya'da faaliyet gösteren işletmelerin; IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan İngiltere ve İsveç'te faaliyet gösteren işletmelerin IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu kabul edilmiştir. IFRS'yi zorunlu olarak

uygulayan; Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Portekiz, Yunanistan ve gönüllü olarak uygulayan Norveç'teki işletmelerin IFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır. Bunun nedeni, ülkelerin IFRS'ye geçiş yapmadan önce uyguladıkları ulusal muhasebe sistemleri, yöneticilerin kullandıkları teknik yöntemler, standartlara geçişte ülke teşvikleri muhasebe kalitesini negatif yönde etkileyen unsurlar olarak açıklanabilir. Araştırmada bulunan sonuç, AB ülkeleri kapsamında Zeghal vd. (2012), on beş AB ülkesi üzerinde yaptığı çalışmada IFRS öncesi ve sonrası dönemleri karşılaştırdığında bazı ülkelerde muhasebe kalitesinde bir miktar artış olduğu çalışma ile uyumludur.

Gelişmiş ülkeler olarak ABD, Güney Kore, Hong Kong, İsrail, Japonya, Kanada, Singapur ve Yeni Zelanda'nın finansal tablo verileri gözlemlenmiştir. Bu ülkelerde faaliyet gösteren 3.675 işletmenin IFRS öncesi ve sonrası isteğe bağlı tahakkukları karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, zorunlu olarak IFRS'yi uygulayan sadece Güney Kore'deki işletmeler açısından IFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. IFRS'yi zorunlu olarak uygulayan ABD, Hong Kong, Kanada ve Yeni Zelanda'da faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe kalitesinde ise değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle ABD'de faaliyet gösteren işletmelerin IFRS'den önce uyguladıkları USGAAP'nin etkisinin olduğu ve ülkede yaşanan finansal krizler muhasebe kalitesini olumsuz olarak etkilediği söylenebilir. Elde edilen bu sonuç, El-Gazzar ve Finn (2017), ABD işletmeler için yaptığı analizde, ABD işletmeler tarafından IFRS'nin kabul edilmesi USGAAP kapsamında üretilen finansal tablolardan önemli ölçüde farklı bir sonuç elde edilmeyeceği sonucu ile uyumludur.

Gelişmekte olan Arjantin, Brezilya, Filipin, Güney Afrika, Şili ülkelerinde faaliyet gösteren ve gönüllü olarak IFRS'yi benimseyen 291 işletmenin isteğe bağlı tahakkuklar incelendiğinde muhasebe kalitesi açısından ülkelere göre farklı sonuçlar elde edilmiştir. IFRS'yi gönüllü olarak uygulayan gelişmekte olan ülkelere sadece Arjantin'deki işletmeler için IFRS uygulamaları muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği sonucu elde edilmiştir. Diğer taraftan Brezilya, Filipin, Güney Afrika ve Şili'deki işletmeler açısından IFRS uygulamaları muhasebe kalitesini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ames (2013), yaptığı çalışmada sadece Güney Afrika için muhasebe standartları uygulamasını incelenmiş ve benzer sonuçlar elde etmiştir.

IFRS'nin benimsenmesinde; uygulama eksikliği, ülkelerde uygulayıcıların yetersiz eğitim alması muhasebe kalitesini önemli derecede etkilemektedir.

Ülkelerin ulusal muhasebe sistemleri, hukuki ve politik sistemleri, finansal raporlama teşvikleri, finansal krizler, vergi ve kültür gibi etkenler muhasebe kalitesini etkilemektedir. TFRS/IFRS'nin benimsenmesi muhasebe kalitesine etkisi ile ilgili daha önce yapılan çalışmalarda ülkelere ve işletmelere özgü faktörlere göre yorumlar yapılmıştır. TFRS/IFRS'nin muhasebe kalitesi üzerindeki etkisinin araştırması ile ilgili olarak uluslararası alanda birçok ülkeyi kapsayacak şekilde birçok çalışma yapılmış ve Türkiye'de sadece Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler üzerinde bu konuda çalışmalara rastalansa da Türkiye'de birçok ülkeyi dahil eden bir çalışma henüz mevcut değildir. TFRS/IFRS'nin benimsenmesi ve muhasebe kalitesine etkisini ölçmek için şu ana kadar yapılan çalışmaların yeterli olmadığı konusu hala tartışmaya açıktır. Kültür, finansal krizler ve verginin muhasebe kalitesini etkisi sonraki yapılacak çalışmalar için araştırma konusu olarak incelenebilir. Finansal tablolarda sunulan bilgilerin kalitesinin yükselmesi sonucu yeni ve daha fazla araştırma yapılması noktasında, araştırmamızın yapılacak çalışmalara ışık tutar nitelikte olacağı beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Abuda IR, Rudiawarni FA (2015) The Impacts Of IFRS Adoption Financial Statement Quality for Firms Listed in Indonesia Stock Exchange. *Global Journal of Business and Social Science Review* Vol: 3 (1): 255-233.
- Acar D, Tetik N (2013) *Genel Muhasebe* 11. Baskı, (Detay Yayıncılık, Ankara).
- Ahmed AS, Neel M, Wang D (2013) Does Mandatory Adoption of IFRS Improve Accounting Quality? Preliminary Evidence. *Contemporary Accounting Research* 30(4).
- Akgün Aİ (2012) Muhasebede Küreselleşmenin Finansal Raporlama Standartlarına Etkisi. C.Ü. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt: 13, Sayı: 1: 43-60.
- Akgün Aİ (2013) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkisi: İMKB'ye Yönelik Bir Araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 14 (1): 10-26.
- Aktan ÇC (2013) Kurumsal Şirket Yönetimi. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi. Cilt 5, Sayı 1: 150-191.
- AliShah SZ, Butt SA, Hasan A (2009) Corporate Governance and Earnings Management an Empirical Evidence Form Pakistan Listed Companies. *European Journal of Scientific Research* 26(4): 624–638.
- Ankarath N, Mehta K.J, Ghosh TP, Alkafoji YA (2010) Understanding IFRS Fundamentals: International Financial Reporting Standards. *New Jersey: John Wiley& Sons, Inc.*
- Archambault JJ, Archambault ME (2003) A Multinational Test of Determinants of Corporate Disclosure. *The International Journal of Accounting*. Vol. 38: 173–194.

Archibald TR (1967) The Return to Straight-Line Depreciation: An Analysis of a Change in Accounting Method. *Journal of Accounting Research*. 5, 164-180. <http://www.jstor.org/stable/2489918> adresinden alınmıştır.

Aren S (2003) Yöneticilerin Kâr Yönetimi ile İlgili Tutumları ve İMKB’de Bir Uygulama. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.

Arıoğlu E (2007) Firma Büyüklüğü ile Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişkinin Farklı Yöntemlerle İncelenmesi: İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında Uygulamalı Bir Analiz. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Adana.

Aris NA, Othman R, Arif SMM, Malek MAA ve Omar N (2013) Fraud Detection: Benford’s Law vs Beneish Model. *IEEE Symposium on Humanities, Science and Engineering Research*. 726-731.

Armstrong C, Barth ME, Jagolgnzer D ve Riedl EJ (2008) Market Reaction to The Adoption of IFRS in Europe. <http://www.nd.edu/~carecob/May2008Conference/Papers/RiedlABJR0215200.pdf>.

Arum EDP (2013) Implementation of International Financial Reporting Standards (IFRS) and the Quality of Financial Statement Information in Indonesia. *Research Journal of Finance and Accounting* 4(19): 200-209.

Ashbaugh H, Pincus M (2001) Domestic Accounting Standards, International Accounting Standards, and The Predictability of Earnings. *Journal of Accounting Research* 39(3): 417-434.

Askary S, Yazdifar H, Askarany D (2008) Culture and Accounting Practices in Turkey. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation* Vol.5, No.1: 66- 88.

- Atik A (2009) Detecting Income- Smoothing Behaviors of Turkish Listed Companies Through Empirical test Using Discretionary Accounting Changes. *Critical Perspectives on Accounting* Vol. 20: 591-613.
- Ayarlıoğlu A (2007) Kar Yönetimi Uygulamaları ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Test Edilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aysan M (2008) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Ulusal Uyum: Türkiye Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* S.40: 44-53.
- Ball R, Kothari S, Robin A (2000) The Effect of International Institutional Factors On Properties of Accounting Earnings. *Journal of Accounting and Economics*. 29(1), 1-51.
- Ball R, Robin A, Wu J (2003) Incentives Versus Standards; Properties of Accounting Income in Four East Asian Countries. *Journal of Accounting and Economics* 36 (1-3): 235-270.
- Ball R, Shivakumar L (2005) Earnings Quality in U.K. Private Firms. *Journal of Accounting and Economics* 39: 83-128.
- Ball R (2006) International Financial Reporting Standards: Pros and Cons for Investors. *Accounting and Business Research International Accounting Policy Forum* 5-27.
- Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, *Resmi Gazete*, Sayı 26333, 1 Kasım 2006.
- Barefield R, Comiskey E (1972) The Smoothing Hypothesis: An Alternative Test. *The Accounting Review*. Vol. 47, No. 2: 291-298.
- Barnes AJ, Ronen and Sadan S (1976) Classificatory Smoothing of Income With Extraordinary Items. *The Accounting Review* (January).

- Barth M (2006) Research, Standard Setting, and Global Financial Reporting, Found. *Trends Account* 1, 71-165.
- Barth M, Landsman WR, Lang MH, Williams C (2006) Accounting Quality: International Accounting Standards and US GAAP. http://www.accountancy.smu.edu.sg/research/seminar/pdf/MaryBARTH_paper.pdf (10 Ekim 2016).
- Barth ME, WR Landsman and MH Lang (2008) International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research* 46: 467-498.
- Bartov E, Goldberg S, Kim M (2005) Comparative Value Relevance Among German, U.S. and International Accounting Standards: A German Stock Market Perspective. *Journal of Accounting, Auditibg and Finance* 20 (2): 95-119.
- Başpınar A (2004) Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi* S.146: 42-57.
- Bayazıtlı E, Çelik O, Üstündağ O (2006) *Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış* Yayın No: 67, (TESMER, Ankara).
- Beidleman C (1973) Income Smoothing: The Role of Management. *The Accounting Review*. Vol. 48, No. 4: 653-667.
- Beneish MD (1999) The Detection Of Earnings Manipulation. *Financial Analyst Journal* 55, 24-36.
- Bhattacharya U, Daouk H, Welker M (2003) The World Price of Earning Opacity. *The Accounting Review* 78 (3): 641-678.
- Biddle GC, Hilary G (2006) Accounting Quality and Firm- Level Capital Investment. *Accounting Review*. 1-40. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=910806.

- Boonlert-U-Thai K., Meek GK, Nabar S (2006) Earnings Attributes and Investor-Protection: International Evidence. *The International Journal of Accounting*. (41): 327-357.
- Borker DR (2012) Accounting, Culture and Emerging Economies: IFRS in Central and Eastern Europe. *International Business & Economics Research Journal* Vol. 11, No. 9: 1003-1018.
- Bostancı S Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu: <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/59MaliCozum> (12 Haziran 2017).
- Boumediene E, Boumediene SL, Nafti O (2014) Impact of Adopting IAS-IFRS on The Handling of Accounting Data: The Case of France. *The Journal of Applied Business Research* 30(4).
- Bradbury ME, Dean G, Clarke F (2007) Incentives for Non-Disclosure by Corporate Groups. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1088113 (12 Ekim 2017).
- Breton G, Stolowy H (2004) Accounts Manipulation: A Literature Review and Proposed Conceptual Framework. *Review of Accounting and Finance* 3(1).
- Brown P (2011) International Financial Reporting Standards: What Are The Benefits? *Accounting And Business Research* Vol 41.
- Büyük Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/> (12 Ekim 2017).
- Cahan SP, Liu G, Sun J (2008) Investor Protection, Income Smoothing and Earnings Informativeness. *Journal of International Accounting Research* Vol.7, No.1.
- Cairns D (2000) Accounting Harmonisation. www.cairns.co.uk, 25.06.2017.
- Can AV (2010) Krizin Muhasebesi ve Muhasebenin Krizi. *Mali Çözüm Sayı: 97: 21-48*.

- Canbulut G (2008) Finansal Bilgi Manipülasyonu ve Örnek Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finansman Programı, İzmir.
- Cassino S, Pugliese A, Mussolina D, Sansone C (2010) The Influence of Family Ownership on the Quality of Accounting Information. *Family Business Review* Vol.23, No.3: 246-265.
- Chamisa E (2000) The Relevance and Observance of the IASC Standards in Developing Countries and the Particular Case of Zimbabwe. *The International Journal of Accounting* Vol. 35(2): 267-286.
- Chan K, Jegadeesh N, Sougiannis T (2004) The Accrual Effect on Future Earnings. *Review of Quantitative Finance and Accounting* 22(2): 97-121.
- Chen LH (2009) Income Smoothing, Information Uncertainty, Stock Returns, And Cost Of Equity, The University of Arizona. <http://www.scribd.com/doc/25115819/Income-smoothing-information-uncertainty-stock-returns-and-cost-of-equity>.
- Chen H, Tang Q, Jiang Y, Lin Z (2010) The Role of International Financial Reporting Standards in Accounting Quality: Evidence from the European Union. *Journal of International Financial Management & Accounting* 21(3).
- Christian L, Dhananjay N, Peter DW (2003) Earnings Management and Investor Protection: An International Comparison. *Journal of Financial Economics* Vol. 69.
- Christensen HB, Lee E, Walker M (2008) Incentives or Standards: What Determines Accounting Quality Changes Around IFRS Adoption?, [risk/Portals/0/docs/ChristensenLeeWalker2008-IncentivesStandards.pdf](http://www.risk/Portals/0/docs/ChristensenLeeWalker2008-IncentivesStandards.pdf).
- Cohen JR, Krishnamoorthy G, Peytcheva M, Wright AM (2013) How Does the Strength of the Financial Regulatory Regime Influence Auditors' Judgments to Constrain Aggressive Reporting in a Principles-Based Versus Rules-Based

Accounting Environment?. *Accounting Horizons* 27(3): 579-601. doi: 10.2308/acch-50502.

Copeland RM (1968) Income Smoothing. *Journal of Accounting Research*.

Çankaya F (2007) Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3,6.

Çelik O (2010) Kurumsallaşmanın Sağlanmasında TMSK'nın Rolü. http://archive.ismmmo.org.tr/docs/SEMPOZYUMLAR/SEMPOZYUM_10/sunular/ORHANCelik.pdf (10 Haziran 2016).

Çelik E (2012) Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'nin Varlıkların Değerlemesi Hususunda Getirdiği Yenilikler: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Bilgi Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Çelik S (2013) Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma: Niğde Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Çıngı H (1994) *Örnekleme Kuramı* (Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, İkinci Baskı, Ankara).

Çıtak N (2009) Yaratıcı Muhasebe Hileli Finansal Raporlama mıdır? *Mali Çözüm S.* 91: 81- 112.

Dalğar H, Pekin S (2011) Kurumsal Yönetim ile Finansal Tablo Manipülasyonu Arasındaki İlişki: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*.

Dascher P, Malcolm R (1970) A Note on Income Smoothing in the Chemical Industry. *Journal of Accounting Research*. Autumn: 253-260.

- Daske H, Hail L, Leuz C. and Verdi, R (2007) Adopting a Label: Heterogeneity in the Economic Consequences of IFRS Adoptions, Working paper, University of Pennsylvania and University of Chicago. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=979650>.
- DeAngelo LE (1986) Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders. *The Accounting Review* 61(3): 400-420. <http://www.jstor.org/stable/247149> adresinden alınmıştır.
- Dechow PM (1994) Accounting Earnings and Cash Flows as Measures of Firm Performance: The Role of Accounting Accruals. *Journal of Accounting and Economics* Vol. 18, No.1: 3-42.
- Dechow PM, Sloan RG, Sweeney AP (1995) Detecting Earnings Management. *The Accounting Review* 70(2): 193-225.
- Dechow PM, Sloan RG, Sweeney AP (1996) Causes And Consequences Of Earnings Manipulation: An Analysis Of Firms Subject to Enforcement Actions By The Sec. *Contemporary Accounting Research* 13(1):1-36.
- Dechow PM, Skinner DJ (2000) Earnings Management: Reconciling The Views Of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators. *Accounting Horizons* 14(2): 235-250. doi: 10.2308/acch.2000.14.2.235.
- Dechow PM, Dichev GD (2001) The Quality of Accruals and Earnings: The Rule of Accrual Estimation Errors. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=277231.
- Dechow PM, Schrand CM (2004) Earnings Quality. The Research Foundation of CFA Institute.
- Dechow PM, Ge W, Larson CR and Sloan RG (2011) Predicting Material Accounting Misstatements. *Contemporary Accounting Research*. 28: 17-82.

Demir V, Bahadır O (2007) Muhasebe Manipülasyonu - Yöntemler ve Teknikler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 58 (Nisan).

Ding Y, Hope OK, Jeanjean T, Stolowy H (2007) Differences Between Domestic Accounting Standards and IAS: Measurement, Determinants and Implications. *Journal of Accounting and Public Policy* 26: 1–38.

Doğan M (2007) *Kurumsal Yönetim* (Siyasal Kitabevi, Ankara).

Duarte AMP, Amaral IS, Avezedo GMC (2015). IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review. *Journal of Business & Economic Policy* Vol:2, No: 2: 104-124.

Duman Atan S, Özdemir ZA, Atan M (2009) Hisse Senedi Piyasasında Zayıf Formda Etkinlik: İMKB Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* C. 24, S. 2: 33-48.

Duman H (2010) Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB’ de Bir Uygulama. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, Konya.

Duman H (2011) Sermaye Piyasasının Etkinliği Açısından, Kamunun Aydınlatılması Sürecinde, Şirket Çevresinin İhtiyaç Duyduğu Bilginin Özellikleri: İMKB’de Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 50: 101-102.

Durmuş AH (1994) Uluslararası Muhasebe Standartlarının Gelişimi ve Mevcut Durumu. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 10(1-2): 243-262.

Eberhartinger E, Klostermann M (2007) What if IFRS were a Tax Base? New Empirical Evidence from an Austrian Perspective. *Accounting in Europe*. 4 (2), 141–168.

Eccher EA, Healy PM (2000) The Role of International Accounting Standards in Transitional Economies: A Study of the People's Republic of China. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.233598>.

Eckel N (1981) The Income Smoothing Hypothesis Revisited. *Abacus* Vol. 17, No.1.

El-Gazzar SM, Philip MF (2017) Restatements and Accounting Quality: A Comparison Between IFRS and US-GAAP. *Journal of Financial Reporting and Accounting* Vol. 15, Issue.1: 39-58.

Elitaş C (2014) Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Muhasebenin Genel Kabul Görmüş Temel Kavramları Açısından Durumu. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi* 16/3: 113-127.

Erchinger H, Melcher W (2007) Convergence Between USGAAP and IFRS: Acceptance of IFRS by the US Securities and Exchange Commission (SEC). *Accounting in Europe* 4: 2: 123-139, doi: 10.1080/17449480701727908.

Ergin NE (2016) Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları ile US GAAP Farklılıkları. *Vergi Sorunları Dergisi* Sayı: 333, Haziran: 77-100.

Ertan Y (2011) Türkiye Muhasebe Standartlarının Denetim ve Muhasebe Kalitesi Üzerindeki Etkisi: Bir Uygulama. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Bursa.

Esen HÖ (1998) İşletme Yönetiminde Sistem Yaklaşımı (Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul).

Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ. Sıra No: 1, *Resmi Gazete*, Sayı 25702, 16 Ocak 2005.

Franceschetti BM, Koschtial C (2013) Do Bankrupt Companies Manipulate Earnings more than The Non-Bankrupt Ones?. *Journal of Finance and Accountancy*. 12: 1-22.

- Francis J (2004) Cost of Equity and Earnings Attributes. *The Accounting Review* Vol. 79, No. 4: 697-1010.
- Flower J (2010) The Future Shape of Harmonization: The EU Versus The IASC Versus the SEC. *European Accounting Review* 6,2: 281-303. doi: 10.1080/713764723.
- Garrido P, Leon A, Zorio A (2002) Measurement of Formal Harmonization Progress: The IASC Experience. *The International Journal of Accounting* 37: 1-26.
- Gençoğlu Ü, Ertan Y (2012) Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Türkiye'deki Durum. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* Ocak: 1-24.
- George JB (2008) A Perspective on the SEC's Proposal to Accept Financial Statements Prepared in Accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS) without Reconciliation to U.S. GAAP. *Accounting Horizons*. June, Vol. 22, No. 2: 241-248.
- Giroux G (2004) *Detecting Earnings Management*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Gökçen G, Ataman A, Başak Çakıcı C (2006) *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları* (Beta Yayınları, İstanbul).
- Gönen S ve Uğurluel G (2007) Türkiye'de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Uygulamalarına Geçişte Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Vergi Dünyası Dergisi* Sayı: 316, Aralık: 229-236.
- Graham JR, Harvey R, Rajgopal S (2005) The Economic Implications of Corporate Financial Reporting. *Journal of Accounting and Economics* No. 40: 3-73.
- Grasso PL, Patricia A, Tilley and Richard A (2009) The Ethics of Earnings Management: Perceptions After Sarbanes-Oxley. *Management Accounting Quarterly* Autumn, Vol.11, Issue. 1.

- Gray SJ (1988) Towards a Theory of Cultural Influence on the Development of Accounting Systems Internationally. *A Journal of Accounting, Finance and Business Studies*. Vol 24, Issue 1.
- Guggiola G (2010) IFRS Adoption in the E.U., Accounting Harmonization and Markets Efficiency: A Review. *International Business & Economics Research Journal* Vol: 9, No: 12.
- Gündoğdu A (2004) *Türkiye'de Bankacılık Sistemi Yasal Düzenlemeleri* (Seçkin Yayınları, İstanbul).
- Habib A (2008) Corporate Transparency, Financial Development and the Allocation of Capital: Empirical Evidence. *Abacus*, 44(1), 1-21. doi:10.1111/j.1467-6281.2007.00246.x
- Hail L, Leuz C (2007) Capital Market Effects of Mandatory IFRS Reporting in The EU: Empirical Evidence. SSRN Working Paper: <http://ssrn.com/abstract=1511671>.
- Harris M, Muller III K (1999) The Market Valuation of IAS Versus US-GAAP Accounting Measures Using From 20-F Reconciliations. *Journal of Accounting Economics* 26(1): 285-312.
- Haverals J (2007) IAS/IFRS in Belgium: Quantitative Analysis if the Impact on the Tax Burden of Companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. 16: 69–89.
- Healy PM (1985) The Effect Of Bonus Schemes On Accounting Decisions. *Journal of Accounting and Economics* 7(1): 85-107. doi:10.1016/0165-4101(85)90029-1.
- Healy PN, Wahlen JM (1999) A Review of The Earnings Management Literature and Its Implications for Standards Settings. *Accounting Horizons* 13(4), 365-383.

- Hellman N (2011) Soft Adoption and Reporting Incentives: A Study of the Impact of IFRS on Financial Statements in Sweden. *Journal of International Accounting Research* 10(1).
- Herman D, Inoue T (1996) Income Smoothing and Incentives by Operating Condition: An Empirical Test Using Depreciation Changes in Japan. *International Accounting Auditing & Taxation* 5(2).
- Hofstede G (1991) *Cultures and Organizations- Software of the Mind*. (Mcgraw-Hill, New York).
- Hopwood AG (1994) Some Reflections on The Harmonization of Accounting within the EU. *The European Accounting Review* 3(2): 241–53.
- Horton J, Serafeim G (2010) Market Reaction of and Valuation of IFRS Reconciliation Adjustments: First Evidence From of UK. *Review of Accounting Studies* 15(4): 725-751.
- Hribar P, Collins DW (2002) Errors in Estimating Accruals: Implications for Empirical Research. *Journal of Accounting Research* 40(1): 105-134, doi: 10.1111/1475-679X.00041.
- Irvine HJ, Lucas N (2006) The Globalization of Accounting Standards: the Case of the United Arab Emirates. Research Online, University of Wollongong. <http://ro.uow.edu.au/commpapers/219>, 14.05.2017.
- İbiş C, Özkan S (2006) Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS) Genel Bakış. *Mali Çözüm* Sayı: 74, Ocak-Şubat-Mart.
- Jeanjean T, Stolowy H (2008) Do Accounting Standards Matter? An Exploratory Analysis of Earnings Management Before and After IFRS Adoption. *Journal of Accounting and Public Policy* 27: 480-494.
- Jermakowicz EK (2004) Effects of Adoption of International Financial Reporting Standards in Belgium: The Evidence from BEL-20 Companies. *Accounting in Europe* 1, 51-70.

- Jermakowicz EK, Gornik-Tomaszewski S (2006) Implementing IFRS from the Perspective of EU Publicly Traded Companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* 15: 170-196.
- Jones JJ (1991) Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research* 29(2): 193-228. <http://www.jstor.org/stable/2491047>.
- Jones TC, Luther R (2005) Anticipating the Impact of IFRS on the Management of German Manufacturing Companies: Some Observations From A British Perspective. *Accounting in Europe* 2: 165–194.
- Kabadayı N (2010) Kazanç Yönetimi Konusunda Etik Değer Anlayışının Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı, Konya.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, *Resmi Gazete*, Sayı 28103, 2 Kasım 2011.
- Karacaer S, Özek P (2010) Denetim Firmasının Büyüklüğü ve Kar Yönetimi İlişkisi: İMKB Şirketleri Üzerinde Ampirik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* S.48: 60-74.
- Karampinis N, Hevas D (2009) The Effect of the Mandatory Application of IFRS on The Value Relevance of Accounting Data: Some Evidence From Greece. *European Research Studies* XII(1).
- Karapınar A, Ayıkoğlu ZF, Bayırlı R (2007) Convergence and Harmonization to International Financial Reporting Standards: A Perspective Of Turkey. *I. Uluslararası Balkan Üyeleri Muhasebe ve Denetim Kongresi*. <http://journal.mufad.org/attachments/article/465/22.pdf> (10 Nisan 2016).

- Karğın S (2013) The Impact of IFRS on the Value Relevance of Accounting Information: Evidence from Turkish Firms. *International Journal of Economics and Finance* 5(4).
- Kaytmaz Balsarı Ç, Dalkılıç AF (2007) Kural Bazlı ve İlke Bazlı Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* S. 22: 105- 118.
- Kıracı M, Köse T (2001) IASC, FASB ve TMMOB'ün Muhasebe Standartları Oluşturma Süreci ve Uyumlaştırma. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 3, Sayı: 1: 47-70.
- Kirsch H, Olsson S (2008) Financial Accounting and Tax Accounting: Germany and Sweden as Examples. *Skattenytt*: 746-757.
- Klimczak KM (2011) Market Reaction to Mandatory IFRS Adoption: Evidence From Poland. *Accounting and Management Information Systems* 10(2).
- Koç Yalkın Y (2000) AB Yolundaki Türkiye'de Beklenen Muhasebe Harmonizasyonu Sorunları ve Çözüm Önerileri. *MÖDAV Dergisi* Cilt 2, Sayı: 1.
- Koç Yalkın Y, Demir V, Demir D (2006) Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye'de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi. *Mali Çözüm Dergisi. Kongre Özel Sayısı* Kasım: 291-307.
- Kocamaz H (2012) Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci. *KSÜ İİBF Dergisi* Cilt: 2, Sayı: 2.
- Koçel T (2001) *İşletme Yöneticiliği* (Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul).
- Kosi U (2010) Credit Relevance of Accounting Information and Mandatory IFRS Adoption, An Enterprise Odyssey. *International Conference Proceedings*.
- Kothari S, Leone AJ, Wasley CE (2005) Performance Matched Discretionary Accrual Measures. *Journal of Accounting and Economics* 39: 163-197.

- Kousenidis DV, Ladas AC, Negakis CI (2010) Value Relevance of Accounting Information in the Pre- and Post-IFRS Accounting Periods. *European Research Studies* XIII (1).
- Küçükkocaoğlu G, Benli YK, Küçüksözen C (2007) Finansal Bilgi Manipülasyonunun Tespitinde Yapay Sınır Ağı Modelinin Kullanımı. *İMKB Dergisi* 9(36): 6-9.
- Küçüksözen C (2004) Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Doktora Tezi (Yayınlanmamış), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Küçüksözen C, Küçükkocaoğlu G (2004) Finansal Bilgi Manipülasyonu: İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. 1st International Accounting Conference on the Way to Convergence, *MÖDAV* 3-5 November 2004, İstanbul.
- La Porta R, Lopez De Silanes F, Shleifer A, Vishny R (1999) Investor Protection and Corporate Valuation. NBER Working Paper. No 7403, <ftp://all.repec.org/RePEc/fth/harver/hier1882.pdf>, (10 Nisan 2016).
- Larson RK and Street D L(2004) Convergence With IFRS in an Expanding Europe: Progress and Obstacles Identified By Large Accounting Firms Survey. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* 13, 89–119.
- Lee BB, Vetter W (2015) Critical Evaluation of Accrual Models in Earnings Management Studies. *Journal of Accounting and Finance* V.15 (1).
- Lenormand G, Touchais L (2009) Do IFRS Improve The Quality of Financial Information? A Value Relevance. *Approach, Comptabilite – Controle – Audit* 15(2).
- Leuz C, Verrecchia R (2000) The Economic Consequences of Increased Disclosure. *Journal of Accounting Research* 38 (Supplement): 91-124.

- Leuz C, (2003) IAS Versus US GAAP: Information-Asymmetry Based Evidence from Germany's New Market. *Journal of Accounting Research* 41 (3): 445-472.
- Leuz C, Nanda D, Wysocki PD (2003) Earnings Management and Investor Protection: An International Comparison. *Journal of Financial Economics* 69, 505-527.
- Lev B, Kunitky S (1974) On the Association Between Smoothing Measures and the Risk of Common Stocks. *The Accounting Review* Vol.49, No: 2.
- Li S. (2010) Does Mandatory Adoption of International Financial Reporting Standards in The European Union Reduce The Cost of Equity Capital?.*The Accounting Review* 85 (2): 607-636.
- Lin ZJ, Chen F (2005) Value Relevance of International Accounting Standards Harmonization: Evidence from A-Share and B-Share Markets in China. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* 14(2), 79–103.
- Lindahl F, Schadewitz H (2008) Accountning Quality and the Law. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1275971, (10 Nisan 2016).
- LoCascio VL (2017) The Convergence of USGAAP and IFRS. Iowa State University Honors Program, Ivy College of Business.
- Lopes C, Cerqueira A, Brandão E (2010) Impact of IFRS Adoption on Accounting Quality in European Firms. *Journal of Modern Accounting and Auditing* 6(9).
- Mahmud R, Ibrahim MK, Pok WC (2009) Earnings Quality Attributes and Performance of Malaysian Public Listed Firms. SSRN Working Paper Series: <http://ssrn.com/abstract=1460309> adresinden alınmıştır.
- Maggina A, Tsaklanganos A (2011) Market Reaction to IAS/IFRS Evidence from the Athens Stock Exchange. *International Journal of Accounting and Financial Reporting* 1(1).

- Mahama M (2015) Detecting Corporate Fraud and Financial Distress Using The Atman and Beneish Models. *International Journal of Economics, Commerce and Management*. 3-1, 1-18.
- Manassian A (2007) Globalization and International Accounting Research: an Agenda For the Future. *Revista Brasileira de Gestao de Negocios*. Sao Paulo Volume: 6, Number: 25, set./dez.2007.
- Marinakis P (2011) An Investigation of Earnings Management and Earnings Manipulation in the UK. Doctoral Dissertation, Nottingham University, UK.
- Martínez-Ferrero J (2014) Consequences of Financial Reporting Quality on Corporate Performance. Evidence at The International Level. *Estudios de Economía* 41(1).
- Meek GK, Clore BR and Sidney JG (1995) Factors Influencing Voluntary Annual Report Disclosures By U.S., U.K. and Continental European Multinational Corporations. *Journal of International Business Studies* Vol. 26, Issue 3, 555-572.
- Meigs, RF, Meigs, WB (1992) *Financial Accounting* (New York: McGrawHill, Inc).
- Mello-e-Souza C. Quality of Accounting Information and International Comparison. <http://www.playacct.com/presentations/lectures/FSA04-accQuality.pdf>, (15 Mart 2016).
- Memiş MÜ, Çetenak ME (2012) Kurumsal Yönetimin Kazanç Yönetimi Uygulamaları Üzerine Etkisi: İMKB’de İşlem Gören Şirketler Üzerine Uygulama. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21(3): 213-214.
- Miller JE (2007) Detecting Earnings Management: A Tool For Practitioners and Regulators. Doctor Of Philpsophy, Anderson University, America.

- Morais AI, Curto JD (2008) Accounting Quality and The Adoption of IASB Standards-Portuguese Evidence. *Revista Contabilidade & Finançasi Sao Paulo* 19 (48): 103-111.
- Muhasebe Uygulama Yönetmeliği, *Resmi Gazete*, Sayı 24793, 22 Haziran 2002.
- Mulford CW ve Comiskey EE (2002) *The Financial Numbers Game: Detecting Creative Accounting Practices* (New York: John Wiley & Sons, Inc).
- Mustata RV, Matis D, Bodea G (2007) The Impact of Globalization on Regulations and Accounting System: Dimensioning and Quantificaiton. <http://mpira.ub.uni.muenchen.de/62214/> (12 Nisan 2017).
- Nafti O, Boumediene E, Boumediene SL (2013) IAS-IFRS Adoption Impact on Accounting Information: The Case of France. *Journal of Modern Accounting and Auditing* 9(3).
- Narktabtee K, Patpanichchot S (2011) Investor Protection, Deviation of Local Accounting Standards from IFRS and the Effectiveness of the IFRS Adoption. *Journal of Modern Accounting and Auditing* 7(12).
- Nguyen HA, Nguyen HL (2016) Using the M-score Model in Detecting Earnings Management: Evidence from Non-Financial Vietnamese Listed Companies. *VNU Journal of Science: Economics and Business* Vol. 32, No.2: 14-23.
- Niskanen, J, Kinnunen J and Kasanen E (2000) The Value Relevance of IAS Reconciliation: Empirical Evidence From Finland. *Journal of Accounting and Public Policy* 19(2): 119–137.
- Nobes CW (1998) Towards A General Model of The Reasons for International Differences in Financial Reporting. *Abacus* 34 (2): 162–187.
- Nolke A (2005) Introduction to The Special Issue: The Globalization of Accounting Standards. *Business and Politics* Vol: 7, Issue: 3.

- Nwoye UJ, Okoye EI, Oraka AO (2013) Beneish Model as Effective Complement to The Application of SAS No. 99 in The Conduct of Audit in Nigeria. *Management and Administrative Sciences Review*. 2-6.
- Omar N, Koya RK, Sanusi ZM, Shafie NA (2014) Financial Statement Fraud: A Case Examination Using Beneish Model and Ratio Analysis. *International Journal of Trade, Economics and Finance*. 5 -2: 184-186.
- Ormrod P and Taylor P (2004) The Impact of The Change to International Accounting Standards on Debt Covenants: A UK Perspective, *Accounting in Europe* 1(1): 71-94.
- Oskay S, Acar O (2005) Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Kurumlar ve Standartların Özetleri. *Sigorta İnceleme ve Araştırma Yayınları* 3: 23-32.
- Önder Ş, Ağca A (2013) Toplam Tahakkuk Modelleri ile Türkiye’de Kar Yönetiminin Ölçülmesi: İMKB’de Yer Alan İşletmeler Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Eylül Özel Sayısı* 36-39.
- Örten R, Kaval H, Karapınar A (2014) *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları* (Gazi Kitabevi, Ankara).
- Paanamen M, Lin H (2009) The Development of Accounting Quality of IAS and IFRS Over Time: The Case of Germany. *Journal of International Accounting Research* 8(1).
- Paglietti P (2009) Earnings Management, Timely Loss Recognition And Value Relevance Ğn Europe Following The IFRS Mandatory Adoption: Evidence From Italian Listed Companies. *Economia Aziendale* Vol.4: 97-117.
- Paolone F, Magazzino C (2014) Earnings Manipulation among The Main Industrial Sectors: Evidence form Italy. *Economia Aziendale*. 5: 253-261.

- Platikanova P, Perroman J (2012) Economic Consequences of the First-Time IFRS Introduction in Europe. *Spanish Journal of Finance and Accounting*. Vol. 41: 497-518.
- Parlakkaya R (2004) Muhasebede Uluslararası Uyum ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Muhasebe Uyumlaştırma Çalışmaları. *S.Ü. İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* S.7: 119-139.
- Paşcan ID (2015) Measuring The Effects Of IFRS Adoption On Accounting Quality: A Review. *Procedia Economics and Finance*: 32, www.sciencedirect.com.
- Pirveli E (2014) Accounting Quality in Georgia: Theoretical Overview and Development of Predictions. *International Journal of Business and Social Science* Vol: 5, No: 3.
- Rajgopal S, Venkatachalam M (2008) Financial Reporting Quality and İdiosyncratic Return Volatility Over The Last Four Decades. Available at SSRN 650081.
- Richardson SA, Sloan RG, Soliman MT, Tuna I (2005) Accrual Reliability, Earnings Persistence and Stock Prices. *Journal of Accounting and Economics* Vol.39, No.3, 2, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=521062.
- Ronen J, Yaari V (2008) Earnings Management: Emerging Insights in Theory. Practice and Research, Springer, England.
- Roychowdhury S (2006) Earnings Management Through Real Activities Manipulation. *Journal of Accounting and Economics* Vol:42.
- Sağlam N (2004) Avrupa Birliği’nde Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 21: 49-52.
- Salewski M (2013) Accounting Quality under IFRS -Essays on Value Relevance, Earnings Management and Disclosure Quality. Dissertation, Leipzig Graduate Scholl of Management.

Saltoğlu M (2003) Yaratıcı Muhasebede Özel Amaçlı Şirketlerin Rolü ve Enron Örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*.

Saltoğlu M (2005) Uluslararası Finansal Raporlamanın Geleceğine Yön Veren Gelişmeler. *Muhasebe Bilim Dünyası* Cilt:7, Sayı: 1.

Samuel FA, Samuel FO, Obiamaka N (2013) The Impact of International Financial Reporting Standards on Taxation. *International Journal of Business and Social Science* Vol: 4, No: 10.

Sarbanes Oxley Act, md.108/d. (10 Haziran 2016).

Schiebel A (2006) Value Relevance of German GAAP and IFRS Consolidated Financial Reporting: An empirical Analysis on the Frankfurt Stock Exchange. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=916103>.

Schipper K (1989) Commentary on Earnings Management. *Accounting Horizons* 3: 91–102.

Schipper K (2005) The Introduction of International Accounting Standards in Europe: Implications for International Convergence. *European Accounting Review* 14(1): 101–126.

Sharma S (2004) Impact of Globalization on World Society. *Academic Forum* 22: 27-38.

Soderstrom NS, Sun KJ (2007). IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review. *European Accounting Review* 16(4), 675-702. doi: 10.1080/09638180701706732.

Standish P (2003) Evaluating Capacity for Direct Participation in International Accounting Harmonisation; France As A Test Case. *Abacus* 39(2): 186-210.

Stolowy H, Breton G (2000) A Framework for the Classification of Accounts Manipulations. HEC Accounting & Management Control Working Paper No. 708/2000,

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=263290&http://www.google.com.tr/url?sa=t&source=web&cd=2&ved=0CCkQFjAB&url=http%3A%2F%2Fpapers.ssrn.com%2Fsol3%2FDelivery.cfm%2FSSRN_ID263290_code010321540.pdf%3Fabstractid%3D263290&rct=j&q=A%20Framework%20for%20the%20Classification%20of%20Accounts%20Manipulations&ei=Rg1PTsWvIubT4QTM5dzbBw&usg=AFQjCNFBR43Y54Vh28DVyb0BRZrmfABuA.

Stolowy H, Breton G (2004) Accounts Manipulation: A Literature Review and Proposed Conceptual Framework. *Review of Accounting & Finance* 3,1.

Street DL, Gray SJ, Bryant SM (1999) Acceptance and Observance of International Accounting Standards: An Empirical Study of Companies Claiming to Comply with IASs. *The International Journal of Accounting*. Vol. 34, Issue 1: 11-48.

Takacs LM (2012) The Value Relevance of Earnings in a Transition Economy: Evidence from Romanian Stock Market. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica* 14(1).

Tepeli Y, Kayıhan B (2016) Muhasebe Manipülasyonunun Beneish Modeli İle Tespit Edilmesi: Bist Gıda Maddeler Sanayi Sektöründe Bir Uygulama. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 4(4).

Tokar M (2005) Convergence and the Implementation of a Single Set of Global Standards: The Real-life Challenge. *Accounting in Europe* 2(1): 47-68.

Toroslu MV (2009) Dünyada ve Türkiye’de Muhasebe Standartlarının Gelişimi. *E-Yaklaşım Dergisi* Sayı: 197.

Türk Dil Kurumu (1998) Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve. 16/01/2005 Tarihli, 25702 Sayılı Resmi Gazete.

- Uğurlu M, Sevim Ş (2015) Finansal Tablolardaki Hile Riskinin Tahmin Edilmesinde Karma Modellerin Nispi Başarısı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14(1): 65-88.
- Umobong AA, Akani D (2015) IFRS Adoption and Accounting Quality of Quoted Manufacturing Firms in Nigeria: A Cross Sectional Study Of Brewery and Cement Manufacturing Firms. *International Journal of Business and Management Review* Vol: 3, No: 6: 61-77.
- Uyar M (2013) The Impact of Switching Standard on Accounting Quality. *Journal of Modern Accounting and Auditing* 9(4).
- Uysal ÖÖ (2006) Uluslararası Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci:IASC ve Önde Gelen Ulusal ve Uluslararası Örgütler. *Muhasebe ve Denetime Bakış*. Ocak.
- Üstündağ S (2000) Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci. *Muhasebe ve Denetime Bakış* Yıl:1, Sayı:1, Nisan.
- Vantendelo B, Vanstraelen A (2005) Earnings Management Under German GAAP Versus IFRS. *European Accounting Review* Vol.14, No. 1: 155- 180.
- Varıcı İ, Er B (2013) Muhasebe Manipülasyonu ve Performansı İlişkisi: İMKB Uygulaması. *Ege Akademik Bakış* 13(1): 44.
- Verluen M, Georgakopoulos G, Sotiropoulos I, Vasileiou KZ (2011) The Sarbanes-Oxley Act and Accounting Quality: A Comprehensive Examination. *International Journal of Economics and Finance* Vol:3, No: 5.
- Wang, D. (2006) Founding Family Ownership and Earnings Quality. *Journal of Accounting Research*. 44(3): 619-656.
- Weidman CI (1999) Instructional Case: Detecting Earnings Manipulation. *Issues in Accounting Education* 14(1): 145-176.

- Weißberger BE, Stahl AB and Vorstius S (2004) Changing from German GAAP to IFRS or US GAAP: A Survey of German Companies. *Accounting in Europe* 1: 169–189.
- Weygandt JJ, Kieso DE (1995) *Financial Accounting* (New York: John Wiley & Sons, Inc).
- Xiong Y (2006) Earnings Management and Its Measurement: A Teoretical Perspective. *Journal of American Academy of Business* 9 (1): 214-219.
- YalkınYK (1997) Türkiye Muhasebe Standartları. Ankara.
- Yazıcı M (2003) Muhasebe Standartlarının Tanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* Sayı: 18: 33-37.
- Yoon S (2007) Accounting Quality and International Accounting Convergence. Doktora Tezi. ABD: Graduate College of the Oklahoma State University.
- Zeghal D, Mbedhbi K (2006) An Analysis of the Factors Affecting the Adoption of International Accounting Standards by Developing Countries. *The International Journal of Accounting* Vol. 41: 373-386.
- Zeghal D, Chtourou SM, Sellami YM (2011) An Analysis of The Effect of Mandatory Adoption of IAS/IFRS on Earnings Management. *Journal of International Accounting Auditing and Taxation* 20: 61-72. doi:10.1016/j.intaccaudtax.2011.06.001.
- Zeghal D, Chtourou SM, Fourati YM (2012) The Effect of Mandatory Adoption of IFRS on Earning Quality: Evidence from The European Union. *Journal of International Accounting Research* Vol. 11, Issue: 2: 1-25.
- Zehri F, Chouaibi J (2013) Adoption Determinants of the International Accounting Standards IAS/IFRS by the Developing Countries. *Journal of Economisc, Finance and Administrative Science*. 18: 56-62.

<http://www.iasplus.com/restruct/restruct.htm>, (10 Nisan 2016).

<http://www.iasb.org>, (10 Nisan 2016).

<http://www.sec.gov/news/press/2007/2007-235.htm>., (11 Mart 2016).

www.spk.gov.tr, (12 Haziran 2016).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-5.htm>, (11 Mart 2016).

<http://www.tmud.org.tr>, (10 Nisan 2016).

<http://tdkterim.gov.tr/bts/>, (10 Nisan 2016).

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Eda KÖSE

Uyruğu: TC

Doğum Yeri ve Tarihi: Adana ve 11.09.1988

Tel: 0541 489 67 10

E-posta: edakose@nevsehir.edu.tr

Yazışma Adresi: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü,
Nevşehir/ Merkez

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Doktora	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi / SBE - İşletme	-
Yüksek Lisans	Niğde Üniversitesi / SBE - İşletme	2014
Lisans	Niğde Üniversitesi / Lisans- İşletme	2010

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2014-	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi / İİBF	Arş. Gör.
2013-2014	Adıyaman Üniversitesi/ İİBF	Arş. Gör.

YABANCI DİL

İNGİLİZCE

YAYINLAR

Bilimsel Makaleler:

Ayşe Gül KÖKSAL, Eda KÖSE (2018), “Kalkınma Ajanslarında Muhasebe Düzeni”, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:23, Sayı: 3, 1097-1115.

Eda KÖSE, Tuğba ÇETİNEL (2017), “Kurumsal ve Entegre Raporlama: Bir Araştırma”, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 8, 155-181.

Eda KÖSE, İsmail BEKÇİ (2017), “1992-2013 COSO Modeli: İç Kontrol- Entegre Çerçevesi”, International of Business, Economics and Management Perspectives, Yıl: 2, Sayı: 7, 12-23.

Bildiriler:

Şükran GÜNGÖR TANÇ, Eda KÖSE (2018), “Beşeri Sermayenin Türkiye’deki Bankaların Performansı Üzerine Etkisi”, 2. Uluslararası EMI Girişimcilik ve Sosyal Bilimler Kongresi.